

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Lucie Slovenčíková

V. ročník – prezenční studium

Obor: Učitelství sociálních a zdravotních předmětů pro střední odborné školy

**Tradice hodů v Regionu Za Moravú
z hlediska konzumace alkoholu**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jitka Skopalová, Ph.D.

Olomouc 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne 28. 3. 2011

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji doc. PhDr. Jitce Skopalové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování materiálových podkladů, rad, pomoc a čas, které mi při zpracování věnovala. Dále bych chtěla poděkovat Ing. Petře Kaňové a všem, kteří mi poskytli informace a fotografie týkající se hodových slavností v jednotlivých obcích.

Obsah

Úvod.....	7
1 Objasnění základních pojmů.....	9
2 Vymezení a základní charakteristika území.....	18
2.1 Slovácko.....	18
2.2 Charakteristika Regionu Za Moravú.....	21
2.3 Charakteristika obcí Regionu Za Moravú.....	22
3 Hodové tradice.....	29
3.1 Hodové dny a jejich obřadníci.....	31
3.2 Přípravy na hody.....	33
3.2.1 Přípravy na hody v obci.....	33
3.2.2 Přípravy na hody v rodině.....	35
3.2.3 Taneční a hudební přípravy.....	36
3.3 Oblečení účastníků hodů.....	37
3.3.1 Oblečení dívek a vdaných žen.....	38
3.3.2 Oblečení chlapců a ženatých mužů.....	41
3.3.3 Oblečení na dozvuky hodů a jubilejní sraz stárků.....	44
3.3.4 Oblečení dětí.....	44
3.4 Hodové právo.....	46
3.4.1 Velké hodové právo.....	47
3.4.2 Malé hodové právo.....	49
3.5 Průběh jednotlivých hodových dnů.....	50
3.5.1 Obřadní hodová obchůzka.....	51
3.5.2 Hodové taneční zábavy.....	54
3.5.3 Obchůzky po obci na druhý hodový den.....	56
3.5.4 Hodové dozvuky.....	57
4 Problematika konzumace alkoholu.....	61
4.1 Funkce alkoholu.....	61
4.2 Účinky alkoholu na lidský organismus.....	63
4.3 Způsoby konzumace alkoholických nápojů.....	64
4.4 Postoj společnosti ke konzumaci alkoholu.....	66
4.5 Závislost na alkoholu.....	67
4.5.1 Vznik závislosti.....	70

4.5.2 Důsledky alkoholové závislosti.....	73
4.6 Problematika konzumace alkoholu u mladistvých.....	76
4.7 Konzumace alkoholu a hody.....	78
5 Specifika a odlišnosti hodových slavností v obcích Regionu Za Moravú.....	82
5.1 Hody v Bílovicích, Kněžpoli, Mistřicích, Nedachlebicích a Topolné.....	82
5.2 Hody v Březolupech, Částkově, Svárově a Zlámanci.....	90
5.3 Hody v Pašovicích.....	96
6 Praktická část.....	99
6.1 Popis metod výzkumu.....	99
6.2 Formulace výzkumného problému a hypotéz.....	100
6.3 Charakteristika souboru.....	102
6.4 Výsledky ankety.....	104
6.4.1 Srovnání míry konzumace alkoholických nápojů v průběhu hodů a jiných příležitostí.....	104
6.4.2 Tolerance opilosti u jedinců oděných v kroji.....	110
6.4.3 Co lidé nejčastěji nabízí krojovaným při obchůzce obcí kromě peněz.....	113
6.4.4 Kontrola užívání alkoholických nápojů u krojovaných mladistvých.....	118
6.4.5 Nabízení alkoholických nápojů obyvateli obce mladistvým krojovaným.	127
6.5 Verifikace hypotéz.....	129
6.5.1 Verifikace I. hypotézy.....	129
6.5.2 Verifikace II. hypotézy.....	130
6.5.3 Verifikace III. hypotézy.....	130
6.5.4 Verifikace IV. hypotézy.....	130
6.5.5 Verifikace V. hypotézy.....	131
6.6 Verifikace pracovních hypotéz.....	131
6.7 Shrnutí výsledků výzkumu.....	134
Závěr.....	136
Seznam použitých zdrojů.....	138
Seznam obrázků.....	144
Seznam tabulek.....	145
Seznam grafů.....	147
Seznam příloh.....	148

Úvod

Má diplomová práce nese název „Tradice hodů v Regionu Za Moravú z hlediska konzumace alkoholu“ a zabývá se užíváním alkoholu během hodových slavností. K volbě tématu mne vedly zájem o hody a současně o problematiku konzumace alkoholu v naší společnosti. Ke zkoumání spojitosti těchto dvou oblastí jsem si vybrala Region Za Moravú, neboť zde žiji a hodů se účastním.

Region Za Moravú představuje mikroregion, jenž spadá do národopisné oblasti Slovácka a skládá se z deseti obcí. V každé z nich se konají hody s právem. Hody jsou významnou událostí a svátkem v každé obci, střetnutím minulosti s přítomností a příležitostí k oblečení do kroje. Ve všech obcích probíhají s jistými odlišnostmi a specifiky, typickými pro konkrétní obec.

V průběhu hodových slavností má své nezastupitelné místo i alkohol. V naší společnosti je nejčastěji užívanou a nejvíce tolerovanou drogou se širokým spektrem účinků. Jeho konzumace je součástí řady příležitostí. Takovou jsou i hody, kde se uplatňují především jeho funkce rituální a sociální.

Cílem mé práce je ukázat spojitost hodů a konzumace alkoholu. Zaměřila jsem se především na srovnání užívání alkoholu během hodů a jiných příležitostí (viz s. 104), konzumaci alkoholu u mladistvých krojovaných, toleranci opilosti u krojovaných a co nejčastěji lidé z obce krojovaným nabízejí. K tomu jsem využila metod zúčastněného pozorování a ankety.

V práci není samostatně vymezen oddíl teoretické části, neboť jsem popis hodů chtěla doplnit o své zkušenosti a poznatky z pozorování. Chtěla jsem ukázat propojenost hodů a konzumace alkoholu, nikoli vytvářet izolované teoretické a praktické kapitoly. Výsledky pozorování tedy nejsou obsaženy v samostatné kapitole, doplňují jimi popis průběhu hodových tradic obecně a především v jednotlivých obcích.

Úvodní kapitola diplomové práce vysvětluje základní pojmy, které se ke zkoumané problematice vztahují. Další kapitoly se věnují charakteristice vybraného území, hodovým tradicím a konzumaci alkoholu. V kapitole týkající se specifik a odlišností hodů v jednotlivých obcích mikroregionu jsou výsledky pozorování zastoupeny nejvíce. Jsou přiřazeny k popisu hodů v jednotlivých navštívených obcích.

Poslední kapitolu práce jsem nazvala jako „Praktická část“, neboť v ní popisují obě použité metody, zkoumaný soubor a uvádím výsledky ankety, které byly zpracovány na úrovni prvního a druhého třídění.

Celou práci jsem doplnila fotografiemi, jejichž účelem je popsanou problematiku doplnit a ilustrovat.

1 Objasnění základních pojmů

Region Za Moravú je oficiální název mikroregionu, jenž se nachází v bývalém okrese Uherské Hradiště.

Výrazem **mikroregion**, pokud jej užíváme bez bližšího určení, rozumíme dobrovolný svazek obcí.¹ Dobrovolný svazek obcí představuje podle Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, jednu z forem spolupráce mezi obcemi. Obce mají právo, podle tohoto zákona, být členy svazku obcí za účelem ochrany a prosazování svých společných zájmů, mohou vytvářet svazky obcí, jakož i vstupovat do svazků obcí již vytvořených. Členy svazku obcí mohou být pouze obce a tento svazek je právnickou osobou.²

Mikroregion může být charakterizován také jako „*region malého geografického měřítká...*“³

Region Za Moravú se skládá z deseti menších obcí a spadá do národopisné oblasti zvané Slovácko, jeho podoblasti Dolňácka. V jednotlivých obcích se stále udržují staré lidové tradice, např. zvyky velikonoční, masopustní průvody, poutě, stavění a kácení máje, mikulášské besídky, vánoční trhy, ale především hody s právem, které se pravidelně konají ve všech obcích mikroregionu.⁴

Hody s právem jsou ojedinělou událostí, kterou můžeme sledovat od konce 19. století až do dnešních dnů. Přestože se v národopisné oblasti Slovácka konají hody i v dalších regionech, hody s právem jsou záležitostí pouze Uherskohradištska. Právo jako významný hodový znak činí slavnost specifickou, ojedinělou a odlišující se od ostatních hodových slavností.⁵

¹ Srov. LABOUNKOVÁ, V. *Monitoring mikroregionů v Ústavu územního rozvoje*. [online] [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6373942>.

² Srov. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. In *ÚZ č. 728. Obce, kraje, hl. město Praha, Úředníci obcí a krajů, Obecní policie*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2009, s. 46-47.

³ *Mikroregiony*. [online] [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: http://www.risy.cz/mikroregiony_zlinsky_kraj#o1.

⁴ Srov. *Za Moravú*. [online] [cit. 2010-08-29]. Dostupné z: <http://www.slavnostivinauh.cz/mikroregiony/za-moravu>.

⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 11.

V samotném městě Uherské Hradiště se hody nekonají, mají ale bohatou tradici v jeho příměstských čtvrtích (Jarošov, Mařatice, Míkovice, Sady, Vésy) a v řadě obcí uherskohradištského okresu.⁶

Termín **tradice** je odvozen z latinského výrazu *tradere*, což znamená předávat, podávat, doručovat, odevzdávat.⁷ Antropologický slovník charakterizuje kulturní tradici jako „určitou složku kultury (určitou normu nebo několik norem, zvyk, typ, komplex typů atd.), která se stabilně a dlouhodobě udržuje, někdy i vyvíjí, avšak bez radikální transformace, a to během několika pokolení...“⁸

Velký sociologický slovník definuje **tradici** jako „přetrvávající vzory chování, redukující nejistotu rozhodování. Je to jeden ze způsobů orientace kolektivního jednání. Kromě uvedené pragmatické funkce plní tradice funkci symbolickou: zpřítomňuje hodnoty, které jsou v dané kultuře či subkultuře považovány za zvláště významné a které se proto často mění v normativní vzorce chování, ve zvyky, obyčeje, mravy...“⁹

Termínem **zvyk** se v antropologii označují naučená a sdílená schémata pro jednání a myšlení ve standardních sociálních situacích, které si člověk osvojuje v procesu socializace a enkulturace. Jde o kulturně kodifikovaný způsob chování, jenž se pravidelně opakuje v konkrétním sociokulturním kontextu a bývá fixován prostřednictvím častého a opakovaného provádění určitého úkonu. Rozlišujeme zvyky **individuální** a **sociální**. Zvyky individuální se týkají každého jednotlivce a jsou zvnitřněné v průběhu běžných a každodenních činností. Předmětem zájmu antropologů i mé práce jsou zvyky sociální, které spolu sdílí členové určité kultury. Sociální zvyky se utvářely poměrně dlouhou dobu. Tak se také staly významnou součástí sociokulturních regulativů¹⁰, kde vystupují v podobě obyčejů a mravů. Institucionalizované sociální zvyky ovlivňují různé oblasti kultury a promítají se do verbální i neverbální nebo interkulturní komunikace, odívání, tance, potravinových

⁶ Srov. *Čí sú hody*. [online] [cit. 2010-08-29]. Dostupné z: <http://www.slavnostivinauh.cz/program/ci-su-hody>.

⁷ Srov. MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. [online] [cit. 2010-10-31]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/index.html>, s. 4238.

⁸ Tamtéž, s. 4238.

⁹ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, II. svazek P-Ž*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 1326.

¹⁰ **Sociokulturní regulativy** jsou relativně stálé, uznávané normy, hodnoty, pravidla a vzory chování, sdílené členy určitého společenství, které limitují, stimulují a determinují průběh sociálních interakcí ve standardních situacích. (Srov. MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. Cit. dílo, s. 917.)

návyků, hudby, literatury, umění i architektury. Sociální zvyky dále můžeme dělit na **tradiční** a **soudobé**. Tradiční zvyky mají svůj původ v minulosti a jako součást kulturního dědictví dané společnosti byly předávány z generace na generaci. Soudobé zvyky se rozvíjejí v podmínkách moderních a postmoderních společností a na jejich vzniku a šíření se stále více podílejí prostředky masové komunikace.¹¹

Ve Velkém sociologickém slovníku je pojem **zvyk** vymezen jako „*ustálený způsob vykonávání činností nebo myšlení, resp. vzor chování rozpoznatelný v opakovaném, rutinním počínání. Zvyk vzniká častým opakováním určitého úkonu, které může být dobrovolné, dané okolnostmi i vynucené. Většinou se vztahuje ke každodenním, běžným aktivitám...Řada z nich představuje ustálené vzory chování, které si jedinec osvojuje v procesu socializace. Mohou být charakteristickými prvky dané kultury, projevem či transformací jejích hodnot, norem, institucí, mohou se spojovat v konfigurace typické pro danou kulturu, v kulturní vzory...Zvyky jako charakteristiky skupiny, lokální komunity, společnosti bývají v českém jazyce nazývány obyčeji, ale též zvyklostmi a mravy, i když nejde o přesná synonyma...*“¹²

Obyčej je v sociologii charakterizován jako komplexnější vzorec chování, který vzniká opakováním určitých činností v určitých sociálních situacích ve skupině s dlouhodobějším trváním, většinou v lokální komunitě. Obyčeje jsou přijímány a vykonávány jako samozřejmost, nejsou podrobovány opakovanému rozhodování a vážení účelu. Akceptování místních obyčejů je důležitým indikátorem identifikace s daným společenstvím. V češtině není tento pojem jasně vymezen, prakticky ve stejném významu se používá termín zvyklost, někdy i zvyk, který bývá vztahován nejen ke skupinovému, ale i k individuálnímu jednání. Jako synonymum obyčeje mnohdy slouží i pojem mrav, jenž většinou vyjadřuje komplexnější charakteristiky chování a podléhá přísnější sociální kontrole. Obyčeje jsou chápány převážně jako dílčí aktivity nebo svérázný rys chování nějaké komunity (např. pořádání pravidelných slavností, specifická forma zásnub a svateb apod.). Obyčeje se v tomto smyslu stávají součástí životního stylu a místní tradice, charakteristickým a rozlišovacím znakem

¹¹ Srov. MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. [online] [cit. 2010-10-31]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/index.html>, s. 4653-4654.

¹² MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, II. svazek P-Ž*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 1452.

jiných etnik¹³. Obyčeje bývají obecně akceptovanou formou skupinové reprezentace, demonstrací prestižní spotřeby, ritualizovaným aktem směny, daru, společenských konvencí a zčásti jsou na nich postavena specifika místní kultury. Prakticky všechny obyčeje obsahují prvky rituálu a mnoho z nich má, mnohdy neuvědomovaný, náboženský původ.¹⁴

Antropologický slovník vymezuje **obyčej** jako „ustálený, naučený a sdílený vzorec chování a myšlení, který vymezuje sociální prostor pro to, co je v dané kultuře považováno za slušné nebo neslušné... Obyčeje sdílené příslušníky určité kultury zahrnují systém norem a pravidel chování, který je založen na dlouholeté lokální tradici... Obyčeje vznikly opakováním určitých činností ve standardních sociálních situacích v konkrétním kulturním kontextu a lidé si je osvojují prostřednictvím sociálního učení v průběhu socializace a enkulturace. Skutečnost, že obyčeje mají hluboké prehistorické a historické kořeny, se projevuje tím, že řada z nich obsahuje již neuvědomované náboženské prvky a pozůstatky tradičních rituálů. Z mnoha obyčejů se ale jejich tradiční smysl nebo původní účel již vytratil a fungují spíše jako projev kulturní identity a konvenční forma sociálního chování...“¹⁵

Rituál (též ritus) je Velkým sociologickým slovníkem definován jako „označení výrazného individuálního nebo kolektivního způsobu chování, který je standardizován, tj. založen na vnucených nebo tradičních pravidlech, vystupuje jako posvátný obyčej. Pojem rituál je velmi blízký pojmům obřad¹⁶, ceremoniál¹⁷. Vzniká jako reakce jednajících osob na situace rozhodování nebo strachu, přičemž pro svou identickou opakovatelnost funguje jako stabilizátor chování. Je nástrojem, pomocí něhož dané

¹³ **Etnikum** bývá charakterizováno jako historicky vzniklá skupina lidí se společným původem, kulturními znaky, mentalitou a tradicemi. (Srov. SKARUPSKÁ, H. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 46.)

¹⁴ Srov. MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, I. svazek A-O*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 706.

¹⁵ MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. [online] [cit. 2010-10-31]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/index.html>, s. 2883-2884.

¹⁶ Termín **obřad** značí „soubor činností, které probíhají v předem stanovené poslušnosti za účelem orientovat magické nebo božské síly požadovaným směrem nebo k dosažení určitého cíle... Přeneseně se pod termínem obřad chápe jakákoliv činnost, která má slavnostní ráz nebo probíhá vždy shodným způsobem...“ (MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. Cit. dílo, s. 703.)

¹⁷ **Ceremoniál** je definován jako „veřejná složka rituálu, charakterizovaná nevšedním výběrem gest a úkonů, které svou slavnostností dávají jednotlivým rituálům praktickou náplň.“ (MALINA, J. a kol. Cit. dílo, s. 597.)

společenství udržuje a upevňuje své normativní uspořádání a organizaci, resp. představuje komunikativní strukturu náboženského kultu...“¹⁸

Obdobnou definici podává též Antropologický slovník, podle něhož představuje **rituál** „*slavnostní obřad, prováděný výrazným individuálním nebo kolektivním způsobem chování, který je standardizován, tj. založen na stanovených nebo tradičních pravidlech. Rituály jsou jednou ze základních institucí archaických společností, přežívají ale i do moderní společnosti, i když jejich obsah se výrazně mění...Rituály fungují jako stabilizátory chování, jsou nástrojem, pomocí něž dané společenství udržuje a upevňuje své normativní uspořádání a organizaci...“¹⁹*

Existuje celá řada klasifikací rituálů. Příkladem může být typologie uvedená v Antropologickém slovníku, která rozlišuje **rituály nebezpečí**, stmelující skupinu v případě vyhrocených situací, **rituály přechodu**, zajišťující plynulost sociálně významné změny (např. sňatek, pohřeb, křest atd.), **rituály trestání**, posilující platnost stanovených norem, **oslavné rituály**, prezentující úspěšnost a nadřazenost vlastní skupiny, a **rituály úcty**, vymezující vztahy nadřízenosti a podřízenosti (např. políbení ruky, posazení na čestné místo atd.).²⁰

Skarupská rozděluje rituály na **přechodové**, **výroční**, **revitalizační** a **náboženské**. Hody můžeme zařadit do skupiny rituálů výročních, které tvoří v průběhu lidského a společenského života dělicí bod a přerušují jednotvárný průběh roku a života.²¹

Z hlediska uvedených definic jsou hody především obyčejem. Jednotlivé výše uvedené pojmy se však natolik prolínají, že se mnohdy zaměňují a používají jako synonyma. Hody tedy bývají označovány jako obyčej, zvyk, tradice i rituál. Etnografka Tarcalová, která se hodovými slavnostmi na Uherskohradištsku zabývá nejvíce, používá ve spojitosti s hody termín tradice. Ve své práci se tedy budu držet její terminologie a využívat spojení tradice hodů či hodová tradice. Tato tradice každoročně následuje po ukončení polních prací, pravidelně se opakuje, slaví se v celé obci a předává se z generace na generaci.

¹⁸ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, II. svazek P-Ž*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 938.

¹⁹ MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. [online] [cit. 2010-10-31]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/index.html>, s. 3417.

²⁰ Srov. Tamtéž, s. 3421.

²¹ Srov. SKARUPSKÁ, H. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 55-56.

Proces uchovávání lidových tradic je značně variabilní, vstupují do nich nové prvky, jiné se transformují, podle potřeby mění vnější podobu, ale jejich funkce zůstává v podstatě nezměněná. Lidové tradice zahrnují nejen tradování zvyků a obyčejů, ale mnohem širší škálu projevů lidové kultury. Ty působí především jako stabilizátor sociálních a mezigeneračních vztahů. Rozvoj obřadnosti, především preferovaných jevů jako jsou masopustní a hodové obchůzky, je v dnešní době markantnější ve vesnickém než v městském prostředí. Vesnice nemají takové možnosti kulturního vyžití jako města, proto jsou obyvatelé venkova zvyklí více se zapojovat do aktivit s vazbou na tradiční jevy a nezůstávají na postu konzumenta. Existuje zde také kontinuální návaznost na tradiční zaměstnání, jímž bylo zemědělství, které disponuje rozličnou škálou kulturních modelů obřadnosti. Dalším faktorem, který na rozvoj obřadnosti působí a podmiňuje vznik nových prvků, jsou rodiny, které předávají po generace hodnoty obřadní kultury, což působí na intenzitu i kvalitu vzájemných vztahů v obci.²²

Život na vesnici měl odjakživa svůj rytmus a řád, který byl určen řádem hospodářských prací a s nimi souvisejícími zvyky. Neustálé ovlivňování společenskými faktory názorů mladších generací postupně přeměnilo původní funkční obřady a zvyky na pouhou příležitost k zábavě a veselí. Tak tomu je i v případě hodů, které jsou na vesnici považovány za nejdůležitější slavnost roku.²³

Podle Tarcalové „...je v současnosti nejdůležitějším momentem konání hodů nejen možnost upevňování lokálního povědomí obyvatel obce, obnova společenských a rodinných kontaktů, ale hody jsou hlavně příležitost k oblečení do kroje...“²⁴

Se zábavou a veselím, jako jsou hody, souvisí v našich krajích i konzumace alkoholu, jež bývá obecně více tolerována.

Slovo **alkohol** je odvozeno z arabského „al kuhl“, což znamenalo animonový prášek. Od 16. století značil pojem alkohol vinný extrakt vyráběný alchymisty.²⁵

Z chemického hlediska představují alkoholy organické sloučeniny s hydroxylovou skupinou (OH). V medicíně a současně v běžném životě pod termínem

²² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 5.

²³ Srov. PEŠEK, J. *Slovácko. Průvodce národopisnou expozicí*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 1974.

²⁴ TARCALOVÁ, L. Oblékání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 47.

²⁵ Srov. BŮTORA, M. Alkoholismus. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 63.

alkohol rozumíme název pro nejznámější z řady alkoholů – etylalkohol neboli etanol ($\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-OH}$), který je podstatou alkoholických (lihových) nápojů.²⁶ A právě s tímto významem používám slova alkohol i v této práci.

Etanol (líh, spiritus) je hlavní psychoaktivní (psychotropní) látkou²⁷ alkoholických nápojů. Vzniká alkoholovým kvašením rostlinných produktů s obsahem cukrů a případně následnou destilací.²⁸ „...patří mezi látky ovlivňující především látkovou přeměnu a nervový systém. V klasifikaci farmakologie se pro své psychotropní účinky (výrazné změny v chování a prožívání) řadí mezi látky s převažujícím působením na nervový systém. Z hlediska kvantitativního je etanol nejslabší psychotropní látkou, neboť zřetelné účinky se objevují až v dávkách kolem 1 g na 1 kg váhy, což je milionkrát vyšší dávka než u halucinogenu LSD...“²⁹ Žádná jiná droga³⁰ ale nenabízí tak široké spektrum účinků. Mimo to, že alkohol patří mezi tlumivé látky, nabízí chuťové požitky, doplňuje vodu, elektrolyty, do jisté míry i živiny a působí na lidskou psychiku.³¹ Je též schopen vyvolat závislost.

Podle Zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jsou alkoholickými nápoji lihoviny, destiláty, víno, pivo a jiné nápoje, které obsahují více než 0,5 objemového procenta alkoholu.³²

Alkohol (etanol) je v různých alkoholických nápojích zastoupen v různé koncentraci. V pivu je obsaženo 3 – 8 %, ve stolním víně 8 – 14 %, v likérech 20 – 50 % a v destilátech 40 – 60 % čistého alkoholu. V biologických tekutinách (např.

²⁶ Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Praktický slovník medicíny*. 7. vyd. Praha: Maxdorf, 2004, s. 13.

²⁷ „Jako **psychoaktivní** označujeme látky, které mohou měnit psychický stav, obvykle subjektivně žádoucím způsobem...“ (VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 548.)

²⁸ Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 100.

²⁹ VOJTĚCHOVSKÝ, M. Účinky alkoholu na člověka. Farmakologie etanolu. In KVAPILÍK, J., SVOBODOVÁ, A. a kol. *Člověk a alkohol*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1985, s. 13.

³⁰ **Droga** je v podstatě jakákoliv látka, která má psychotropní účinek (ovlivňuje prožívání reality) a může vyvolat závislost. (Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. Cit. dílo, s. 91.)

³¹ Srov. HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. Účinky a metabolismus alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 55.

³² Srov. ZÁKON ze dne 24. července 2009, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. [online] [cit. 2011-02-09]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-24-cervence-2009-kterym-se-meni-zakon-c-3792005-sb-o-opatrenich-k-ochrane-pred-skodami-pusobenymi-tabakovymi-vyrobky-alkoholem-a-jinymi-navykovymi-latkami-a-o-zmene-souvisejicich-zakonu-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-17326.html>.

v krvi) je hodnota alkoholu udávána v promilích (‰). 1 ‰ přibližně odpovídá 1 g alkoholu v 1 l tekutiny.³³

Alkoholické nápoje přijímáme ústy (perorálně) a v průběhu celého trávicího traktu, nejvíce v tenkém střevě, se rychle vstřebávají do krevního oběhu.³⁴ Alkohol se tak dostává především do bohatě prokrvených tkání těla – do mozku, plic, jater a ledvin. Je odbouráván v játrech prostřednictvím jaterních enzymů (alkoholdehydrogenázy a aldehyddehydrogenázy). Většina alkoholu se ve výsledku přemění na vodu a oxid uhličitý a jen velmi malá část se vyloučí v nezměněné podobě potem, močí a dechem. Jako meziprodukt štěpení vzniká acetaldehyd, který se vyznačuje toxickými účinky na nervový systém.³⁵

Právě acetaldehyd zodpovídá za fyziologické účinky, které pití alkoholických nápojů vyvolává. Zvýšené množství acetaldehydu v organismu může vyvolat rozšíření cév (vazodilataci) s následným zvýšením teploty kůže, pocitem horka, zčervenáním v obličeji a poklesem krevního tlaku. Dále se projevuje zrychlení srdeční činnosti a dýchání, zúžení průdušek, nauzea (nevolnost), zvracení, bolesti hlavy.³⁶ Alkohol také utlumuje činnost centrálního nervového systému (CNS) od nejvyšších etáží k nejnižším, tedy od mozkové kůry až po centra vitálních (životně důležitých) funkcí uložených v prodloužené míše. Proto hlavní nebezpečí předávkování alkoholem spočívá v útlumu center prodloužené míchy.³⁷

Alkohol je nejrozšířenější, nejčastěji užívanou a v našem (tj. evropském a anglosaském) sociokulturním prostředí značně akceptovanou psychoaktivní látkou, kterou navíc propagují rozsáhlé reklamní kampaně.³⁸ Bútoru uvádí šest skupin funkcí alkoholu – fyziologickou, psychologickou, rituální, sociální, ekonomickou a politickou.³⁹ V případě hodů se uplatňují především funkce rituální a sociální. Konzumace alkoholu provází snad celé hody a témata alkoholu jsou i součástí řady

³³ Srov. MACHOVÁ, J. Druhy alkoholických nápojů. In MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. a kol. *Výchova ke zdraví*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 65.

³⁴ Srov. HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. Účinky a metabolismus alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 56.

³⁵ Srov. MACHOVÁ, J. Metabolismus alkoholu. In MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. a kol. Cit. dílo, s. 65.

³⁶ Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 100.

³⁷ Srov. HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. Účinky a metabolismus alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. Cit. dílo, s. 55.

³⁸ Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. Cit. dílo, s. 99.

³⁹ Srov. BÚTORA, M. *Mne sa to nemôže stať. Sociologické kapitoly z alkoholizmu*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1989, s. 90.

lidových písní, které se na hodech tradičně hrají a zpívají (Vínečko bílé, Čí sú hody?, Eště byly čtyry týdně do hodů aj.).

Smyslem uvedeného textu bylo ilustrovat a rozlišit základní pojmy týkající se mikroregionu, konání hodů a užívání alkoholických nápojů při jejich slavení. Tradice hodů s právem je společným znakem všech obcí Regionu Za Moravú. Hody jsou pro každou obec významným svátkem, možností k oblečení se do kroje i příležitostí k pití alkoholu. Alkohol je psychoaktivní látka se širokým spektrem účinků a funkcí, z nichž především funkce rituální a sociální nachází o hodech své největší uplatnění.

2 Vymezení a základní charakteristika území

Region Za Moravú spadá do oblasti zvané Slovácko, čímž rozumíme oblast jihovýchodní Moravy, jež se rozprostírá od Břeclavi až k Uherskému Brodu a zahrnuje Břeclavsko, Hodonínsko, Strážnicko, Kyjovsko, Uherskohradištsko, částečně též Napajedelsko a Uherskobrodsko.⁴⁰

2.1 Slovácko

Slovácko je významnou národopisnou oblastí bohatou na lidové kroje, zvyky, obyčeje, lidové písně, hudbu a slovesnost.⁴¹ V řadě obcí se zachovala původní lidová architektura, pro kterou je typická bílá fasáda s modrým podrovnáním a lidovými malůvkami s květinovými motivy. Hojně je rozšířena tvorba lidových velikonočních kraslic, keramiky, výšivek, dřevěných hraček i figurek z kukuřičného šustí.⁴² Významným zástupcem zdejší lidové kultury je také tanec **Slovácký verbuňk**, který byl v roce 2005 zapsán organizací UNESCO na seznam Mistrovských děl ústního a nehmotného dědictví lidstva.⁴³

Slovácko se rozkládá na pomezí Moravy a západního Slovenska. Tato skutečnost mu dala název Moravské Slovácko či Moravské Slovensko.⁴⁴ Dnes se ale nejčastěji užívá pouze název Slovácko.

Geograficky je Slovácko odděleno od Brněnska a Hané Ždánským lesem a Strážovskou pahorkatinou, na severozápadě jej lemují Chřiby. Pomyslnou severní a severovýchodní hranici tvoří úpatí Javorníků a po východní se od Vlárského průsmyku až ke Strážnici táhne pásmo Bílých Karpat.⁴⁵ Nejvýznamnějším a největším tokem je řeka Morava, od níž se odvíjí, podle slov starosty obce Březolupy a člena Správní rady Regionu Za Moravú Ing. Petra Kukly, i název Regionu Za Moravú, leží totiž za řekou Moravou.

⁴⁰ Srov. TRAPL, M., ZEMEK, M. Úvodem. In FROLEC, V., HYNEK, M. a kol. *Slovácko. Kapitoly z dějin Slovácka*. 1. vyd. Praha: TEP Praha, 1978, s. 9.

⁴¹ Srov. *Folklór a lidové tradice*. [online] [cit. 2010-11-04]. Dostupné z: <http://www.slovacko.cz/lokalita/6484/cms/12552/>.

⁴² Srov. PODHORSKÝ, M. *Zlínský kraj*. 1. vyd. Praha: freytag & berndt, 2006, s. 114.

⁴³ Srov. *Verbuňk*. [online] [cit. 2010-11-04]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Verbu%C5%88k>.

⁴⁴ Srov. TRAPL, M., ZEMEK, M. Úvodem. In FROLEC, V., HYNEK, M. a kol. Cit. dílo, s. 9.

⁴⁵ Srov. HABARTOVÁ, R. Slovácko. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 334.

Z etnografického hlediska má Slovácko několik podoblastí (subregionů), jejichž hlavním rozlišovacím znakem je podoba kroje. Jedná se o Dolňácko, Podluží, moravské Kopanice, Hornácko, luhačovické Zálesí a hanácké Slovácko (viz obrázek č. 1).⁴⁶

Luhačovické Zálesí a hanácké Slovácko bývají označovány také jako přechodné oblasti, kdy luhačovické Zálesí tvoří přechodnou oblast mezi Slováckem, Valašskem a Hanou a hanácké Slovácko představuje přechod Slovácka a Hané.⁴⁷

Obrázek č. 1. Rozdělení Slovácka na podoblasti. [online] [cit. 2010-11-17].
Dostupné z: http://www.infocesko.cz/Images/clanek/histor_pam/7420/02zoom.jpg.

Subregion **Dolňácko** je ze slováckých podoblastí největší a krojově nejrozmanitější, leží v Pomoraví a zahrnuje oblast od Napajedel až k Hodonínu. Tvoří jej Dolňácko napajedelské (též Napajedelsko), Dolňácko uherskohradištské (Uherskohradištsko), Dolňácko uherskoostrožské (Uherskoostrožsko), Dolňácko veselské (Veselsko), Dolňácko strážnické (Strážnicko) a Dolňácko kyjovské (Kyjovsko). Do tohoto výčtu je uváděno i Uherskobrodsko, které řadíme k podhorským oblastem.⁴⁸

⁴⁶ Srov. HABARTOVÁ, R. Slovácko. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 334.

⁴⁷ Srov. *Slovácko*. [online] [cit. 2010-11-04]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slov%C3%A1cko>.

⁴⁸ Srov. HABARTOVÁ, R. Dolňácko. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Cit. dílo*, s. 334.

V nejjihnější části Slovácka se nachází **Podluží**, kraj stojatých vod, rybníků a lužních lesů. Jedná se o oblast mezi soutokem Dyje a Moravy, mezi městy Břeclaví a Hodonínem, jejíž název je odvozen od zdejších stojatých vod zvaných luže.⁴⁹

Moravské Kopanice jsou spolu s Hornáckem **horskými podoblastmi Slovácka**, které se od ostatních subregionů výrazně odlišují nářečím, krojem, architekturou, způsobem života i dalšími rysy lidové kultury. **Moravské Kopanice** se vyznačují velmi archaickým krojem a kulturou. Leží v Bílých Karpatech, na hranicích se Slovenskem a jsou nejmenší ze všech podoblastí Slovácka, protože zahrnují pouze čtyři obce (Starý Hrozenkov, Vápenice, Vyškovec a Žitkovou).⁵⁰

Hornácko nalezneme u slovenských hranic při severozápadním úpatí jižní části Bílých Karpat, pod Velkou Javořinou. Zahrnuje oblast kolem města Velká nad Veličkou a celkem čítá jen deset obcí. Místní kroj je považován za jeden z nejstarobylejších na Moravě.⁵¹

Podoblast **luhačovické Zálesí** tvoří asi třicet obcí v okolí lázeňského města Luhačovice. Jedná se o mírně kopcovitou oblast, která sousedí s podhorským Uherskobrodskem a tvoří přechod mezi Slováckem, Valašskem a Hanou. Střetávají se zde tedy prvky lidové kultury Valašska, Slovácka i Hané a zdejší kroj bývá označován jako valašsko-slovácký.⁵²

Za další část Slovácka je pokládáno **hanácké Slovácko**, jehož vymezení je velmi problematické. Hanácké Slovácko je přechodnou oblastí mezi Slováckem a Hanou, odkud plyne i její název. Sousedí na jihu s Podlužím a na severovýchodě s Kyjovskem. Patří sem oblast Hustopečska, Kloboucka a Ždánicka. Nejznámějšími obcemi na jihu území jsou Čejkovice, Kobylí, Bořetice a Velké Pavlovice, ve střední části Krumvíř, Klobouky u Brna a Diváky a na východě Žarošice, Archlebov a Věteřov.⁵³

⁴⁹ Srov. GREGOROVÍČOVÁ, Z., ŽŮREK, Z. *Etnografický subregion Podluží*. [online] [cit. 2010-11-04]. Dostupné z: <http://www.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=122644>.

⁵⁰ Srov. HABARTOVÁ, R. Moravské Kopanice. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 334.

⁵¹ Srov. HABARTOVÁ, R. Hornácko. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 360-361.

⁵² Srov. HABARTOVÁ, R. Luhačovické Zálesí. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 358.

⁵³ Srov. HABARTOVÁ, R. Hanácké Slovácko. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 366.

2.2 Charakteristika Regionu Za Moravú

Oficiálně byl Region za Moravú založen 18. února 2000 jako sdružení právnických osob za účelem rozvoje regionu. V roce 2001 došlo k přeregistrování mikroregionu na dobrovolný svazek obcí podle Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁴ Mikroregion dostal oficiální název **Region Za Moravú**, s nímž se však setkáme jen sporadicky a spíše v oficiálních dokumentech. V novinách Dobrý den s Kurýrem, Slováckém deníku, v knize Na paletě krojů, na každoročně konaných Slováckých slavnostech vína a otevřených památek, na různých webových stránkách i na informační mapě mikroregionu se častěji vyskytuje slovní spojení *mikroregion Za Moravú*, jenž se v jednotlivých obcích mikroregionu též používá častěji než jeho oficiální název.

Region Za Moravú se nachází ve Zlínském kraji, v bývalém okrese Uherské Hradiště a sestává z deseti obcí, z Bílovic, Brezolup, Částkova, Kněžpole, Mistřic, Nedachlebic, Pašovic, Svárova, Topolné a Zlámance, s celkovým počtem téměř deseti tisíc obyvatel.⁵⁵

Území mikroregionu o rozloze 95 km² leží v terénu Vizovických vrchů, svou východní částí zasahuje do Dolnomoravského úvalu a západní přiléhá k Hlucké pahorkatině. Většina obcí se nachází v přírodním parku Prakšická vrchovina. Nejvýše položeným místem území je vrch Dubí s nadmořskou výškou 429 metrů nad mořem, jenž se vypíná východně od Zlámance.⁵⁶ Nejnižší místo o nadmořské výšce 178 metrů nad mořem leží v Kněžpolském lese u obce Kněžpole.⁵⁷

V obcích působí řada společenských a zájmových organizací. Příkladem mohou být myslivecká sdružení, Sbor dobrovolných hasičů, Český svaz zahrádkářů, Tělovýchovná jednota Sokol, divadelní spolky, taneční či hudební soubory a mnoho dalších.⁵⁸

⁵⁴ Srov. *Vítejte na prozatímní webové stránce – Region Za Moravú*. [online] [cit. 2010-10-21]. Dostupné z: <http://www.brezolupy.cz/RZM.html>.

⁵⁵ Srov. *Za Moravú*. [online] [cit. 2010-08-29]. Dostupné z: <http://www.slavnostivinauh.cz/mikroregiony/za-moravu>.

⁵⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. Za Moravú. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 104-105.

⁵⁷ Srov. *Historie obce*. [online] [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: <http://www.knezpole.cz/historie.htm>.

⁵⁸ Srov. TARCALOVÁ, L. Za Moravú. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 105.

2.3 Charakteristika obcí Regionu Za Moravú

Region Za Moravú je tvořen, jak již bylo uvedeno, deseti vesnicemi a žádným městem. Centrem mikroregionu je obec Bílovice.⁵⁹ Oficiálním sídlem jsou však Mistřice.⁶⁰ Od jednotlivých obcí se nejvíce odlišuje obec Pašovice, která bývá řazena pod Uherskobrodsko. Ostatní obce jsou součástí uherskohradišského Dolňácka.

Bílovice

Obec Bílovice leží 7 km severovýchodně od Uherského Hradiště v údolí, kde se stéká potok Březnice se Zlámaneckým potokem, v nadmořské výšce 194 metrů.⁶¹ V roce 2009 měla obec 1756 obyvatel, což je z celého Regionu Za Moravú nejvíce.⁶²

Dle historických údajů vznikla obec v 11. století, první písemná zmínka však pochází z roku 1256. V roce 1960 byla k obci připojena dříve samostatná obec Včelary, ve které od 17. století až do 70. let 20. století pracoval vodní mlýn.⁶³

K významným památkám obce řadíme zámek (sídlo obecního úřadu) s nově zrekonstruovaným zámeckým parkem, farní kostel sv. Jana Křtitele, kapli Panny Marie, sousoší svatého Jana a pamětní kříž. Bílovice žijí bohatým společenským, kulturním a sportovním životem. Nejvýznamnější akcí v obci jsou každým rokem Kateřinské hody s právem konané kolem svátku svaté Kateřiny.⁶⁴

Březolupy

Obec Březolupy s 1679 obyvateli (k 1. 9. 2010) se nachází na hranici okresů Uherské Hradiště a Zlín, 12 km od města Uherské Hradiště a 15 km od Zlína. Středem obce protéká potok Březnice.⁶⁵

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1261. Mezi zajímavé památky Březolup můžeme zařadit barokní zámek⁶⁶, kostel Nanebevzetí Panny Marie, sochu

⁵⁹ Srov. *Za Moravú*. [online] [cit. 2010-08-29]. Dostupné z: <http://www.slavnostivinauh.cz/mikroregiony/za-moravu>.

⁶⁰ Srov. *Mikroregiony*. [online] [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: http://www.risy.cz/mikroregiony_zlinsky_kraj#o1.

⁶¹ Srov. KRYSTÝN, P. *Bílovice 1256 – 2006*. 1. vyd. Bílovice: Obecní úřad Bílovice spolu s vydavatelstvím Petr Brázda Břeclav, 2006, s. 5.

⁶² Srov. *Základní údaje*. [online] [cit. 2010-11-14]. Dostupné z: <http://bilovice.cz/info/zakladni-udaje>.

⁶³ Srov. TARCALOVÁ, L. Bílovice. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 118.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 118.

⁶⁵ Srov. *Vítejte na webové stránce obce Březolupy*. [online] [cit. 2010-11-14]. Dostupné z: <http://www.brezolupy.cz/nove/index.php?id=0&kod=0>.

sv. Jana Nepomuckého, pomníky padlým z první a druhé světové války a sochu T. G. Masaryka. Za zhlédnutí stojí i zdejší rybník Hluboček a plochodrážní ovál s hřištěm.⁶⁷

Obec žije bohatým společenským životem, příkladem mohou být jarní a podzimní auto-moto burzy, hody s právem, pouť, country bál, fašank, soutěž střelců Zlatá diabolka a celostátní soutěž modelářů Vánoční cena. V obci působí též řada spolků, z nichž se folklórem a lidovou tradicí nejvíce zabývá taneční soubor Botík, jehož záměrem je vybudovat půjčovnu krojového materiálu pro všechny zájemce o lidové tradice.⁶⁸

Částkov

Obec Částkov čítá jen 388 obyvatel (k 31. 12. 2008).⁶⁹ Nalezneme ji v malebném údolí Vizovických vrchů, kudy protékají potoky Loštický a Řásná.⁷⁰

První písemná zmínka o existenci obce pochází z roku 1321, nálezy pazourků a opracovaných kamenů však ukazují na osídlení z doby kamenné. K zajímavým památkám v obci patří kaple Panny Marie Lurdské z roku 1898 a dva kříže. K památkám lidové architektury je řazen objekt č.p. 37, zvaný Komora.⁷¹

„...Folklórní tradice jsou zachovávány především v podobě Císařských hodů s právem, konaných třetí neděli v říjnu. O kulturní a sportovní akce v obci se stará především Sbor dobrovolných hasičů...“⁷²

Kněžpole

Obec Kněžpole leží 6 km severovýchodně od města Uherské Hradiště, rozkládá se v Dolnomoravském úvalu na levém břehu řeky Moravy, která tvoří přirozenou západní hranici obecního katastru. Mezi řekou Moravou a obcí se nachází lužní Kněžpolský les o nadmořské výšce 178 metrů nad mořem. Střed obce má nadmořskou

⁶⁶ V zámku v současnosti sídlí obecní úřad a výrobní bot.

⁶⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. Březolupy. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 120.

⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 121.

⁶⁹ Srov. *Počet obyvatel v obcích Zlínského kraje k 31. 12. 2008*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/mesta_a_obce.

⁷⁰ Srov. ŽELEZNÍK, R. *O obci*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: <http://www.castkovuh.cz/menu/o-obci/>.

⁷¹ Srov. TARCALOVÁ, L. Částkov. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Cit. dílo*, s. 130.

⁷² Tamtéž, s. 130.

výšku 180 metrů nad mořem a nejvyšší bod v obci 338 metrů.⁷³ V obci žije 1104 obyvatel (k 31. 12. 2008).⁷⁴

První písemnou zmínku o Kněžpoli nalezneme v listině Codex Moraviae z roku 1220. Mezi zajímavosti v obci patří kostel sv. Anny a přírodní rezervace Kanada a Trnovec, obě s výskytem ohrožené fauny a flóry.⁷⁵

K udržování folklórních tradic v obci přispívají především zdejší Mužský pěvecký sbor a ženský pěvecký sbor Děvčice z Kněžpola. Také zde působí na Slovácku oblíbená dechová hudba Kněžpolanka.⁷⁶

Mistřice

Obec Mistřice leží východně od Uherského Hradiště v přírodním parku Prakšická vrchovina, mezi Karpaty a Chřiby v nadmořské výšce 360 metrů nad mořem. Od roku 1960 patří k Mistřicím i dříve samostatná obec Javorovec.⁷⁷ K 31. 12. 2009 žilo v obci 1160 občanů.⁷⁸

Nejcennější památkou Mistřic je kaple Nejsvětější Trojice z let 1874 – 1883 a kaplička Panny Marie v Javorovci z 18. století. V roce 1998 byly pod Javorovcem vybudovány čtyři unikátní rybníky a dodnes se zde zachovaly vinohrady.⁷⁹

V obci působí řada spolků, např. Sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol Mistřice, Český zahrádkářský svaz Mistřice a řada dalších.⁸⁰ Z lidových tradic se neuchovaly jen hody, ale i tradiční stavění máje 1. května, které je též příležitostí k oblečení do kroje.

⁷³ Srov. *Historie obce*. [online] [cit. 2010-11-03]. Dostupné z: <http://www.knezpole.cz/historie.htm>.

⁷⁴ Srov. *Počet obyvatel v obcích Zlínského kraje k 31. 12. 2008*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/mesta_a_obce.

⁷⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. Kněžpole. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 110.

⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 110.

⁷⁷ Srov. MIKOŠKA, P. *Obec a historie – úvod*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: <http://www.mistrice.cz/historie/index.htm>.

⁷⁸ Srov. *Rok 2009*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: http://www.mistrice.cz/historie/dokumenty/kronika_2009.pdf, s. 2.

⁷⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Mistřice. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Cit. dílo*, s. 108.

⁸⁰ Srov. MIKOŠKA, P. *Spolky a organizace v obci*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: http://www.mistrice.cz/spolky_organiz/index.htm.

Nedachlebice

Obec Nedachlebice čítá kolem 808 obyvatel a leží ve Vizovické vrchovině. Nejnižší bod v obci má nadmořskou výšku 203 metrů nad mořem a nejvyšší 346 metrů.⁸¹

Obec byla založena roku 1209, kdy ji jako původně zeměpanské zboží daroval Přemysl Otakar I. olomoucké kapitule. V roce 1998 byl v obci vybudován kostel sv. Cyrila a Metoděje a v současnosti se vedle něj buduje hřbitov.⁸²

Z lidových obyčejů se nejvíce dodržuje fašank, Martinské hody s právem, košť slivovice, pouť o svátku sv. Cyrila a Metoděje a mikulášská nadílka.⁸³

Pašovice

Pašovice se rozkládají v údolí po obou stranách potoku Holomňa, 7 km od města Uherský Brod. Vesnice je obklopena převážně zemědělskou půdou a čítá 707 obyvatel (k 1. 1. 2009).⁸⁴

Obec pravděpodobně vznikla již ve 12. století, první písemná zmínka však pochází až z roku 1365. Mezi kulturní památky patří poklona u hřbitova z období kolem roku 1750. Za dominantu obce je považována nová kaple sv. Jana Sarkandra. V obci jsou udržovány hody s právem, masopustní průvody, velikonoční pomlázka, stavění a kácení máje, košť slivovice a oslavy Dne matek a Mezinárodního dne dětí.⁸⁵

Pašovice jsou oficiálně členem Regionu Za Moravú. Z hlediska krojového i historického však patří k Uherskobrodsku a nikoliv k Uherskohradištsku na rozdíl od ostatních obcí mikroregionu. Z tohoto důvodu se jimi budu v dalších kapitolách zabývat pouze okrajově.

⁸¹ Srov. *Naše obec*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: <http://www.nedachlebice.cz/nase.htm>.

⁸² Srov. TARCALOVÁ, L. Nedachlebice. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 124.

⁸³ Srov. Tamtéž, s. 124.

⁸⁴ Srov. *Pašovice*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: <http://www.pasovice.cz/>.

⁸⁵ Srov. HABARTOVÁ, R., KONDROVÁ, M. Pašovice. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Cit. dílo*, s. 328.

Svárov

Svárov je nejmenší obcí celého Regionu Za Moravú, čítá pouze 248 osob (k 31. 12. 2008).⁸⁶ Obec se rozkládá uprostřed kopcovitého terénu na úpatí Bílých Karpat.⁸⁷ Nadmořská výška obce činí 290 metrů nad mořem.⁸⁸

První písemná zmínka pochází z roku 1375. Na Svárově bylo v nedávné době vybudováno poutní místo Královny míru a pokoje, kde se od května do října vždy 25. dne v měsíci pořádají hojně navštěvované poutní mše svaté. Z lidových tradic se zachovaly hody s právem a masopustní obchůzka.⁸⁹

Topolná

Obec Topolná leží v Dolnomoravském úvalu 10 km od Uherského Hradiště.⁹⁰ Nejnižší místo obce má 180 metrů nad mořem a nejvyšší místo je ve výšce 317 metrů nad mořem na hranici katastrů obcí Topolné, Březolup a Komárova a patří již k úpatí Vizovických vrchů. Částí katastru obce protéká potok Burava, jenž se u obce Kněžpole vlévá do potoku Březnice.⁹¹ K 31. 12. 2008 měla obec 1629 obyvatel.⁹²

První písemná zmínka o Topolné se datuje roku 1318 a od této doby nese obec název odvozený od blízkého topolového lesa. Ve středu obce se nacházejí dva památkové domy (č.p. 90 a 93), které jsou typickou ukázkou selských usedlostí z počátku 19. století. Oba patří Slováckému muzeu v Uherském Hradišti. V domech je instalována expozice lidového bydlení, několik drobných hospodářských staveb jako sušárna ovoce, udírna a kovárna a další prostory, které slouží jako depozitáře. Dalšími památkami obce jsou Boží muka (kamenný sloup) u silnice na Bílovice a nově restaurovaná polychromovaná barokní plastika sv. Anny v náručí držící malou Pannu Marii, která je umístěna v místním kostele Neposkvrněného Početí Panny Marie.⁹³

⁸⁶ Srov. *Počet obyvatel v obcích Zlínského kraje k 31. 12. 2008*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/mesta_a_obce.

⁸⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. Svárov. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 126.

⁸⁸ Srov. *Základní údaje o obci*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: <http://www.obec-svarov.cz/obec.php>.

⁸⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Svárov. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 126.

⁹⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. Topolná. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 114.

⁹¹ Srov. KNOT, A. *Topolná. Minulost a současnost slovácké obce*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Pro Obecní úřad Topolná vydalo nakladatelství Ottobre, 2005, s. 8.

⁹² Srov. *Počet obyvatel v obcích Zlínského kraje k 31. 12. 2008*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/mesta_a_obce.

⁹³ Srov. *Historie obce*. [online] [cit. 2010-11-17]. Dostupné z: <http://www.topolna.cz/index.php?id=69>.

Obec žije bohatým společenským a kulturním životem. Působí zde dechová hudba Topolanka, národopisný soubor Včelaran, který se skládá z cimbálové muziky Včelaran a taneční složky, občanské sdružení Topolská chasa, občanské sdružení TOPMOTO, které zde každoročně pořádá motosraz a řada dalších. K hlavním propagátorům lidové hudby, písní a tanců v obci i okolí patří soubor Včelaran a na organizaci hodů a jiných aktivit se podílí především sdružení Topolská chasa.⁹⁴

Zlámanec

Obec se rozkládá na soutoku Zlámaneckého a Neradovského potoka v údolí Vizovických vrchů. Nalezneme ji 15 km na severovýchod od Uherského Hradiště, na pomezí Uherskohradištska a luhačovického Zálesí v nadmořské výšce 294 metrů nad mořem.⁹⁵ K 31. 12. 2008 žilo v obci 303 obyvatel.⁹⁶

První zmínky o obci pocházejí ze 14. století.⁹⁷ Významnými památkami jsou komora u domu č.p. 5 z poloviny 19. století, sedlácký dům č.p. 37 z konce 18. století a dřevěný kříž z roku 1784.⁹⁸ Z lidových obyčejů se dodržují republikánské hody s právem, konané kolem výročí vzniku republiky 28. října, a fašank.⁹⁹

Region Za Moravú nalezneme na Slovácku, národopisné oblasti na pomezí Moravy a západního Slovenska, která je bohatá na lidové kroje, zvyky, obyčeje, písně aj. Slovácko se skládá z několika podoblastí (subregionů) – Dolňácka, Podluží, moravských Kopanic, Horňácka, luhačovického Zálesí a hanáckého Slovácka, jež se odlišují především podobou kroje.

Region Za Moravú je součástí Dolňácka, největší a krojově nejrozmanitější podoblasti, a skládá se z deseti obcí – z Bílovic, Březolup, Částkova, Kněžpole, Místřic, Nedachlebic, Pašovic, Svárova, Topolné a Zlámance. Všechny obce s výjimkou Pašovic

⁹⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. Topolná. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 114.

⁹⁵ Srov. *Něco málo o obci*. [online] [cit. 2010-11-17]. Dostupné z: <http://www.zlamanec.cz/index.php?sekce=home&cast=clanky&id=0001>.

⁹⁶ Srov. *Počet obyvatel v obcích Zlínského kraje k 31. 12. 2008*. [online] [cit. 2010-11-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/mesta_a_obce.

⁹⁷ Srov. *Historie*. [online] [cit. 2010-11-17]. Dostupné z: <http://www.zlamanec.cz/index.php?sekce=historie>.

⁹⁸ Srov. *Něco málo o obci*. [online] [cit. 2010-11-17]. Dostupné z: <http://www.zlamanec.cz/index.php?sekce=home&cast=clanky&id=0001>.

⁹⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Zlámanec. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Cit. dílo*, s. 128.

patří k Uherskohradištsku, Pašovice k Uherskobrodsku. Mikroregion obývá téměř deset tisíc obyvatel, jeho centrem jsou Bílovice a oficiálním sídlem Místřice. Ve všech vesnicích působí množství společenských a zájmových organizací a v každé se konají tradiční hody s právem.

3 Hodové tradice

Hodové slavnosti na Uherskohradištsku patří k živým jevům tradiční lidové kultury. S jistými odlišnostmi se konají v jednačtyřiceti obcích uherskohradištského děkanátu¹⁰⁰ a v sedmi obcích mimo děkanát Uherské Hradiště. V jednotlivých obcích se můžeme setkat s odlišnou strukturou a řadou zvláštních jevů a výjimečností charakteristických pro danou obec nebo skupinu sousedních obcí.¹⁰¹

Slavení hodů na Moravě má obdobný význam jako posvícení v Čechách. Oba pojmy označovaly výroční svátek či sváteční den s velkou hostinou. Slova *hod*, *hody* znamenaly výjimečný, významný čas, velkou hodinu.¹⁰² Slovo posvícení je podle církevních pramenů a názorů jazykovědců odvozeno od *posvěcení* – posvěcení místního kostela, na jehož výroční památku se slavnost koná.¹⁰³

Událost hodů či posvícení jako výročí posvěcení chrámu byla důležitá pro celou obec i pro rodinu. Zvalo se blízké i vzdálené příbuzenstvo, slavilo se několik dnů, jedlo se, pilo, tancovalo, a to bez ohledu na roční období. Tím se ale zanedbávaly různé hospodářské práce, proto se císař Josef II. snažil přeložit hodové oslavy na období začínajícího vegetačního klidu, kdy již byla úroda pod střechou a zůstávalo více času na odpočinek a zábavu. V roce 1786 tak Josef II. určil dnem společného posvícení 16. říjen, přesněji neděli po svatém Havlu.¹⁰⁴ Nové nařízení císaře o jednotném slavení hodů v celé monarchii o třetí říjnové neděli vešlo v účinnost roku 1787.¹⁰⁵ Nový termín posvícení se poté začal označovat jako **posvícení císařské** či havelské. Mnohé obce ale zůstaly při starém termínu a začaly slavit hody dvoje – císařské i patronské.

¹⁰⁰ **Děkanát** představuje v římskokatolické církvi územní okrsek složený z několika farností. V čele děkanátu stojí děkan, který je pomocníkem biskupa v řízení diecéze (většího území složeného z několika děkanátů v čele s biskupem) na území svého děkanátu. (Srov. *Děkanát. Základní informace*. [online] [cit. 2011-01-23]. Dostupné z: <http://www.fnj.cz/dekanat>.)

¹⁰¹ Srov. TARCALOVÁ, L. Tradiční hodová obchůzka s právem v obcích na Uherskohradištsku. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2007. Společenskovědní sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLIX*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 29.

¹⁰² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 11.

¹⁰³ Srov. LANGHAMEROVÁ, J. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2008, s. 85.

¹⁰⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 11.

¹⁰⁵ Srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část. O-Ž*. Praha: Mladá Fronta, 2007, s. 781.

Z **patronských** byly nejčastějšími hody václavské, na počest sv. Václava, patrona české země, dále o svátku sv. Anny, Kateřiny, Michala a Martina.¹⁰⁶

Na Uherskohradištsku se hody s právem slavily na podzim, v každé vesnici v téměř jiném termínu a trvaly od neděle do pátku. Ke změně a sjednocení tedy vedly císaře nejen hospodářské důvody, ale i snaha zabránit dlouhému hodování, které odvádělo lidi od práce. Hody císařské se však v mnohých obcích na Uherskohradištsku netěšily dlouhému trvání a řada obcí přešla ke slavení hodů patronských. Tato hodová tradice se vázala zvláště k farním obcím, kde se hody konaly v neděli nejbližší svátku některého z patronů, jemuž byl kostel v obci zasvěcen. V mnoha obcích se slavení hodů přeneslo na svátek sv. Václava či Martina, přestože jim kostel zasvěcený nemají, např. v Nedachlebicích. Předpokládá se, že hodování v těchto termínech bylo spojeno s datem placení povinných dávek, tj. odměny pastýřům a obecním sluhům, v 18. století, které se datovalo vždy svátkem sv. Jiří, Václava, Havla a Martina.¹⁰⁷

Kromě hodů císařských a patronských se na uherskohradištském Dolňácku můžeme setkat ještě se dvěma druhy slavení hodů – s hody k **vysvěcení či posvěcení kostela** v obci a s hody **republikánskými**. Hody spjaté s termínem vysvěcení či posvěcení kostela odpovídají již zmíněnému českému termínu posvícení. S tímto typem hodů se na Uherskohradištsku však setkáváme jen zřídka. Po roce 1918 začaly některé obce slavit hody čtvrtou nedělí v říjnu, tzv. hody republikánské, které se vázaly k oslavě vzniku samostatné republiky 28. října. Dodnes se republikánské hody konají v Kněžpoli, Svárově a Zlámanci.¹⁰⁸

Z uvedeného vyplývá, že důvodů ke konání hodů bylo v průběhu historie mnoho. Proto také hody patří k nejdůležitějším slavnostem roku, jejich rozšířenost a intenzita slavení je srovnatelná snad jen s masopustními obchůzkami. Hody jsou o to významnější, že jsou neodlučitelně spojené s řadou obřadních artefaktů a i dnes požívají vysoký společenský status.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 11-12.

¹⁰⁷ Srov. Tamtéž, s. 12-13.

¹⁰⁸ Srov. Tamtéž, s. 13-15.

¹⁰⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovědní sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2006, s. 21.

3.1 Hodové dny a jejich obřadníci

Písemné a kronikářské záznamy dokazují, že hody se slavily několik dnů. Hlavním hodovým dnem bývala neděle, kdy hody začínaly dopolední bohoslužbou, požehnáním, a trvaly obvykle do středy. Završovaly je **dozvuky** konané ve středu, případně v pátek. Ke každému dnu se vázaly určité zvyky a zábavy.¹¹⁰

Ve třicátých letech 20. století se občůzky konaly v neděli a pondělí, dozvuky následovaly v úterý či ve středu. Po roce 1950 se ve většině obcí hodové dny přesunuly na volné dny, tedy na sobotu, která se tak stala hlavním hodovým dnem, a neděli a obvykle týden po nich probíhaly dozvuky. Toto nové rozdělení hodových dnů většinou setrvalo.¹¹¹

V současnosti se může zdát, že se hodování zkrátilo na pouhé dva dny, v řadě obcí jsou ale v rámci hodů pořádány různé akce i dva dny před hody (např. předhodová taneční zábava, vázání šátků na kulturním domě).¹¹² Některá města či vesnice spojují hodové slavnosti s dalšími folklórními aktivitami nebo nově s organizací srazu všech žijících stárků, který doplňují výstavou dobových fotografií.¹¹³

Hlavními organizátory hodů v obci je v současnosti místní mládež, tzv. **chasa**, a místními pořadateli zastupitelstvo nebo obecní úřad, kroužky či folklórní soubory, v menších obcích jsou to většinou spolky (zahrádkáři, Sokol atd.). Obecní úřady se na konání hodů podílí nejen finančně, ale i organizačně. V některých obcích se do kroje k povolení hodů oblékají též starostové, starostky nebo členové zastupitelstva (např. v Březolupech, Topolné).¹¹⁴

Ve většině rolnicky zaměřených obcí Uherskohradištska se slavily hody s právem, na nichž se podíleli i jejich hlavní obřadníci – **stárci**. Být zvolen stárkem se považovalo za velkou čest. Na počátku 20. století nebyla stárkovská organizace jednorázovou záležitostí pouze pro hody, ale stárci setrvali ve funkci po celý rok.¹¹⁵ Úkolem stárků byla organizace hodů a udržování pořádku při muzikách a jiných

¹¹⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 23.

¹¹¹ Srov. Tamtéž, s. 23.

¹¹² Srov. Tamtéž, s. 24.

¹¹³ Srov. TARCALOVÁ, L. Tradiční hodová občůzka s právem v obcích na Uherskohradištsku. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2007. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLIX*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 30.

¹¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 29.

¹¹⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 37.

příležitostech, kterých se chasa účastnila.¹¹⁶ Organizace hodů byla ale nákladná a právě majetnost rodin a sociální diferenciací mládeže se promítala i do volby stárků, proto stárkování v této době patřilo k prestiži hlavně selských rodin. Přijmout funkci stárka tedy nebylo jednoduché, protože finanční otázka zde hrála velkou roli.¹¹⁷

Po druhé světové válce se působení stárků zúžilo jen na slavnost hodů. Označení stárek dnes již neznamena původního vedoucího představitele veškeré chasy po celý rok, vystupuje jen jako vedoucí osoba při pořádání hodů, málokde jako autorita mezi mládeží či jako organizátor společenských akcí. Mnohdy zase přijímá i nové funkce, např. podněcuje mládež k oblečení se do kroje, pomáhá se secvičováním tanců před hody a s přípravou dalších akcí souvisejících s hody.¹¹⁸

Ještě v první třetině 20. století se volba stárků konala velmi obřadně v poslední masopustní neděli večer u starosty, kde se sešla mužská část chasy. Ústním prohlášením se nejprve volil první (starší) stárek, poté mladší, případně i podstárce a každý stárek si zvolil svou stárku. Stejně jako pro stárka i pro stárku znamenalo zvolení velkou poctu. První stárkou bylo obvykle nejbohatší děvče v obci. V některých obcích byli stárce voleni na svátek sv. Štěpána nebo jen dva až tři týdny před konáním hodů.¹¹⁹

Od šedesátých let 20. století se stárkování přestalo řídit dřívějšími pravidly a na volbě stárků se mnohdy domluvily organizující složky. Pravidla stárkování se lišila obec od obce. V některých obcích mohl jít chlapec za mladšího stárka i dvakrát, ale za staršího jen jednou nebo mladší stárek a stárka v následujícím roce zastávali funkci staršího stárka a stárky. Jinde nesměl žádný ze stárků vykonávat tuto funkci vícekrát ani si v následujících letech obléknout kroj příslušníka svobodné chasy. Někde mohl funkci stárka vzít tentýž chlapec i opakovaně.¹²⁰

Přestože je dnes funkce stárků spíše symbolická, stále s sebou nese velké finanční nároky. Stává se tedy, že v některých obcích je zvolen pouze starší stárek a stárka, někdy se dokonce nepodaří v obci najít stárky vůbec. V takové situaci mohou vypomoci chlapci z jiných vesnic. Bývá to obvykle v situaci, kdy odsud pochází prarodiče nebo chlapec přijme funkci kvůli své milé z dané obce, se kterou chce

¹¹⁶ Srov. TLACHOVÁ, L., SYSLOVÁ, M. *Nedakonice: dějiny obce*. 1. vyd. Nedakonice: Obec Nedakonice, 2008, s. 247.

¹¹⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 37.

¹¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 38.

¹¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 40.

¹²⁰ Srov. Tamtéž, s. 41.

stárkovat. Pokud není funkce stárků obsazena, střídají se v nesení práva ostatní chlapani z chasy.¹²¹

Počet hodových funkcionářů, stárků, a jejich pojmenování se v jednotlivých obcích liší. Nejčastěji jsou ve většině obcí zastoupeni starší stárka a starší stárek, mladší stárka a mladší stárek. Ve Zlámanci, Košíkách, Prakšicích a Pašovicích se mladší stárek a mladší stárka označují jako mládek a mládková. V Podolí, Boršicích a Polešovicích se stárce říká stárkyně a v Modré stárková. Ve Stříbrnicích a Huštěnovicích se stárce říká stárkyně a v Modré stárková. Ve Stříbrnicích a Huštěnovicích nazývají mladší stárky podstárek a podstárka a jejich úkolem je pomáhat stárkům s přípravou, organizací a průběhem hodů. V Jalubí, Jankovicích, Kudlovicích, Traplicích a na Velehradě mají o jednoho podstárka více. Ve Starém Městě mají šest stárků – staršího stárka, starší stárku, dva mladší stárky a dvě mladší stárky nazývané též jako podstárek a podstárka. Nejvíce, osm, stárků mají již jen Ořechov a Polešovice. Zde ke každému staršímu a mladšímu stárkovi a stárce patří podstárek a podstárka.¹²² V Regionu Za Moravú se ve všech obcích volí jeden starší a jeden mladší stárkovský pár, ale ne vždy se podaří zvolit oba stárky, někdy se dokonce konají hody bez stárků.

3.2 Přípravy na hody

Jelikož je tradice hodů na Uherskohradištsku velmi silná a hody jsou pokládány za nejvýznamnější výroční událost, připravují se na hody i rodiny, které se na organizování hodů přímo nepodílejí. Zvou přátele, známé, blízké i vzdálené příbuzné. Do svých rodných domů přijíždějí děti a do obce rodáci. Připravuje se tedy celá dědina.¹²³

3.2.1 Přípravy na hody v obci

Před hody místní občané upravují náves, uklízí se kostel či kaple a zdobí boží muka. V mnoha obcích jsou na okrajích ověnceny obecní ukazatele (viz příloha č. 3), případně mosty či kříže. Vyzdobena musí být i budova, kde hody povoluje starosta a samozřejmostí je výzdoba kulturního domu, kde se koná hodová zábava. K nazdobení vstupů do těchto budov se používá jehličí s papírovými růžemi a někde upletené dlouhé

¹²¹ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 42.

¹²² Srov. Tamtéž, s. 45.

¹²³ Srov. Tamtéž, s. 37.

věnce z krušpánku s bílými růžemi.¹²⁴ V kulturním domě se papírovými růžemi, barevnými papírovými řetězy a chvojím vždy zdobí i interiér, často včetně oken, klik, splachovadel a všeho, kam je možné nějakou tu růži zavěsit či přilepit.

Den dopředu, tedy v pátek, se zdobí vstupy domů stárek a stárků, aby všichni věděli, že v tom domě je stárek nebo stárka. Vchod nebo vrata jejich domů se opět zdobí chvojím či krušpánkem a krepovými růžemi a nad vchod se obvykle vyvěšuje turecký šátek složený do trojúhelníku. Dům stárky a stárka můžeme také rozeznat. U stárky bývá nad vchodem upevněna panenka v kroji a u stárka zase krojovaný panáček, jinde beranice nebo klobouk s voničkou u stárka a u stárky navázaný turecký šátek.¹²⁵

V některých obcích se před domy stárek a stárků staví máje (viz příloha č. 4), často jsou stavěny i před kulturním domem a obecním úřadem. Máj patřil k nejstarším hodovým znakům a jeho stavění o hodech bylo rozšířeno po celém Slovácku. Chlapci z chasy jej stavěli uprostřed obce, před obecním úřadem nebo před domy stárky a stárka. V současnosti se na Uherskohradištsku tento hodový znak objevuje již jen zřídka.¹²⁶ O jeho vymizení lze jen spekulovat, ale je možné, že obce, které nepřijaly jednotný termín hodů daný císařem Josefem II. a slavily hody v původní datum, přestaly máj stavět právě z důvodu, aby na hody slavené v jiném termínu neupozorňovaly.¹²⁷

Máje se dnes staví jen v Ostrožské Nové Vsi, Uherském Ostrohu, Březolupech, Částkově, Svárově a Zlámanci. V některých obcích jezdí chlapci pokácet stromy na máje již ve čtvrtek, aby byl dostatek času máje ozdobit a postavit.¹²⁸ Jinde se na ně jezdí až v pátek a ve čtvrtek se na ně připravují díry.

„...Všechny tyto přípravy provází příjemná a veselá atmosféra, odpovídající tradovanému sousloví zapalování hodů. Zdobení budov a domů zelení je možno považovat za výraz úcty k obřadníkům, úřadům a spoluobčanům po dny hodové slavnosti.“¹²⁹

¹²⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006, s. 21.

¹²⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 17.

¹²⁶ Srov. Tamtéž, s. 22-23.

¹²⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) Cit. dílo, s. 24.

¹²⁸ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 22-23.

¹²⁹ Tamtéž, s. 18.

Veselá atmosféra není samozřejmě jediné, co přípravy a zdobení obce doprovází, zapalování hodů zahrnuje i konzumaci alkoholu. K přípravám by jej neměli zapomenout přinést především stárci. Přináší jej také chlapci z chasy, mnohdy i děvčata, často jim jej dají rodiče a další přinesou ještě lidé z obce.

3.2.2 Přípravy na hody v rodině

Největší starost s hodovými přípravami mají rodiny, které vypravují své syny a dcery za stárky a také ty, které „drží lidové tradice“. Ve všech rodinách se uklízí. Na hody musí být uklizeno v domě i před domem, neboť přijedou příbuzní a další hosté a také aby hospodyně nikdo nepomluvil.¹³⁰

V případě, že někdo z rodiny obléká na hody kroj, je příprava mnohem delší a náročnější. Kroj si musí pečlivě přichystat. Dívky musí mít pečlivě naškrobené spodnice, chlapci zase košili a kapesníček v kalhotách. Jednotlivé krojové součásti musí být čisté a nažehlené. Mnozí pro finanční nákladnost nemají svůj vlastní kroj, takže si jej celý nebo po částech půjčují od příbuzných či známých.¹³¹ Půjčit nebo alespoň zamluvit si kroj od někoho známého je nutné dostatečně dopředu, dva měsíce i delší dobu před hody, aby se stihlo jej, jak se patří, přichystat a aby si jej nezapůjčil někdo jiný, protože v mnohých obcích se konají hody současně nebo těsně po sobě.

Příprava na hody nezahrnuje jen úklid a přípravu kroje, ale i přípravu dobrého jídla a pití. V domácnostech se musí přichystat větší množství jídla, aby bylo i pro všechny hosty. Sváteční tabuli vévodí typické české pokrmy. Z masa jde nejčastěji o pečenou kačenu, husu, krůtu nebo vepřové se zelím a knedlíkem, samozřejmě jsou kuřecí či vepřové řízky podávané s bramborovým salátem. Dále se připravuje sekaná, rolády a pečené kuře. Dříve hodům předcházela i zabíjačka a podávaly se i produkty z ní. Připravená jídla se předkládají nejen hostům a rodině, ale také hodové chase, příležitostně i po studenu s chlebem. K hodům nesmí chybět napečené malé domácí svatební koláčky, na Uherskohradištsku zvané „pagáčky“, a další cukroví, sladkosti a pochutiny ve formě chlebičků, jednohubek a dalších. Úkolem žen je příprava jídla, muži zpravidla chystají dostatek pití. Na hodech převažuje víno a slivovice, dnes se podávají také jiné druhy alkoholických nápojů, různé druhy tvrdého alkoholu i pivo. Nechybí ani nealkoholické nápoje. Všeho musí být bezpochyby více, bylo by ostudou,

¹³⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 19.

¹³¹ Srov. Tamtéž, s. 19.

kdyby pochybělo. Přejde-li hodová chasa do domu, je třeba je pohostit. Platí to především pro rodiny stárků a stárek, proto rodiny musí předem vědět, jestli jejich děvče či chlapec přijme tuto úlohu.¹³²

3.2.3 Taneční a hudební přípravy

Obvykle platí, že mladí lidé, kteří se rozhodli jít na hody v kroji, musí umět tančit. Je hanbou, pokud krojovaný chlapec nebo dívka neumí zatančit alespoň polku.

Ve všech obcích, kde se hody pořádají, je tudíž společným rysem taneční příprava chasy. Kromě základních tanců, polky a valčíku, se učí i další lidové tance (např. verbuňk, tetku) a písně. Hodová chasa se sdružuje k nacvičení programu na hody již od konce prázdnin, v každé obci jinak v závislosti na tom, kdy se u nich hody konají. Obvykle se program nacvičuje asi dva měsíce, a to i v těch obcích, kde není žádný folklórní soubor. Mladí lidé se učí základním krokům lidových tanců i choreografiím. K sestavení programu a jeho secvičení si většinou chasa volá zkušené tanečnický z místa nebo některého souboru, někdy i odborníky, kteří znají místní lidové písně a tance. Pokud v obci působí folklórní soubor, přicházejí k taneční přípravě i další jedinci, kteří se chtějí občůzky zúčastnit.¹³³

Jednotlivé dílčí hodové taneční zkoušky chasy probíhají zpravidla o víkendu. Na žádné z nich nesmí chybět alkohol, který si členové chasy přinášejí s sebou. Nejčastěji pijí slivovici, pak také víno a všechny ostatní druhy. Během účasti na hodech v Kněžpoli jsem od jednoho krojovaného chlapce, který byl několikrát v kroji v Březolupcích i v Kněžpoli, dozvěděla, že mezi těmito obcemi je v uvedených přípravách rozdíl. Březolupjané během nich údajně pijí více alkoholu a Kněžpolané pečlivěji nacvičují taneční kroky, aby byli důkladně sešraní.

Na hody pak chasa secvičené tance předvádí před domy svých stárků a stárek, před obecním úřadem nebo ve středu obce, ale především při večerní hodové zábavě, kdy jsou nacvičená taneční pásma součástí večerního programu. Tato nacvičená taneční pásma se označují též jako „**beseda**“ a chasa je předvádí podle místních specifik za doprovodu dechové nebo cimbálové muziky.¹³⁴

Svůj drobný taneční program mají v některých obcích nacvičený i skupinky dětí z mateřských a základních škol, který pak předvádějí ostatním obyvatelům

¹³² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 19-20.

¹³³ Srov. Tamtéž, s. 20-21.

¹³⁴ Srov. Tamtéž, s. 21.

a účastníkům hodů na některém centrálním místě v obci – na návsi, před školou, před obecním úřadem apod.¹³⁵

3.3 Oblečení účastníků hodů

„Lidový oděv neboli kroj byl pro jednotlivé národopisné podoblasti jihovýchodní Moravy, a často i pro jejich obce, hlavním rozlišovacím znakem. Přesně se rozeznali obyvatelé horských a podhorských obcí, ale i z rovin a úrodných nížinných oblastí...“¹³⁶

Po druhé světové válce kroj jako běžné oblečení pomalu zaniká. Tím ustrnul ve svém vývoji a nově pořizované součástky se staly pouhými replikami starých kusů. Kroj tak od druhé poloviny 20. století přetrvává převážně jako obřadní a sváteční oděv nošený k slavnostním příležitostem, především o hodech.¹³⁷

Většina obcí dnes slaví hody v sobotu, to si všichni účastníci oblékají nejslavnostnější kroj, stejně jako v neděli na mši svatou. V některých obcích se setkáme se změnami v oblečení i na večerní hodovou zábavu. V neděli k obchůzce se oblékají méně slavnostnější oděvní součástky, stejně jako za týden na dozvuky, popřípadě na babské hody nebo sraz hodových stárků.¹³⁸

Jak již bylo několikrát uvedeno, Region Za Moravú patří do slovácké podoblasti uherskohradištského Dolňácka, oblasti krojově nejrozmanitější, kde lze rozlišit kroj uherskohradištský, kunovický, uherskoostrožský, veselský a buchlovický. U kroje uherskohradištského můžeme rozeznat ještě čtyři druhy – kroj polešovický, velehradsko-spytihněvský, staroměstsko-jarošovský a bílovický. V obcích Regionu Za Moravú, s výjimkou Pašovic, se nosí kroj bílovický. Obyvatelé Pašovic oblékají kroj uherskobrodský, jelikož historicky i krojově obec patří k uherskobrodskému Dolňácku. Kroj bílovického typu (viz příloha č. 5) se nosí v devíti z celkového počtu deseti obcí Regionu Za Moravú.¹³⁹ Při popisu kroje a jeho jednotlivých součástí se vzhledem k výše uvedenému budu v následujícím textu věnovat kroji bílovickému.

¹³⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 21.

¹³⁶ TARCALOVÁ, L. *Mapa krojů na Slovácku*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006.

¹³⁷ Srov. Tamtéž.

¹³⁸ Srov. TARCALOVÁ, L. Oblékání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 47.

¹³⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. *Mapa krojů na Slovácku*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006.

3.3.1 Oblečení dívek a vdaných žen

Na hody se oblékají děvčata, účastnice slavnosti, jinak než stárky a jinak se oblékají také vdané ženy. Jiné je i oblečení během jednotlivých hodových dnů.¹⁴⁰

První hodový den chodí **svobodná děvčata** nejpěkněji, nejslavnostněji oblečená (viz obrázek č. 2). Tento slavnostní den nosí děvčata uvázané **turecké šátky na záušnice** (viz příloha č. 6). Turecký šátek je červený s holým středem lemovaným kvítky nebo je celý potištěn kvítky či *halúzkami*. Dále nosí **baňaté navrapené rukávce** s vyšíváním. S původním vyšíváním se setkáme již jen výjimečně, zahrnuje obojek, dva nárameníky a dvě nesešité přednice. Novější typ má jen jednu přednici nebo obě přednice sešité v jednu. Taková přednice se umísťuje pod krk podobně jako bryndáček.¹⁴¹ Vyšivka je provedena *na výřez* (výřezovou technikou) světle žlutou hedvábnou nití s fialovými, černými nebo tmavě modrými výplněmi a po obvodu lemována krajkou.¹⁴² Rukávce jsou navíc zdobeny *kadrlemi* (volány okolo loktů vyšité dírkovou technikou).¹⁴³ Při přechodu baňatých rukávců v kadrle se uvazují bílé hedvábné strojově vyšívané stuhy s květinovým motivem.¹⁴⁴

Na rukávce se obléká **kordulka**. Nejčastěji se objevují staré kordulky atlasové, brokátové i vzácné ornátové. U děvčat, která oblékají bílovický kroj, se nejčastěji, oproti jiným krojovým okrskům, setkáme se starými bílými brokátovými kordulkami. Uchovaly se v dobrém stavu, neboť je nosily jen nevěsty. Pokud si dnes dívka nechává ušít novou, nejčastěji se používá bílý brokát.¹⁴⁵

¹⁴⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 25.

¹⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 25.

¹⁴² Srov. HABARTOVÁ, R., TARCALOVÁ, L. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 43.

¹⁴³ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 25.

¹⁴⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. Bílovice. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 118.

¹⁴⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. Oblekání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 48-49.

Obrázek č. 2. Dívka ve slavnostním kroji na první hodový den, Březolupy 2009 (vlastní foto P. Očadlíková)

Při oblékání k hodové slavnosti záleží nejvíce na sukních, jejichž délka se postupně zkrátila až nad kolena. První hodový den si dívky volí nejlepší **přední sukni**, zvanou *fěrtůšek*, kterou mají. Obvykle oblékají brokátovou, mnohdy z novějšího typu čínského brokátu či dnes již materiálově nedostupnou ornátovou sukni, jež je pokládána za nejdražší a velmi vzácnou. Za nejsvátečnější sukni, kromě ornátové, se kterou se dnes setkáme jen zřídka, je považována sukne z červeného brokátu s bílými protkávanými květy a někdy s našitou bílou krajkou. Děvčata fěrtůšek oblékají nejčastěji v různých odstínech červené a v řadě jiných barev – žluté, modré, zelené, fialové a mnoha dalších.¹⁴⁶ V pase se pak převazuje hedvábnou protkávanou stuhou s květinovým dekorem na bílém základě.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. Oblékání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 49.

¹⁴⁷ Srov. HABARTOVÁ, R., TARCALOVÁ, L. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slováké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 43.

Zadní sukně je černá, skládaná a nazývá se *šorec*. Na vrchní části má pruh žlutého vyšívaní přes vrapy a uvazují se na ni černé *tráčky*¹⁴⁸ s barevným květovaným vytkáváním.¹⁴⁹ Pod sukně se obléká několik předem pečlivě naškrobených bílých *spodnic* lemovaných krajkou, aby sukně měla děvčata pěkně nadýchané, nikoliv zplihlé a povislé (viz příloha č. 7).

Na nohou nosí všechny dívky černé punčochy a vysoké selské šněrovací boty.¹⁵⁰

K večerní taneční zábavě jde každé děvče ve slavnostním kroji, tedy v rukávcích, jen přední sukni si řada děvčat vymění za méně vzácnou, ale přesto pěknou a slavnostní brokátovou.¹⁵¹

Na druhý hodový den ráno (obvykle v neděli) se ve většině obcí slouží hodová mše svatá. Té se děvčata účastní opět ve svátečním kroji, tedy v rukávcích a brokátové sukni. Odpoledne při obchůzce nebo vození berana po obci již děvčata svlékají rukávce a kordulku. Oblékají se po selsky do **jupky** (bílé košilky) s límečkem nebo bez něj. Pokud je na hody chladnější počasí, nosí děvčata černé kacabajky a šátky s našitou krajkou či trásněmi při okraji, uvázanými pod krkem. V řadě obcí se tyto šátky na hlavu vůbec neuvazují a jsou pouze přehozené přes ramena (viz příloha č. 9). Samozřejmostí je opět brokátový fěrtůšek s mašlemi, tentokrát méně sváteční, a šorec s květovanými tráčky. Takto chodí oblečená i děvčata z Březolup týden po hodové slavnosti na dozvuky, kdy se koná stejná obchůzka jako v jiných obcích na druhý hodový den.¹⁵²

Stárky se od ostatních krojovaných děvčat liší rozdílnými krojovými součástkami, v nákladnosti oblečení a často i v úpravě hlavy. Rozlišovacím znakem bývá obvykle honosnost a odlišná barevnost fěrtůšku. V některých obcích se udržuje zvyk, že mladší a starší stárka se před hody domluví a přední sukni mají ze stejné látky stejné barvy, nejlépe z ornátu. V řadě obcí se stárka od jiných dívek neodlišuje vůbec,

¹⁴⁸ **Tráčky** představují hedvábnou květovanou stuhu, která je strojově vyšíta na černém podkladě. (Srov. HABARTOVÁ, R., TARCALOVÁ, L. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 43.)

¹⁴⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Oblékání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 49.

¹⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 50.

¹⁵¹ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 26.

¹⁵² Srov. Tamtéž, s. 26.

snad jen nákladnějším oblečením. V mnoha obcích jsou stárky oděny ve slavnostním kroji i druhý hodový den, nenosí tedy jupku ani kacabajku.¹⁵³

Většina děvčat zastávajících stárkovskou funkci má uvázaný turecký šátek na záušnice jako ostatní děvčata. Pouze stárky z Březolup, Částkova, Svárova a Zlámance nemají šátek, ale vlasy upravené do drdolu s věnečkem s bílými látkovými kvítky. V těchto obcích chodí stárky tzv. „po bílu“ – nosí rukávce s bílou kordulkou, bílý brokátový fěrtůšek ozdobený našitými kvítky či rozmarýnovými snítkami a bílý šorec s bílými dírkově vyšitými tráčky (viz příloha č. 8).¹⁵⁴

Hodového průvodu a večerní zábavy se stále častěji zúčastňují i **vdané ženy**. Tyto by již neměly obléknout výše popsany slavnostní kroj s rukávci. Šorec s tráčky, brokátový fěrtůšek s mašlemi a šněrovací boty nosí stejné jako svobodné dívky. Odlišuje je jupka, mnohdy s vyšívaným límečkem od rukávců, a na hlavě šátek uvázaný pod krkem. V případě chladnějších hodových dnů, např. na martinské či kateřinské hody, na sebe ženy berou černou kacabajku a šátek s třásněmi, opět uvázaný pod krkem.¹⁵⁵

3.3.2 Oblečení chlapců a ženatých mužů

Stejně jako u dívek a žen rozeznáme svobodnou, vdanou a stárku podle jednotlivých krojových součástí, rozlišíme i svobodné chlapce, ženaté muže (*ženáče*) a stárka.

Dříve ke **slavnostnímu hodovému oblečení** mužů patřila dudová košile (*dudovica*) s vyšíváním na výřez, kordula, plátěné bílé kalhoty (*třaslavice, drle*) vkládané do vysokých bot a do pasu uvazovaná modrá vyšívaná zástěra. K tomu nesměl chybět černý klobouk či beranice, které se zdobily voničkou z látkových nebo papírových barevných kvítků, zrcadélek, perliček a navázanou hedvábně vytkávanou stuhou a kosárky.¹⁵⁶

¹⁵³ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 50-51.

¹⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 51.

¹⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 27.

¹⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 28-29.

V současnosti (viz obrázek č. 3) oblékají **chlapci** o prvním hodovém dnu **soukenné kalhoty**, dvakrát opásané dlouhým hnědým koženým řemenem, na konci upevněným malou mašličkou.¹⁵⁷ Nohavice na přední straně horní části zdobí tmavé *cifrování* (výšivka, zvaná též jako *šňůrování*) a do poklopce kalhot se vkládá složený naškrobený bílý **kapesník**, který je červeně vyšitý. Kapesník může být i čistě bílý vyšitý

Obrázek č. 3. Chapec ve slavnostním kroji na první hodový den s děvčátkem ve zmenšené kopii dospělého slavnostního kroje, Topolná 2010 (vlastní foto M. Indruch)

dírkovou technikou. Dále chlapci nosí **vestičku** (*kordulu*) ušitou ze stejného materiálu jako kalhoty.¹⁵⁸ Kordulu zdobí řada mosazných knoflíčků na okrajích obou předních dílů, dále šňůrování kolem kapes a na zádech (viz příloha č. 10), žluté prošití při spodním okraji a průramcích a červené lemování.¹⁵⁹ Do korduly se obléká **bílá plátěná košile** (*dudovica*) s vydutými, dole zúženými rukávy a černožlutým vyšíváním

¹⁵⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. Oblékání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 53.

¹⁵⁸ Srov. TARCALOVÁ, L. Březolupy. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slováké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 122.

¹⁵⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Bílovice. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Cit. dílo*, s. 118.

výřezovou technikou na náramenících, kolem límečku a na prsou. Vyšívání na prsou má tvar písmene J nebo také fajky, proto se mu říká též *fajka*. Na hlavu si chlapci nasazují černou **beranici** s voničkou a dlouhými kosárky.¹⁶⁰ Na nohy obouvají vysoké černé kožené boty (*čičmy*).¹⁶¹ Děvčata v Březolupích dávala o hodech chlapcům za klopou rozmarýn s pentličkou nebo muškát, v Bílovicích zase myrtu.¹⁶²

Na rozdíl od dívek nemusejí chlapci měnit oblečení na večerní hodovou zábavu a v mnoha obcích ani na obchůzku o druhém hodovém dnu. V Částkově oblékají druhý den drle. Někde v tento den nosí chlapci obyčejnější bílé košile (zvané *sámkové*), soukenné kalhoty, kordule či městské vesty se sakem nebo kabátem (Bílovice, Březolupy, Nedachlebice).¹⁶³

Oblečení **stárků** se v našem mikroregionu nijak neodlišuje od oblečení ostatních krojovaných chlapců z chasy. Rozdílem jsou pouze bohatěji nazdobená vonička na beranici a delší kosárky. Druhý hodový den je již stárek od ostatních hodových účastníků lépe rozeznatelný, zůstává totiž ve stejném slavnostním oblečení – v dudové košili s vyšíváním.¹⁶⁴

Ženatí muži obvykle nenosí v průstříhu kalhot kapesníček a jejich beranice nebo klobouk nejsou ozdobeny voničkou ani kosírky. Oblečení ženatých mužů může být dvojitý. Mohou obléknout sámkovou plátěnou košili s červeným vyšitím květinového ornamentu na prsou, světlý *lajbl*¹⁶⁵ a soukenné kalhoty se šňůrováním nebo plátěné třaslavice se zástěrou, kordulkou a plátěnou košilí (*sámkovicí*) s vyšitím černého čtverečku na límečku košile.¹⁶⁶ Někteří si ale k třaslavicím místo sámkové oblékají slavnostní dudovou košili s vyšíváním.

¹⁶⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. Březolupy. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 122.

¹⁶¹ Srov. TARCALOVÁ, L. Bílovice. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 118.

¹⁶² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 30.

¹⁶³ Srov. Tamtéž, s. 30.

¹⁶⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. Oblékání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 56.

¹⁶⁵ **Lajbl** představuje mužský kabátek do pasu s dlouhým rukávem ze smetanově zbarveného sukna, na okrajích je lemován červenou šňůrkou a na klopách a manžetách vyzdoben červeným sukem. (Srov. BAZALOVÁ, A. (ed.) *Slovácké hody s právem. Huštěnovice 1923 – 2003*. 1. vyd. Huštěnovice: Obecní úřad Huštěnovice, 2003, s. 27.)

¹⁶⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 30.

3.3.3 Oblečení na dozvuky hodů a jubilejní sraz stárků

Dozvuky hodů jsou v jednotlivých obcích velmi různé. Obvykle se na ně již nechodí v kroji nebo tam, kde se pořádají babské hody, chodí dívky v mužských krojích a opačně. Pouze v Březolupech, kde se dozvuky konají v sobotu týden po hodech, nosí krojovaní účastníci oblečení charakteristické pro druhý hodový den.¹⁶⁷

Z Regionu Za Moravú pouze Topolná začala pořádat sraz hodových stárků, čili setkání všech žijících bývalých stárků obce. K této slavnosti se bývalí stárci oblékají po selsku. Žena jde v jupce, černém šorci, brokátovém fěrtůšku s pentlemi v pase a pod krk si uvazuje hedvábný šátek. Muži na sebe berou třaslavice se zástěrou, sámkovou košili, kordulku a klobouk bez ozdob.¹⁶⁸

3.3.4 Oblečení dětí

V současnosti stále častěji oblékají kroj na hody i děti, které jdou obvykle na začátku hodového průvodu.

Oblečení dětí je zmenšenou kopií kroje dospělých. **Děvčata** nosí hustě navrpené rukávce s vyšíváním, brokátovou přední sukni, šorec s vyšíváním přes vrapy, kordulku ze světlého brokátu, častěji z červeného s bílými protkávanými květy, a turecký šátek uvázaný na záušnice (viz obrázek č. 4). Na nohy obouvají černé punčochy.¹⁶⁹ Můžeme se setkat také s tím, že dívky mají na hlavě místo šátku věneček jako v některých obcích stárky a na nohou bílé punčochy a nízkou současnou městskou obuv.

¹⁶⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. Oblékání kroje a jeho obřadní atributy o hodech. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2005, s. 57.

¹⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 57-58.

¹⁶⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovákcké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 106.

Chlapci oblékají stejné krojové součástky jako starší dospělí muži – dudovou košili, soukennou kordulu, plátěné třaslavice a na ně modrotiskovou zástěru s květy a slimáky vyšitými různobarevnou vlnou a ze tří stran ozdobenou barevným otřásněním (viz obrázek č. 4). Na hlavě nosí klobouk nebo beranici s umělou voničkou a navázanou stužkou. Obouvají černé gumáky nebo nízkou městskou obuv. Některé rodiny pořizují svým chlapcům i kopii celého mužského slavnostního kroje, takže dnes můžeme vidět chlapce v soukenných nohavicích se šňůrováním a naškrobeným kapesníčkem.¹⁷⁰

Obrázek č. 4. Roční chlapec v kroji na hody, Topolná 2010 (vlastní foto O. Sekaninová)

¹⁷⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slováké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 106.

3.4 Hodové právo

Za hlavní atribut¹⁷¹ hodů a znak stárků se v oblasti uherskohradištského Dolňácka považuje **hodové právo**. Právo společně s dalšími atributy (větší vonice, kosárky, opentlená beranice aj.) označovalo postavení a pravomoc stárků. Pro budoucí stárky je vždy po celý rok uchovávaly mladší a starší stárka. Stárky si vždy musí před hody své právo připravit a nazdobit. K tomu jim pomáhají zkušenější ženy nebo ostatní dívky z chasy.¹⁷²

Starým, v některých obcích obnoveným zvykem je prodávání práva. Právo totiž patří loňským stárkům. Tento zvyk vykupovat právo se v Regionu Za Moravú dodnes udržuje snad jen v Topolné. Zde nastávající stárek se svou vyvolenou stárkou a chasou chodí vykupovat právo k loňskému stárkovi. Ten je uhostí a hodový symbol prodá obvykle za desetilitrový demižon vína. Poté si vykoupené právo odnese stárka domů za účelem jeho nazdobení a připravení k hodům. Stejným způsobem vykupuje své právo také mladší stárek od loňského mladšího stárka, za něž obyčejně zaplatí tři litry pálenky.¹⁷³

Stárek se musí ale o svěřené právo také starat. Kromě organizace hodů je starost o právo jeho hlavní úlohou. Dříve si stárce po celou dobu hodů nedovolili předat právo nikomu jinému, neopustili prostor, kde se právo nacházelo a museli jej ochránit před zcizením. Ztráta práva by stála stárka velké výkupné a současně velkou ostudu. Proto byla na taneční zábavě práva zavěšována ke stropu a pečlivě hlídána. Hodová chasa musela také stárky doprovázet domů, kde pak právo zůstávalo po celý rok až do dalších hodů.¹⁷⁴

Stárkovská práva byla odvozena od znaků pravomoci obecní samosprávy. Symbol moci se vyvinul z hole (mohla to být i hůl ve formě žezla či ozdobené vojenské hůlky), která symbolizovala moc a autoritu. Tvar hole mělo i rychtářské právo, jež sloužilo jako znak právní moci, hodnosti a stavu. Původně jej rychtář propůjčoval chase o hodových dnech, kdy na ni přecházela jeho pravomoc. Znakem moci a práva rychtáře

¹⁷¹ **Atribut** v této souvislosti chápeme jako podstatnou vlastnost hodů. (Srov. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 2. vyd. Praha: Academia, 2001, s. 23.)

¹⁷² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 53.

¹⁷³ Srov. Tamtéž, s. 53.

¹⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 53.

byl také meč. Proto ke starým hodovým insigniím¹⁷⁵ patří dřevěná hůl, meč nebo šavle jako znaky důstojnosti a nadvlády. Od třetí třetiny 19. století již přestalo právo mít podobu hůlky či meče, bylo udělováno v písemné podobě. Proto bylo zapotřebí schrány, která sloužila jako ochrana před poškozením listiny potvrzující povolení hodů. Původní hůl se tak začala přizdobovat látkami, stužkami, myrtou, rozmarýnem atd., aby plnila funkci schrány, a právo tak začalo postupně dostávat dnešní podobu.¹⁷⁶

V současnosti rozlišujeme **velké a malé hodové právo**. Velké právo je znakem staršího stárka a bývá také nazdobenější a honosnější, malé právo označuje mladšího stárka a říká se mu též *podprávo*.

3.4.1 Velké hodové právo

Tvar a výzdoba velkého práva se velmi odlišuje, mnohdy je velké právo pro danou obec typické až osobité. Velmi důležité je *družení* (zdobení) práva, na něž se klade velký důraz v každé obci.¹⁷⁷

Za nejstarší typ práva se považuje **právo na hůlce**. Na hůlku se připevňovala látka a na ni ozdoby z pentlí, voniček, zrcadélek, umělých kvítků a živé zeleně. Nakonec se na hrot hůlky napíchlo červené jablko. Právo na hůlce mohlo mít podobu *delší* (např. v Březolupech, viz obrázek č. 5) nebo *krátké panenky* (např. v Topolné, Mistřicích, Nedachlebicích) ukončené jablkem, které značilo čistotu celé svobodné družiny mládeže. V Topolné k obřadnosti celého práva přispívá několik malých věnečků visících po stranách na dlouhých bílých stuhách. V Nedachlebicích najdeme na hrotu místo jablka hlavu panenky s natočenými světlými vlásky a vespod spoustu zeleně. Nejvíce se odlišuje právo v Částkově, které se vyznačuje tvarem *malého trojúhelníku* na delší hůlce.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Slovo **insignie** představuje odznaky hodnosti či moci. (Srov. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 2. vyd. Praha: Academia, 2001, s. 114.)

¹⁷⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 53-55.

¹⁷⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2006, s. 29.

¹⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 29.

Obrázek č. 5. Březolupská stárka s nazdobeným velkým právem, Březolupy 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

Mladším typem velkého práva je **právo na šavli**, nejčastěji **jehlanového tvaru**, který je opět stylizovaný do podoby panenky. Na šavli je připevněn malý fěrtůšek z brokátu zdobený pentlemi, krajkami a voničkami a nahoře je šavle opět ukončena jablkem nebo malou tykví. Vše doplňuje množství rozmarýnu a pentlí. S právem na šavli tvaru panenky se můžeme setkat i v podobě **polokoule**. Obdobou tohoto typu práva je **krátká panenka zdobená zelení**, jejíž horní část má krátké sukénky nahoře ukončené jablkem a od sukénky dolů je šavle plná krušpánku a rozmarýnu. Rukojeť šavle v tomto případě navíc zdobí slovácké stuhy s květy (bílé hedvábné strojově vyšíváné stuhy s květinovým motivem). S takovým právem se mimo jiné setkáme v Kněžpoli a Bílovicích. Nejméně často (např. ve Starém Městě, Míkovicích) nosí stárek právo ve formě **válce nebo kužele na šavli**, který je po celé ploše pošit zelení (krušpánkem, myrtou, rozmarýnem aj.) ve vodorovných či svislých pruzích, drobnými kvítky a stužkami.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006, s. 29-31.

Existují také práva, která již panenku vůbec nepřipomínají, protože mají **tvar kosočtverce nebo trojúhelníku**. Základem takového práva je červený turecký šátek či jiná červená květovaná látka, na níž jsou naskládané barevné široké stuhy, ve středu věneček, dole větvičky rozmarýnu a nahoře celé právo zakončuje jablko. Tento typ práva v Regionu Za Moravú nepotkáme vůbec, je charakteristické pro několik spolu sousedících obcí, pro Nedakonice, Medlovice, Ořechov, Polešovice, Tučapy a Vážany.¹⁸⁰

3.4.2 Malé hodové právo

Charakteristickým znakem mladšího stárka je malé hodové právo. Většinou je méně okázalé a jednodušší než právo staršího stárka. Původně bylo malé právo pojímáno jako pomocný prostředek mladšího stárka, sloužící k ochraně staršího stárka a jeho práva. Jen snahy o větší zviditelnění stárkovy funkce způsobily větší zdobnost a v některých obcích podobnost velkého a malého práva k nerozeznání.¹⁸¹ Základem malého práva bývá vojenská **šavle**, na kterou se nevěší žádné látky ani šátky v podobě sukýnek. Šavle se zdobí pouze zelení, umělými kvítky a na špičce jablkem.¹⁸²

Pro některé obce je typická **šavle jen málo ozdobená** – ovinutá zelení a drobnými stužkami (např. Staré město, Buchlovice). Nejčastěji mladší stárce nosí šavli, jejíž výzdobu vytváří **úzký válec se zelení** a drobnými umělými kvítky po celé ploše. Tento typ potkáme v Jankovicích, Kudlovicích, Jarošově, Kunovicích, Mařaticích, Míkovcích, Podolí a v řadě dalších obcí.¹⁸³

Jako **stromek, stromeček či májíček** vypadají malá práva v Bílovicích, Kněžpoli, Topolné (viz obrázek č. 6), Zlámanci a mnoha dalších obcích. Mají podobu šavle nazdobené zelení krušpánku nebo túje v podobě širších válců, po ploše převázaných slováckými stuhami ve vodorovných pásech či kosočtvercích. V jejich rukojeti jsou

¹⁸⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006, s. 31.

¹⁸¹ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 57-59.

¹⁸² Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) Cit. dílo, s. 31-32.

¹⁸³ Srov. Tamtéž, s. 32.

uvázány dlouhé široké slovácké stuhy. V Březolupech a Nedachlebicích je malým právem *kytice z krušpánku* a v Mistřicích hustá *haluz túje*, případně krušpánku.¹⁸⁴

Obrázek č. 6. Malé právo, Topolná 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

Dalším typem malých práv jsou práva tvarově odpovídající velkým právům. Tato mohou mít tvar *lichoběžníku* (Polešovice, Ořechov aj.), *panenky na šavli* (Stříbrnice) či *plochého trojúhelníku na šavli*, který je celý z krušpánku (Boršice).¹⁸⁵

3.5 Průběh jednotlivých hodových dnů

Každý hodový den má svůj průběh a charakteristické znaky, které se tradičně dodržují, v každé obci ale s jistými odlišnostmi a specifiky. V řadě obcí je již v pátek **předhodový večer**, kdy se koná taneční zábava, většinou s moderní hudbou. Některé obce mají jako předhodovou akci vázání šátků v kulturním domě (ve čtvrtek před hody v Březolupech, v sobotu ráno v Jarošově a Topolné).¹⁸⁶

¹⁸⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII.* Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006, s. 32.

¹⁸⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku.* 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 58.

¹⁸⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. Tradiční hodová obchůzka s právem v obcích na Uherskohradištsku. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2007. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLIX.* Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 30.

První hodový den probíhá obřadní hodová obchůzka s vyvoláváním stárka, ptaním stárky a povolením hodů u starosty. Tento den završuje večerní hodová zábava. Druhý den, v neděli, se slouží mše svatá a po ní následuje obchůzka po obci s beranem a za jeden nebo dva týdny po hodech, opět v sobotu, se obvykle konají dozvuky, v některých obcích babské hody. Všechny tyto hodové akce jsou provázeny pitím alkoholu u krojovaných i nekrojovaných účastníků a ostatních lidí z obce.

3.5.1 Obřadní hodová obchůzka

Obchůzka hodové chasy s právem o prvním hodovém dnu je ústředním bodem současných hodových slavností. Obchůzka chasy bez práva a stárků se považuje za menší slavnost. V případě, že nejsou v obci daný rok zvoleni stárce, vychází průvod obvykle z centra obce nebo od obecního úřadu, kde krojovaným předá hodová práva starosta a všichni účastníci průvodu se v jejich nesení střídají.¹⁸⁷

Hlavní složkou hodové slavnosti je **průvod** krojované chasy po obci (viz obrázek č. 7), jehož cílem je vždy některý z domů obce, především domy stárků a stárek. Základním rysem každého hodového průvodu je nošení hodových symbolů – práva, popřípadě dalších atributů stárek a stárků charakteristických pro danou obec (např. v Huštěnovicích nosí stárky dort), oblečení jeho účastníků v kroji a jejich projevy (výskání, hudba, tanec, zpěv).¹⁸⁸ Znakem krojovaných chlapců bývá v průvodu malý barevný demižónek se slivovicí (viz příloha č. 11), kterou si dávají vzájemně ochutnat, nabízí děvčatům i přihlížejícím známým a posilňují se jí na cestu.

Obrázek č. 7. Průvod obcí na první hodový den, Březolupy 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

¹⁸⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 61.

¹⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 61-62.

Uspořádání průvodu určuje tradice, postavení, úloha, pohlaví a věk zúčastněných osob. Tato obchůzka po obci může mít několik variant. Častou variantou je obcházení od nejmladšího stárka ke staršímu stárkovi, kde o něho prosí jeho podstárek, pak se jde k mladší stárce, kterou si ptá mladší stárek a nakonec vede cesta ke starší stárce, kterou si musí vyžádat starší stárek (např. Částkov). Druhým nejrozšířenějším způsobem je průvod v pořadí mladší stárek, mladší stárka, starší stárek a starší stárka, kdy na počátku vedou průvod k mladšímu stárkovi buď loňští stárci, nebo kandidáti pro následující rok. K mladší stárce jde v čele průvodu mladší stárek, ke staršímu stárkovi už spolu s mladší stárkou a malým právem. Na cestě ke starší stárce vévodí průvodu starší stárek a za ním mladší stárek se svou stárkou. Obojí stárci pak vedou průvod k radnici ke starostovi pro povolení hodové zábavy.¹⁸⁹

Jsou ale obce, kde již chasa do rodných domů stárek a stárků nechodí a stárci se vyvolávají z kulturního zařízení obce. Ve výsledku je pak slavnostní průvod omezen. Průvod může být zkrácen také tím, že stárek a stárka vycházejí z jednoho domu. Děje se tak v případech, kdy jdou za stárky sourozenci nebo stárek nepochází z dané obce, ale je přítelem stárky.¹⁹⁰

Poměrně novým prvkem je účast dětí na hodovém průvodu, které byly dříve pouze diváky. Seřazení průvodu může být různé a liší se obec od obce. Při cestě k mladšímu stárkovi chodívají krojované děti v čele průvodu, za nimi dechová hudba nebo opačně a po nich krojovaná chasa. Celý průvod ukončují ženatí muži v lajblech a vdané ženy v jupkách. Po získání hodových práv by měli jít v čele průvodu stárkovské páry, které kráčí vedle sebe nebo za sebou.¹⁹¹ Neděje se tak ale ve všech obcích, např. v Březolupech v roce 2010 byli účastníci průvodu seřazení v pořadí děti, dechová kapela, stárci a zbytek krojované chasy.

Ať už byly organizace a uspořádání průvodu jakékoliv, všichni účastníci se scházeli na předem domluveném místě v předem domluvenou hodinu a odsud průvod směřoval k mladšímu stárkovi, byl-li zvolen. Pokud byl určen pouze starší stárek, šlo se rovnou k němu. V některých obcích se již na místě seřadiště oddělila dívčí část chasy a šla do domu mladší stárky, kde děvčata čekala na příchod průvodu vedeného mladším stárkem. Většinou šly ale dívky v průvodu společně s chlapci.¹⁹²

¹⁸⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 61-64.

¹⁹⁰ Srov. Tamtéž, s. 63.

¹⁹¹ Srov. Tamtéž, s. 63-65.

¹⁹² Srov. Tamtéž, s. 65.

Před ozdobený a uzamčený dům stárka chasu doprovází dechová muzika. Před domem stárka jeden z chlapců (obvykle podstárek či loňský stárek) **vyvolává stárka** nebo žádá o jeho účast na obchůzce a rodiče prosí o povolení. Tuto žádost mívá předem připravenou a obvykle zformulovanou ve verších a stárek mu na ni také ve verších odpovídá. Tyto texty se v jednotlivých obcích liší, přestože námětem jsou si podobné. Stárci si je skládají obvykle sami nebo již vytvořené si upravují či obměňují. Říkání může být různě dlouhé, zato rodičovské svolení bývá stručné, s ohlasem veselého výskání a juchání krojované chasy. Po řeči stárka a povolení rodičů začne hrát muzika, chasa zpívat a vyhlašuje se sólo pro stárka a jeho rodiče, kolem kterých krojování účastníci utvoří kruh. Z domu stárka vyjdou ženy a dívky z jeho rodiny a celé chasy i všem přihlížejícím nabízejí koláče, cukroví, víno, slivovici aj. Totéž se opakuje u domu staršího stárka, jehož rodina má opět přichystáno pohoštění. Rodina staršího stárka někdy zve i do průjezdu svého domu, kde je připraveno jídlo pro všechny v kroji i bez něj, jindy se velké pohoštění s jídlem a pitím nabízí až u starší stárky.¹⁹³

Od stárkova domu směřuje průvod k jeho stárce. K mladší i starší stárce šli stárci obvykle bez beranice. Ozdobenou beranici a malé nebo velké právo dostávali až od své vyvolené stárky. V některých obcích má již stárek beranici na hlavě a od stárky dostává pouze příslušné právo. Před domem stárky si musí každý stárek svou **stárku vyptat**, opět za použití veršovaného říkání. Poté vyjde stárka ze svého domu i s rodiči a stárek je musí o ni poprosit. Po předání práva a někde i ozdobené beranice stárka uvítá všechny přítomné hosty (viz příloha č. 18) a její rodina je pohostí. Před domem stárky se pak dění opakuje jako u stárka – kapela hraje, chasa zpívá, tančí a nesmí chybět ani sólo pro stárkovský pár a stárčiny rodiče. Nejprve si mladší stárek ptá svou stárku a poté se průvod znova zformuje a chasa i s muzikou směřuje ke starší stárce a celý proces se opakuje.¹⁹⁴

Před domem stárků i stárek si před sólem přítomní stárci připíjejí s rodiči zde bydlícího stárka či stárky, někdy se dokonce rodiče k přípitku zvedají na židlích.

Od domu starší stárky pokračuje průvod na obecní úřad či radnici ke starostovi nebo k některému z radních pro **povolení hodové slavnosti** (tzv. *pro cedulku*). Před obecním úřadem, jehož vchod se dnes k hodům také zdobí, se průvod zastaví a starší stárek žádá o povolení hodové obchůzky a hodové zábavy. Starosta,

¹⁹³ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 65-67.

¹⁹⁴ Srov. Tamtéž, s. 67-70.

v současnosti často oblečený v kroji, dává chasa povolení (viz příloha č. 12). Kromě toho nabádá ke slušnému chování a nezřídka uvádí všechno, co smí a nesmí chasa dělat. V některých obcích starosta povolení pouze přečte, jinde po jeho přečtení dává chasa napsaný text na listině, který se připevňuje k právu (Svárov, Prakšice – Pašovice, Babice, Spytihněv) nebo se do práva zasouvá (Ostrožská Nová Lhota). Po udělení povolení starší stárka starostovi poděkuje a pak následuje pohoštění, sólo pro starostu s manželkou, někde i jejich vyzvedávání na židlích a nesmí chybět přípitek stárkovských párů se starostou a jeho ženou. Od starosty se všichni účastníci odeberou na občůzku obce, na hodovou zábavu nebo do kostela za účelem požehnání práva.¹⁹⁵

Žehnání práv je zcela novým prvkem slavnosti hodů a v jednotlivých obcích se jeho zařazení v průběhu prvního hodového dne odlišuje. V některých obcích se žehnají práva až po povolení u starosty, takže z obecního úřadu pokračuje průvod do kostela či kaple. Jinde se celá hodová občůzka žehnáním práv začíná a tam, kde se práva stárkům ještě nepředala, musí stárky z kostela s požehnaným právem rychle zmizet, aby jej nikdo nezczizil.¹⁹⁶

Celá hodová občůzka o prvním hodovém dnu bývá obvykle ukončena až po setmění. Pak se chasa rozejde k večeři. V tento den bývá zvykem, že dívky zvou k večeři svého tanečníka. V některých obcích zve starší stárka k večeři všechny hlavní hodové účastníky – stárky a muzikanty, někde jen svého stárka nebo svého stárka a jeho rodiče. Po jídle se hodová chasa opět schází v kulturním domě na večerní hodové zábavě.¹⁹⁷

3.5.2 Hodové taneční zábavy

Večerní hodová zábava je vyvrcholením celého hodového dne. Zábavy se konají v kulturním zařízení obce nebo v sále, který sousedí s restaurací či s výčepem. Bývá zvykem, že krojovaná mládež neplatí vstupné a stejně jako rodiče stárků a hlavní představitelé obce má vyhrazená místa v tanečním sále. Nejokázaleji působí zábava konaná první hodový den, kdy jsou všichni oblečeni ve slavnostním oděvu a hlavními aktéry jsou stárce, jejich rodiče a obecní funkcionáři. Když na zábavu přijdou stárce

¹⁹⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 71-72.

¹⁹⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. Atributy hodových slavností na Uherskohradištsku. Příspěvek ke studiu současné obřadní kultury. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII*. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2006, s. 33.

¹⁹⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 74.

a vstoupí do sálu, vítá je hlasitým výskáním celá přítomná chasa a muzika jim zahraje tuš (slavnostní fanfáru). Kapela tuš obyčejně spustí, i když přichází rodiče stárků a přední obecní funkcionáři. Na zábavě platí „zákon hodů“ – musí být vyhlášeno sólo stárkům (viz příloha č. 13), jejich rodičům a starostovi, čímž je jim prokázána pocta.¹⁹⁸

Vrcholem hodové taneční zábavy je předvedení secvičeného tanečního pásma či pásem, na které se chasa před hody připravuje (viz příloha č. 14). Tato taneční pásma doprovází, podle zvyklostí obce, dechová či cimbálová muzika. V pozdějších hodinách se do celkového programu zařazuje ještě kratší taneční program, kdy se tančí např. čardáš, verbuňk, palicová, holúbek, hojačky a řada dalších tanců.¹⁹⁹ V některých obcích se do nich mohou zapojit i nekrojovaní návštěvníci hodové zábavy.

Palicová se tančí v párech seřazených za sebou v kruhu, jeden chlapec ale přebývá a tančí sám s palicí uprostřed kruhu. Jakmile přestane hrát muzika, musí chlapci běžet k jiné partnerce. Ten, na koho tanečnice nezbude, přebírá palici a pokračuje se v tanci. Dříve ke střídání docházelo, když tanečník uprostřed kruhu udeřil holí o zem, tanečníci se rychle vyměnili a kdo zůstal v kole sám, převzal palici a tančilo se dál. Chlapec, kterému po skončení tance, dohraní muziky, zůstala palice v ruce, musel zaplatit „tuplák“ (litr) piva muzikantům.²⁰⁰

Holúbek či šátečková se tancuje v kruhu, kdy se všichni drží za ruce. Uprostřed kruhu je dívka nebo chlapec se šátečkem a vybírá si z kruhu chlapce nebo dívku, se kterou se na šátečku políbí (viz příloha č. 15) a poté si spolu krátce zatančí. Hru dělá zábavnou to, že účastníci v kruhu, zpravidla chlapci, se neustále snaží šáteček ukrást a políbit dívku (eventuelně chlapce) sami a poté si k líbání vybrat někoho dalšího. Nastalé situace bývají někdy velmi komické.

Hojačky jsou charakterizovány jako mužská žertovná taneční hra, jejíž název se vztahuje k textu písně. Předzpěvující tanečníci přikazují hudebníkům, co mají vykonat. Text zní: „Hojáčky, hojačky, zahrajte mně, muzikanti, stojáčky!“ Příkaz v textu písně se různě obměňuje na sedáčky, skákačky, ležačky, aj. a tanečníci jej svými pohyby a mimikou znázorňují a současně imitují činnost hudebníků.²⁰¹

V mnoha obcích Uherskohradištska je další součástí taneční zábavy v první hodový den **vodění pod právo**. V tanečním sále je pod zavěšenými právy umístěn stůl,

¹⁹⁸ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 73-75.

¹⁹⁹ Srov. Tamtéž, s. 75.

²⁰⁰ Srov. Tamtéž s. 74.

²⁰¹ Srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část. A-N*. Praha: Mladá Fronta, 2007, s. 256.

který hlídá jeden ze stárků. Na stole má ve skleničkách (nejčastěji v decilitrových koštovačkách) nalité víno a krojované páry přivádějí účastníky zábavy pod právo. Obvykle je přivádějí tak, že ještě při tanci jeden chlapec z chasy položí tanečnickovi na hlavu svou beranici a vede tento taneční pár pod právo. Tam stárek, případně jiný chlapec z chasy, který právě práva hlídá, podá přivedenému tanečnímu páru připravené víno, za které ale musí zaplatit. Stárka pak tanečnickům připne zelenou snítku, jež značí, že již pod právem byli a podruhé nemusí.²⁰²

Během večera se při dechové či cimbálové muzice tancují různé tance, nejvíce samozřejmě polka a valčík.²⁰³ Taneční zábavu doprovází spousta veselí, pití alkoholu, hlavně vína, cinkání skleniček (viz příloha č. 16) a celá zábava končí obvykle nad ránem.

3.5.3 Obchůzky po obci na druhý hodový den

Na druhý hodový den, v současnosti zpravidla v neděli, bývá sloužena mše svatá za mládence, panny a všechny zemřelé občany. Po jejím skončení začíná hodová obchůzka, která je ve většině obcí podobná sobotní. Kromě stárků již ale krojování nechodí ve slavnostním oblečení. Chasa za doprovodu dechové muziky obchází obec podle předem dohodnutého plánu, zastavuje se v každém domě, stárci ukazují svá práva a zvou na večerní hodovou zábavu, která tento hodový den završuje.²⁰⁴

Starým zvykem v tento den je **obchůzka s beranem**, označovaná také jako *chození s beranem*, *vození berana* či dříve *nošení berana*. Hlavním atributem objevujícím se na obchůzce je tedy beran, dnes mnohdy i ovečka, které musí děvčata nazdobit. K nejstarší verzi patří obchůzka s ověčeným beranem, kterého mládenci nesli na nosítkách. Přitom vybírali od obyvatel obce naturálie (nejčastěji obilí) nebo peníze. Peníze sloužily jako příspěvky na hodovou zábavu. Potraviny se prodali a za utržené peníze se taktéž zaplatily hodové výdaje. Po hodové obchůzce následovalo obřadní stínání berana, kterého pak chasa snědla. Stárek musel jednou ranou šavlí nebo kosířem utnout beranovi hlavu, jinak by se mu děvčata smála a musel by kosíř předat dalšímu

²⁰² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 75-76.

²⁰³ Srov. Tamtéž, s. 77.

²⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 79-80.

stárkovi. Obřadní akt stínání berana se podle kronikářských záznamů udržel do roku 1875, přešlo se k jeho zapíchnutí a později se od tohoto zvyku upustilo úplně.²⁰⁵

Z původního zvyku zůstalo jen obcházení s beranem, který se umístí na opentlený, chvojím, fábory a papírovými růžemi ozdobený vozíček. V některých obcích bývalo převážení berana výsadou stárků a v jiných tuto občůzku konali odvedenci. Dnes se průvodu s beranem vždy účastní i děvčata a s převážením někdy pomáhají malé děti. S vozením berana po obci se nyní setkáme pouze u chasy z Částkova, Jarošova, Kněžpole, Kunovic, Míkovic, Popovic, Sadů, Topolné a Vések. Chasa s ním obejde celou vesnici a po skončení občůzky vrací berana majiteli.²⁰⁶

Inovací zvyku vození berana je v současnosti též tažení vozíku ozdobeného krušpánkem a papírovými růžemi na konci průvodu. Místo berana na něm leží bečička vína či burčáku a vezou ji ženatí muži nebo mladší chlapci z chasy.²⁰⁷

Dnes se již během hodové občůzky nevybírají naturálie, ale pouze peníze, kterými občané přispívají na taneční zábavu. Proto s sebou krojované dívky nosí kasičku. Mnozí lidé nabídnou krojovaným při občůzce kromě peněz také alkohol. Některé rodiny, zejména rodiče stárek a stárků, zvou krojovanou chasu při občůzce do domu a mají pro ni přichystané pohoštění nebo jim před domem nabízejí drobné občerstvení, bezpochyby doplněné slivovicí, vínem a jinými alkoholickými nápoji.

3.5.4 Hodové dozvuky

Dozvuky, zvané též *hodky*, byly obvykle posledním hodovým dnem a zakončovaly několikadenní slavnost hodů. Původně se konaly ve středu a mnohdy jen při omezené muzice, kdy hrála pouze harmonika, někdy se k ní přidaly také housle, trubka a basa. V některých obcích se při dozvucích hodů objevovaly i maškary, jež někde chodily při občůzce v neděli, v pondělí či v jiných dnech a obyčejně si tropily legraci z kolemjdoucích a ze všech, u nichž se zastavily v domě. Zvyk chození maškar se v dnešní době v oblasti Uherskohradištska dodržuje snad jen v Kunovicích, kde nesmí chybět fotograf, muž za ženu a vojáci s imitací děla. Během občůzky střílí,

²⁰⁵ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 80-81.

²⁰⁶ Srov. Tamtéž, s. 81-82.

²⁰⁷ Srov. Tamtéž, s. 82.

fotografují kolemjdoucí, nabízí pití a na oplátku jsou i oni v jednotlivých domech pohoštěni.²⁰⁸

V dnešní době se dozvuky konají první nebo druhou sobotu po hodech a ve většině obcí je jimi opět taneční zábava. Formu obchůzky po obci završené večerní zábavou mají dozvuky v Březolupech. V některých obcích chodí v den dozvuků chlapani převlečení za děvčata a dívky v mužském kroji. Taneční zábava je pak veselejší a žertovnější. Tento způsob dozvuků, kdy mužská část chasy obléká ženský kroj a dívky mužský, se označuje jako **babské hody**. V některých obcích se babské hody konají až těsně před adventem (kolem svátku svaté Kateřiny), neboť v době adventu se taneční zábavy nepořádají a lidé se chtějí ještě pobavit. Dříve při těchto slavnostech platilo *ženské právo* – ženy a dívky si vybíraly tanečnický, staraly se o občerstvení a platily hudbu.²⁰⁹

V Regionu Za Moravú se babské hody tradují pouze v Kněžpoli (viz obrázek č. 8 a příloha č. 17) – obyčejně v sobotu dva týdny po hodech, kdy se v doprovodu harmonikáře koná obchůzka. Stárci (přesněji stárky převlečené v mužském kroji) mají také své *babské právo*, které může mít různou podobu. Nejčastěji to bývá ověšený smeták, v jiných obcích krojová panenka se sklenicí vody místo slivovice či upečená buchta v ruce stárky. Babské právo se musí hlídat stejně jako velké a malé právo o hodech, protože i jej se snaží přespólní ukrást a poté za výkupné prodat.²¹⁰

Obrázek č. 8. Babské hody, Kněžpole 2010 (vlastní foto P. Kaňová)

²⁰⁸ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 85-86.

²⁰⁹ Srov. Tamtéž, s. 86-87.

²¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 87-88.

Konzumace alkoholu v den dozvuků či babských hodů bývá obyčejně větší a zábava více odvázaná než během ostatních hodových dnů. Členové chasy již nemají oblečené sváteční krojové součástky, někde jsou dokonce v civilu, takže na sebe tolik nehledí, aby si nezničili drahý kroj.

Hody jsou jedním z živých jevů tradiční lidové kultury na Uherskohradištsku. Konají se ve čtyřiceti jedné obci děkanátu Uherské Hradiště a v sedmi obcích mimo děkanát. Slova *hod*, *hody* znamenaly výjimečný, významný čas, velkou hodinu. Jejich slavení má obdobný význam jako posvícení v Čechách.

V žádné obci nejsou hody zcela totožné, v každé mají svá specifika, odlišnosti i rozdílný termín slavení. Můžeme se setkat se slavením hodů císařských, patronských, republikánských a hodů k vysvěcení či posvěcení místního kostela.

Hlavními organizátory hodů v obci je místní mládež, zvaná chasa, která si ze svých řad vybírá své stárky. Ti jsou hlavními hodovými obřadníky, vedoucími osobami při pořádání hodů.

Slavení hodů není záležitostí jednoho dne. Prvním hodovým dnem bývá obvykle sobota, které předchází dlouhé období příprav a v řadě obcí i předhodový večer či jiné předhodové akce. První hodový den chodí účastníci nejslavnostněji oblečení. Krojovaná chasa se schází na předem dohodnutém místě v dohodnutou dobu a spolu s kapelou jde v průvodu pro své stárky, povolení hodů na obecní úřad a požehnání hodových práv. Večer se koná taneční zábava, na níž chasa předvádí sevcíčené taneční pásmo, tzv. besedu. Druhý hodový den dopoledne se slouží mše svatá a odpoledne probíhá obchůzka chasy po obci s beranem, na níž členové chasy kromě stárků oblékají méně slavnostní krojové součástky. Krojování během obchůzky zvou lidi z obce na večerní zábavu a vybírají od nich na zábavu příspěvky. Večer o druhém hodovém dnu se ve většině obcí koná také taneční zábava a za jeden či dva týdny po hodech, eventuelně až o svátku svaté Kateřiny, se konají hodové dozvuky či babské hody.

Jelikož se hody považují za nejdůležitější slavnost v obci, musí být v každé domácnosti důkladně uklizeno a přichystáno množství dobrého jídla a pití, zejména alkoholu. Alkohol se nabízí po celou dobu hodů i příprav na ně. Na přípravy si jej členové chasy přinášejí většinou sami, často jim jej dají také rodiče nebo přinesou jiní obyvatelé obce. Během hodů vládne v celé obci veselí podporované nabízením alkoholu. Alkohol nesmí chybět v průvodu, před domy stárků a stárek, před obecním

úřadem, na zábavách ani při občůzkách, kde jej krojovaným nezřídka nabídnou i lidé z obce, kteří se jinak hodových slavností neúčastní.

4 Problematika konzumace alkoholu

„...Každé společenství, resp. každé historické období mělo svou drogu, která byla preferována a postupně si v této kultuře získala své místo. Příslušníci dané společnosti si na ni zvykli, naučili se s ní zacházet a tolerovat určitou míru jejího užívání, protože se stala tradicí. V našich zeměpisných šířkách je to alkohol...“²¹¹

Alkohol je nejčastěji užívanou psychoaktivní látkou.²¹² Odstraňuje zábrany, v jedné minutě vyvolává pocity lásky, které se snadno mohou přeměnit v agresivitu a zuřivost. Jeho nebezpečí spočívá v tom, že je všude, je legální a pojí se s různými rituály.²¹³ Nadměrná konzumace alkoholu s sebou přináší velké množství negativních dopadů na zdraví, rodinu i společnost, ale i přesto stále zůstává tradiční zneužívanou látkou a je konzumován v rámci různých příležitostí.²¹⁴

Jednou z takových příležitostí jsou hody. Alkohol je neodmyslitelnou součástí celých hodových slavností i jejich dílčích akcí. S jeho konzumací se setkáme během hodových příprav, v průvodu, před domy stárků a stárek, před obecním úřadem, na tanečních zábavách, při obchůzce s beranem, během dozvuků, dokonce i po skončení celých hodů, kdy chasa slaví, jak se jí hody vydařily. V Březolupech takové slavení probíhá obvykle týden po dozvucích, říká se mu „dorážky“ a je provázeno veselím a konzumací alkoholu, která bývá mnohem větší než o hodech.

4.1 Funkce alkoholu

Alkohol lidem neslouží pouze jako psychoaktivní látka. Existuje více důvodů, proč jej lidé (jednotlivci, skupiny i společnost) užívají a k čemu jim slouží.

Bútora v tomto smyslu vymezuje šest základních **funkcí alkoholu**:²¹⁵

- **fyziologickou** – alkohol slouží jako potrava (nápoj, dodavatel energie, výživy) i jako lék;
- **psychologickou** – alkohol můžeme konzumovat proti úzkosti, napětí, na povzbuzení, zlepšení nálady, proti nudě, pro únik z reality,

²¹¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 547-548.

²¹² Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 99.

²¹³ Srov. MLČOCH, Z. *Úvod*. [online] [cit. 2011-02-04]. Dostupné z: <http://www.alkoholik.cz/zavislost/>.

²¹⁴ Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. Cit. dílo, s. 100.

²¹⁵ Srov. BÚTORA, M. *Mne sa to nemôže stať. Sociologické kapitoly z alkoholizmu*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1989, s. 90.

- ze všednosti či jako prostředek intoxikace (k navození stavu změněného vědomí) a sebevyjádření (poskytuje uměleckou inspiraci);
- **rituální** – alkoholické nápoje mají své místo v rámci různých náboženských, rodinných a iniciačních obřadů, lidé je neodmyslitelně spojují se společenskými událostmi, slavnostmi, svátky a oslavami;
 - **sociální** – uplatňuje se při hodování, spolustolování, integraci a adaptaci ve společnosti a v práci (tedy alkohol jako „společenský tmel“), jako sexuální komunikátor, symbol prestiže a moci či jako symbol kulturní identity a kontinuity;
 - **ekonomickou** – slouží jako zdroj příjmů pro stát a společnost, způsob obživy pro jedince i skupiny (produkce, distribuce, prodej, turistika), způsob obživy pro osoby pracující v oblasti odstraňování negativních dopadů konzumace alkoholu, nachází využití i jako úplatek, univerzální platidlo i stabilizátor vnitřního trhu a platební bilance v zahraničním obchodě;
 - **politickou** – alkohol jako zbraň a lest v politických a vojenských zápasech, jako prostředek mocenské manipulace, jako prostředek reprodukce, udržování a kodifikace panujících společenských poměrů a třídních vztahů nebo jako prostředek upevňující meziskupinovou identitu a kooperaci pracovních kolektivů a socializace jedince do nich.

Uvedená klasifikace je spíše teoretickým rozdělením (protože některé funkce se vzájemně prolínají), přesto poskytuje určitý pohled na místo alkoholu v životě jedinců i celé společnosti. Polští sociologové Bielewicz a Moskalewicz ukazují základní trend při vývoji a změně funkcí alkoholu v historii. Tento trend spočívá v nárůstu počtu funkcí, aniž by starší vymizely, tedy v jejich kumulaci. Prvotně plnil alkohol především funkce fyziologické, psychologické a rituální. Postupem času narostl význam funkcí sociálních a dnes se na vrchol dostávají funkce ekonomické.²¹⁶

V souvislosti s hody bych vyzvedla především funkce rituální a sociální. Tyto se během hodů uplatňují nejvíce, neboť alkohol má během hodových slavností své

²¹⁶ Srov. BÚTORA, M. *Mne sa to nemôže stať. Sociologické kapitoly z alkoholizmu*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1989, s. 89.

nezastupitelné místo. Je součástí jejich průběhu a současně „stmeluje“ členy hodové chasy i hodovou chasu s ostatními obyvateli obce.

4.2 Účinky alkoholu na lidský organismus

Konzumace alkoholu přináší široké spektrum účinků na lidskou psychiku. V této oblasti můžeme pozorovat subjektivní pocit zvýšených schopností, zlepšení nálady (trankvilizační účinek), snazší usnutí (hypnotický účinek), odstranění úzkosti (antifobický účinek) a snížené vnímání bolesti (analgetický a anestetický účinek).²¹⁷

Většinou jedinců přináší alkohol zmírnění úzkosti, uvolnění napětí apod. Působení na emoce a náladu je ale velmi individuální, závisí na množství vypitých alkoholických nápojů, jejich alkoholové koncentraci, pohlaví, tělesné hmotnosti, hladině alkoholu v krvi a na časovém intervalu od předchozí dávky.²¹⁸

Účinky rozdílné hladiny alkoholu v krvi na psychiku člověka:²¹⁹

- **0,5 – 1,0 g/l** (tj. 0,5 – 1,0 ‰) vede k nevázanosti v myšlení, uvažování a soudnosti, u některých i k uvolnění úzkosti nebo útlumu, ke snadnějšímu navazování společenských kontaktů. Do pozadí ustupují rozvážnost, zdrženlivost a umírněnost. U 10 – 40 % lidí můžeme pozorovat lehké známky podnapilosti, narušení prostorového vidění a šeroslepost.
- Při **1,1 – 1,5 g/l** bývá lehká opilost, kterou lze objektivně zjistit u 50 – 90 % jedinců. Typická je značná motorická neohrabanost, euforie a ztráta sebekontroly, prodlužuje se reakční doba na sluchové a zrakové podněty.
- U 70 – 100 % případů s hladinou alkoholu **1,6 – 2,0 g/l** se vyskytuje střední stupeň opilosti. Kromě potácivé chůze, vrávorání apod. se objevují hrubé poruchy chování se zlostnými afekty, výkřiky a pláčem.
- **2,1 – 2,5 g/l** se již projevuje známkami těžké opilosti u devíti z deseti jedinců, přičemž se prohlubují poruchy rovnováhy a koordinace pohybů.

²¹⁷ Srov. HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. Účinky a metabolismus alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 55.

²¹⁸ Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 100-101.

²¹⁹ Srov. HAMPL, K. Etanol a psychické funkce. In SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 31-32.

- Při hladině **2,6 – 3,0 g/l** již jedinec není schopen udržet se na nohou, bývá popletený, zmatený, objevují se u něj poruchy dýchání a vědomí a známky alkoholové intoxikace (otravy) u 95 až 100 % lidí.
- Pro hladinu **3,1 – 4,0 g/l** je typická těžká alkoholová intoxikace u všech postižených, při níž je jedinec ohrožen zástavou dýchání a oběhu, bezvědomí má charakter hlubokého kómatu.
- Při hladině **5,0 g/l a vyšší** nastává smrt u více než 90 % postižených.

V opilosti (ebrietě) jsou vnímání a pozornost otupeny, vědomí může být porušeno v různých úrovních a poruchy chování mívají nejčastěji charakter alkoholické euforie nebo alkoholické agresivity. Obecně klesá psychická výkonnost. Odeznívání opilosti může trvat delší dobu v podobě „kocoviny“, pro niž je charakteristická bolest hlavy, nevolnost, zvracení, závrať, žízeň, únava a podrážděnost. Chronické nadužívání alkoholických nápojů způsobuje snížení tělesných a duševních schopností, zvýšenou únavnost, nekritičnost, poruchy soustředění, ztrátu zájmů i paranoii²²⁰ a časté depresivní stavy mohou vyústit až v sebevraždu. Konečným stádiem nadužívání alkoholu mohou být alkoholické psychózy²²¹, demence²²² a deprivace²²³ osobnosti.²²⁴

4.3 Způsoby konzumace alkoholických nápojů

V oblasti užívání alkoholických nápojů je možné rozlišit tři druhy (způsoby) jeho konzumace – úzus, misúzus a abúzus.

Termín **úzus** charakterizuje mírné požívání alkoholických nápojů. Alkohol je konzumován v přijatelném množství, v přijatelném věku, v přijatelném zdravotním stavu a ve vhodné době. Jedinec pije alkoholické nápoje jako nápoje doplňující jídlo

²²⁰ **Paranoia** je definována jako psychóza s nadměrnou vztahovačností, podezřívavostí a rozsáhlými bludy týkajícími se obvykle pronásledování vlastní osoby (Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Praktický slovník medicíny*. 7. vyd. Praha: Maxdorf, 2004, s. 332.)

²²¹ **Psychóza** představuje „těžké duševní onemocnění, při němž nemocný ztrácí kontakt se skutečností, kterou jinak vnímá, jinak ji hodnotí, a jinak se proto chová. Tato ztráta kontaktu souvisí s halucinacemi a bludy, pod jejichž vlivem se nemocný může dopouštět pro okolí zcela nepochopitelných činů...“ (VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. Cit. dílo, s. 372.)

²²² **Demence** značí „chronický, trvalý úbytek duševních funkcí a schopností...“ (VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. Cit. dílo, s. 76.)

²²³ **Deprivace** je definována jako „strádání, ztráta něčeho, co organismus potřebuje. Nedostatečné uspokojování základních potřeb.“ (KELNAROVÁ, J., MATĚJKOVÁ, E. *Psychologie a komunikace pro zdravotnické asistenty – 4. ročník*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 63.)

²²⁴ Srov. HAMPL, K. Etanol a psychické funkce. In SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 32.

i jako pochutinu, kdy se alkohol jako droga prakticky neuplatňuje.²²⁵ Jako příklad bych zmínila užívání alkoholu dospělými lidmi během hodových slavností.

Misúzus značí zneužívání alkoholu a týká se konzumace alkoholu např. u řidičů, mladistvých, osob s epilepsií, těhotných žen. Alkohol je tedy konzumován v nevhodnou dobu, v nepřiměřeném věku či v nepřiměřeném zdravotním stavu.²²⁶ Typickým příkladem misúzu může být užívání alkoholických nápojů mladistvými krojovanými během hodů.

Pojem **abúzus** označuje nadužívání alkoholických nápojů, tedy nadměrný konzum. Může být občasný, periodický či pravidelný, systematický. Abúzus doprovází nejrůznější společenské události, kdy lidé vědomě nebo nevědomě vyhledávají účinek alkoholu jako drogy. Úzus i abúzus mohou, ale také nemusejí vést k závislosti.²²⁷

Podle způsobu konzumace alkoholických nápojů a vztahu k ní rozlišujeme čtyři skupiny lidí – abstinenty, konzumenty, pijáky (abuzéry) a alkoholiky.²²⁸ **Abstinent** alkohol odmítá a vůbec ho nepije. **Konzument** pije alkoholické nápoje pro chuť, nikoliv pro jeho psychoaktivní účinky. **Pijákovi** jde o účinky alkoholu jako drogy, především o euforii a antidepresivní a anxiolytické (úzkost odstraňující) účinky. **Alkoholik** je již osoba na alkoholu závislá, alkohol se pro něj stal silnou drogou.²²⁹ Abstinenty a konzumenty můžeme ještě jemněji rozdělit na zásadové a nezásadové, kdy nezásadoví maximálně čtyřikrát do roka svá pravidla poruší. Pijáci mohou být příležitostní, kteří hladinu jednoho promile přestupují nejvýše čtyřikrát ročně, a pravidelní s občasným výskytem intoxikace.²³⁰

V rámci hodů se především jedná o užívání alkoholu ve smyslu úzu a misúzu. Samozřejmě abúzus nelze vyloučit, neboť i hody mohou být vyhledány za účelem pití alkoholu jako drogy a nadměrného pití. V případě pití alkoholu na hodech klasifikuje společnost nadměrnou konzumaci častěji jako méně závažnou či dokonce povolenou, která k dané události patří.

²²⁵ Srov. SKÁLA, J. Úzus, abúzus, misúzus. In SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 17.

²²⁶ Srov. Tamtéž, s. 17.

²²⁷ Srov. Tamtéž, s. 17-18.

²²⁸ Srov. Tamtéž, s. 18.

²²⁹ Srov. *Alkoholismus*. [online] [cit. 2011-02-05]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Alkoholismus>.

²³⁰ Srov. SKÁLA, J. Úzus, abúzus, misúzus. In SKÁLA, J. a kol. Cit. dílo, s. 18.

4.4 Postoj spoločnosti ke konzumaci alkoholu

Naše spoločnosť konzumaci alkoholických nápojů do značnej miery toleruje a jej drobnější výkyvy nepovažuje za závažné. Současne ale u svých členů predpokladá, že znajú hranici prijateľného chování.²³¹ Alkohol je spoločensky akceptovanou drogou a jeho konzumace patrí pri mnoha príležitostiach k očakávanému chování, ktorému sa nelze vyhnout bez určitých negatívnych sankcií. Patologické projevy pití (opilost, alkoholizmus) a do jistej miery i abstinence sa vymykajú z obecně uznávaných spoločenských noriem a bývajú hodnoteny jako deviantní²³² chování.²³³

Existujú situácie, v nichž odmietanie alkoholických nápojů môže viesť k problémom v sociálnej interakcii (k vyloučení z party, neuzavretie výhodného obchodu aj.).²³⁴ Príkladom obdobnej situácie môžu byť i hody, zvláštne pre krojované účastníky, u nichž sa pití alkoholických nápojů očakáva.

Pokud človek naopak prestáva pití alkoholu regulovať, prestáva jej spoločnosť tolerovať. Príčinou zmeny postoje spoločnosti je jeho neschopnosť plniť základné sociálne požiadavky.²³⁵

„...Role alkoholika má nízky sociálny status, tieto ľudia bývajú odmietaní, odsudzovaní a vystavení opovrženiu...“²³⁶

Léčba alkoholizmu je často hodnotená jako trest a súčasne s ní sa završuje proces „značkovania“ vo vzťahu k léčenému alkoholikovi.²³⁷ Počátkem léčby totiž pacient dostáva definitívnu, odborníkmi potvrzenou nálepku alkoholika a postoj spoločnosti sa vŕči nĕmu ještĕ více vyhrotí. V tomto smyslu dochází k tzv. labelling efektu (ke značkování).²³⁸

S vysokou mierou tolerance konzumace alkoholu súvisí i štatistiky, ktoré sa jí týkajú.

²³¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 570.

²³² Slovo **deviace** je odvodené z latinského deviatio (odchylka, úchylka) a značí jakoukoli odchylku od normální struktury či funkce. V tomto případě hovoříme o **sociální deviaci**, tedy o způsobu jednání, který není v souladu se společenskou normou, akceptovanou většinovou populací. (Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 14.)

²³³ Srov. BŮTORA, M. *Mne sa to nemôže stať. Sociologické kapitoly z alkoholizmu*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1989, s. 264-265.

²³⁴ Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. Cit. dílo, s. 117.

²³⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 570.

²³⁶ Tamtéž, s. 570.

²³⁷ Srov. BŮTORA, M. Cit. dílo, s. 265.

²³⁸ Srov. Tamtéž, s. 115.

Češi spolu s Brity, Iry a Dány patří k národům, které v Evropě pijí nejvíc. V průměru 10,4 l čistého lihu zkonsumoval v roce 2008 každý Čech. Včetně nemluvnat tak každý obyvatel republiky vypil celkem 156,6 l piva, 18,5 l vína a ještě 8,1 l čtyřicetiprocentní lihoviny.²³⁹

4.5 Závislost na alkoholu

Přestože se ve své práci nezaměřuji na závislost na alkoholu, považuji za vhodné tento problém stručně popsat. Právě vznik závislosti, která s sebou přináší množství negativních důsledků, je jedním z rizik konzumace alkoholu.

Obecně považujeme za závislost to, co vymezuje definice závislosti podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10).²⁴⁰ Syndrom závislosti je podle MKN-10 definován jako „...skupina fyziologických, behaviorálních²⁴¹ a kognitivních²⁴² fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více...“²⁴³ Závislost na alkoholu má v MKN-10 označení F10.2. Definitivní diagnóza závislosti by měla být stanovena pouze tehdy, jestliže během dvanácti měsíců se objevily tři nebo více z následujících jevů:²⁴⁴

- silná touha či pocit puzení užívat látku (craving, bažení),
- potíže v sebeovládání při jejím užívání,
- tělesný odvykací stav neboli abstinenční syndrom²⁴⁵ (např. bolesti hlavy, pocení, třesavka, nespavost),
- růst tolerance k účinku látky – k navození stejného účinku je třeba vyšší dávky (v pokročilých stádiích závislosti na alkoholu tolerance klesá),
- postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů – potřeba drogy (zde alkoholu) je prvořadá,

²³⁹ Srov. MLČOCH, Z. *Alkoholismus v ČR – statistiky 2010*. [online] [cit. 2011-02-05]. Dostupné z: http://www.alkoholik.cz/zavislost/clanky_a_statistiky/alkoholismus_v_cr_statistiky_2010.html.

²⁴⁰ Srov. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost. Současné poznatky a perspektivy léčby*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, s. 14.

²⁴¹ **Behaviorální** = týkající se chování.

²⁴² **Kognitivní** = poznávací.

²⁴³ NEŠPOR, K. Cit. dílo, s. 14.

²⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 14-23.

²⁴⁵ **Abstinenční syndrom** značí soubor příznaků vznikajících v důsledku odnětí či nedostatku drogy, na niž je vytvořena závislost. (Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Praktický slovník medicíny*. 7. vyd. Praha: Maxdorf, 2004, s. 91.)

- pokračování v konzumaci i přes jasný důkaz škodlivých následků.

Stav, při němž je jedinec závislý na alkoholu nazýváme **alkoholismem**. Jedná se o stav, který výrazně narušuje tělesné a duševní zdraví člověka a současně poškozují jeho rodinné a společenské vazby.²⁴⁶

V sociologickém pojetí je alkoholismus chápán jako nadměrné či pravidelné užívání alkoholických nápojů spojené s nebezpečím získání návykového chování a také jako sociálně patologický²⁴⁷ jev s negativním dopadem na jedince, rodinu a společnost.²⁴⁸

Sociologie alkoholismu se v současné době koncentruje na tři vzájemně se prolínající oblasti:²⁴⁹

- na zkoumání sociálních podmínek a faktorů podílejících se na vzniku, vývoji a udržení pijáctví a alkoholismu,
- na rozšíření alkoholismu a zkoumání dopadu spotřeby alkoholu na společnost,
- na sociální aspekty prevence a terapie alkoholismu.

Nejčastěji se setkáme s rozlišením somatické a psychické závislosti. **Somatická** (tělesná, fyzická) závislost je charakterizována jako stav adaptace biologických funkcí organismu na danou psychoaktivní látku, který může být provázen zvyšující se tolerancí. Při vysazení drogy se v tomto případě objevuje abstinenční syndrom. Pro **psychickou** závislost je charakteristická obtížně přemožitelná touha vzít si svou drogu a potřeba užívat ji opakovaně s přesvědčením, že, pokud si ji jedinec nevezme, bude se cítit špatně. Závislý má zafixované, že mu droga něco přináší.²⁵⁰

Odlíšnou klasifikaci typů závislosti vytvořil Jellinek, týká se pouze alkoholové závislosti a rozlišuje 5 typů – alfa, beta, gama, delta a epsilon.²⁵¹

²⁴⁶ Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Praktický slovník medicíny*. 7. vyd. Praha: Maxdorf, 2004, s. 13.

²⁴⁷ **Sociální patologie** je označení pro společensky negativní, nežádoucí jevy. (Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 13.)

²⁴⁸ Srov. BŮTORA, M. Alkoholismus. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 63.

²⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 64.

²⁵⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 549.

²⁵¹ Srov. HELLER, J. Rozlišení abúzu alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 26.

Typ alfa není závislostí v pravém slova smyslu, projevuje se občasnými excesy s následnými problémy (např. přestupkové řízení), kdy represivní opatření postačí k dočasnému omezení pití či k abstinenci. Může se z něj vyvinout závislost typu gama.²⁵²

Typ beta se vyznačuje pravidelnou konzumací alkoholu, kterou jedinec nepřerušuje ani za nevýhodných podmínek (např. onemocnění). Je též předstupněm závislosti, může se z něj vyvinout závislost typu delta.²⁵³

Typ gama (anglosaský typ) se projevuje poruchou kontroly pití, což vede k „nevhodným“ opilostem a následným konfliktům s okolím. V mezidobí je zachována schopnost abstinovat, při pokusu o pití s kontrolou ale dochází k dalším problematickým opilostem, které se vyskytují čím dál častěji, až se stanou každodenní součástí.²⁵⁴ Jedná se především o psychickou závislost.²⁵⁵ Typ závislosti gama ve výsledku způsobuje tělesné, psychické, společenské a ekonomické důsledky.²⁵⁶

Typ delta (románský typ) je charakterizován především somatickou závislostí a nese s sebou větší riziko poškození tělesného zdraví než typ gama.²⁵⁷ Typ delta je typický pro vinařské oblasti, kde každodenní konzumace alkoholu je součástí životního stylu tamějších osob. Jedinec si udržuje svou „hladinku“, nebývá ani opilý, ani střízlivý a nedochází u něj k sociálním selháním. K projevům závislosti dochází až po náhlém odnětí pravidelných dávek alkoholu, např. při hospitalizaci. Kontrola nad pitím bývá dlouho zachována, ale jedinec není schopen abstinovat, roste však jeho denní dávka a opilosti se stávají zřetelnými.²⁵⁸

Typ epsilon představuje epizodický alkoholismus s dramatickým průběhem v délce několika dnů až týdnů.²⁵⁹ Charakteristický je současný výskyt abúzu alkoholu a psychického onemocnění (např. afektivní poruchy).²⁶⁰

²⁵² Srov. HELLER, J. Rozlišení abúzu alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 26-27.

²⁵³ Srov. Tamtéž, s. 27.

²⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 27.

²⁵⁵ Srov. SKÁLA, J. Vývoj abúzu a závislosti. In KVAPILÍK, J., SVOBODOVÁ, A. a kol. *Člověk a alkohol*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1985, s. 34.

²⁵⁶ Srov. SKÁLA, J. Diagnóza abúzu a závislosti. In SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 46.

²⁵⁷ Srov. SKÁLA, J. Vývoj abúzu a závislosti. In KVAPILÍK, J., SVOBODOVÁ, A. a kol. Cit. dílo, s. 34-35.

²⁵⁸ Srov. HELLER, J. Rozlišení abúzu alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSÁ, O. a kol. Cit. dílo, s. 27.

²⁵⁹ Srov. SKÁLA, J. Diagnóza abúzu a závislosti. In SKÁLA, J. a kol. Cit. dílo, s. 46.

²⁶⁰ Srov. HELLER, J. Rozlišení abúzu alkoholu. In HELLER, J., PECINOVSÁ, O. a kol. Cit. dílo, s. 27.

Jednotlivé typy alkoholové závislosti (gama, delta, epsilon) se nevyskytují jako vyhraněné „čisté“ typy. U nás je nejvíce závislých na alkoholu s převahou typu gama, méně často delta.²⁶¹

4.5.1 Vznik závislosti

Žádná závislost není způsobena pouze jednou jedinou příčinou. Každá závislost je **multifaktoriálně podmíněnou poruchou**. Na vzniku a rozvoji se podílejí somatické a psychické vlastnosti jedince, jakož i faktory vnějšího prostředí, především sociálního. Vzájemná interakce těchto faktorů určuje pravděpodobnost experimentování i míru rizika vzniku závislosti.²⁶²

Spouštěčem experimentování s jakoukoli psychoaktivní látkou, tedy i s alkoholem, je **motivace**²⁶³. Motivace může pramenit z individuálních potřeb jedince nebo je důsledkem sociálního tlaku (např. vrstevnické skupiny). Zpravidla se jedná o projev potřeby uniknout něčemu negativnímu, získat něco pozitivního či sociální konformity.²⁶⁴ Nutná je tedy existence nějakého **podnětu** (startéru) vedoucího k užívání, respektive k nadužívání alkoholu.²⁶⁵ Podnětem může být množství situací, např. úmrtí blízkého člověka, ztráta zaměstnání, potřeba snížení úzkosti, potřeba začlenit se mezi vrstevníky, prožití něčeho nového a řada dalších.

Při vzniku alkoholové závislosti se významně uplatňují **psychické faktory** osobnosti. Pravděpodobnost užití nějaké psychoaktivní látky totiž zvyšují tendence k určitému způsobu prožívání, uvažování a reagování a osobnostní vlastnosti jedince (např. potřeba vyhledávat nové a vzrušující zážitky, časté pocity nepohody a nejistoty a řada dalších.).²⁶⁶

Významným rizikovým faktorem vzniku závislosti je také jiná psychická porucha či choroba (schizofrenie, deprese, poruchy osobnosti aj.), které umocňují

²⁶¹ Srov. SKÁLA, J. Diagnóza abúzu a závislosti. In SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 46.

²⁶² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 550.

²⁶³ **Motivace** je psychický stav, který jedince vede k nějaké činnosti, chování či jednání a zaměřuje je určitým směrem. (Srov. MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, I. svazek A-O*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 651.)

²⁶⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 552.

²⁶⁵ Srov. HELLER, J. Základní faktory vzniku závislosti. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 12.

²⁶⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 552-553.

celkové pocity nepohody a eliminují schopnosti autoregulace. V takovém případě se jedná o **sekundární alkoholismus**.²⁶⁷

Tendenci k užívání alkoholu mohou významně zvyšovat **sociální faktory**, především dostupnost a míra tolerance pití alkoholu v dané společnosti obecně i pro populaci dospívajících, městské prostředí, vliv dysfunkční rodiny (nedostatečná citová akceptace dítěte, absence vhodné výchovy aj.) či užívání alkoholu jako nápodoba obdobného chování rodičů, sociální skupina (např. parta, kde konzumace alkoholu může být normou), nižší úroveň vzdělání a s ní související sociální znevýhodnění a sociální deprivace (např. nezaměstnanost, chybění možnosti seberealizace, bezdomovectví apod.).²⁶⁸

Na vzniku závislosti se podílejí i **biochemické zvláštnosti organismu**.²⁶⁹ Nesmíme opomenout ani **genetické dispozice**, které mohou zvýšit tendenci užívat alkoholické nápoje. Výskyt závislosti v rodině ale nemusí být zapříčiněn jedine genetikou, může se jednat i o nápodobu tohoto modelu chování.²⁷⁰

Při přítomnosti uvedených faktorů již na vznik závislosti působí mechanismy průběhové, tedy vznik a opakování situací, při nichž se podařilo dosáhnout účinku a uspokojení pomocí návykové látky (zde alkoholu), a nepřítomnost jiných dostupných variant řešení těchto situací, jež by vedly k uspokojivým výsledkům.²⁷¹

Člověk, který použije alkohol jako „berličku“ a tato berlička jej v jeho situaci podepře, bude se k ní vracet. Totéž platí i pro mladého jedince v partě kamarádů. Pokud zjistí, že s alkoholem se lépe baví, má více přátel, dokáže se odvázat a vrstevníci takové chování oceňují, bude užívání alkoholu opakovat.

„...*Alkoholismus se rodí na pozadí normálního, tj. sociálně a kulturně akceptovaného pití alkoholu...*“²⁷² Jeho vznik a rozvoj je důsledkem dlouhodobého, pravidelného nadužívání alkoholu. Délka vývoje závislosti je různá, obvykle trvá

²⁶⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 553.

²⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 553-554.

²⁶⁹ Srov. HELLER, J. Základní faktory vzniku závislosti. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 12.

²⁷⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 550-551.

²⁷¹ Srov. HELLER, J. Základní faktory vzniku závislosti. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. Cit. dílo, s. 12.

²⁷² BÚTORA, M. Alkoholismus. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 63.

několik let, ale u mladistvých je tento vývoj urychlen a závislost se může objevit již po několika měsících nadužívání alkoholických nápojů.²⁷³

V roce 1952 popsal Jellinek **čtyři fáze vývoje alkoholové závislosti**. Týkají se především abúzu typu alfa a závislosti typu gama.²⁷⁴

1. **Fáze občasné konzumace** – jedinec konzumuje alkohol většinou ve společnosti a především v zátěžových situacích za účelem uvolnění, zlepšení nálady a potlačení nepříjemného napětí. Potřeba dávek alkoholu roste zejména při nakumulování potíží, které se takový jedinec už ani nepokouší řešit vhodnějším způsobem.²⁷⁵ Fáze se nazývá též jako počáteční, iniciální, prealkoholická či symptomatická.²⁷⁶
2. **Fáze prodromální (varovná)** – jedinec se pod účinkem alkoholu cítí výkonnější a sebejistější, bez problémů přijímá různá rizika. Dlouhodobě zvýšená konzumace vede k růstu tolerance vůči alkoholu a jedinec musí množství nebo četnost dávek zvyšovat. Začínají se objevovat tajné, samotářské pití, občasné ztráty kontroly pití, občasné opilosti a první palimpsesty (alkoholové výpadky paměti, tzv. „okénka“).²⁷⁷
3. **Fáze kritická** – opět roste tolerance i míra konzumace alkoholu. Charakteristická je neschopnost regulovat pití, stále častější stavy opilosti, alkoholické amnézie (ztráta paměti na dobu opilosti) a po vystřízlivění výčitky. Jedinec ztrácí kontrolu nad svým pitím, je závislý a bez alkoholu se neobejde, přestože už mu neposkytuje žádoucí pocity jako dříve. Alkoholik si závislost odmítá připustit a dává přednost společnosti lidí, kteří pijí a nic mu nevyčítají. Dochází ke konfliktům v rodině i zaměstnání, na něž alkoholik reaguje obrannou racionalizací²⁷⁸. V důsledku konzumace alkoholu dochází ke změně některých osobnostních vlastností, hodnotového systému

²⁷³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 555.

²⁷⁴ Srov. SKÁLA, J. Diagnóza abúzu a závislosti. In SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 46.

²⁷⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 555.

²⁷⁶ Srov. SKÁLA, J. Diagnóza abúzu a závislosti. In SKÁLA, J. a kol. Cit. dílo, s. 46.

²⁷⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 555-556.

²⁷⁸ V případě **racionalizace** si jedinec vysvětluje své iracionální motivace, chování nebo pocity, aby se jevíly jako rozumné. (Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Praktický slovník medicíny*. 7. vyd. Praha: Maxdorf, 2004, s. 377.)

a k oploštění zájmů i mezilidských vztahů.²⁷⁹ Jako jiné označení třetí fáze se používají termíny rozhodná či kruciólní.²⁸⁰

4. **Fáze terminální (období úpadku)** – tolerance k alkoholu se snižuje, jedinec pije téměř nepřetržitě a hned po ránu si dává první dávku (ranní doušky). Dlouhodobý abúzus vyvolal poškození somatického i psychického zdraví a sociální problémy a konflikty jsou stále častější a závažnější. Postoj okolí k alkoholikovi bývá negativní, odmítavý a odsuzující, ústí v sociální izolaci. Jedinec si uvědomuje svoji neschopnost zvládnout závislost.²⁸¹ Dochází i k několikanásobným tahům, ke konzumaci technických prostředků s alkoholem (např. Alpy, Okeny) a nakonec až k situaci naprostého debaklu, kdy to nejde ani s alkoholem, ani bez něj.²⁸²

4.5.2 Důsledky alkoholové závislosti

Každá závislost včetně alkoholové s sebou přináší řadu problémů a komplikací pro jedince, jeho rodinu i společnost. Důsledky alkoholové závislosti zasahují jedince po stránce sociální, psychické i somatické.

Sociální důsledky

Na rozdíl od jedinců závislých na nealkoholových drogách, kterými bývají častěji mladí lidé, jsou alkoholici spíše lidé starší, kteří již založili vlastní rodinu a mají nějakou profesi. Důsledky užívání alkoholu tak zasahují především novou rodinu alkoholika (manželského partnera a děti) a jeho práci.²⁸³

Konzumace alkoholu často způsobuje, že závislý jedinec selhává ve své profesní roli. Narušena je jeho pracovní výkonnost, dodržování základních požadavků a pravidelná docházka do zaměstnání, v důsledku čehož dochází až ke ztrátě zaměstnání i k potížím s hledáním nového místa.²⁸⁴ Kromě zaměstnání pozbývá závislý jedinec i sociální vztahy s ním spojené.²⁸⁵

²⁷⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 556.

²⁸⁰ Srov. SKÁLA, J. Diagnóza abúzu a závislosti. In SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987, s. 46.

²⁸¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 556.

²⁸² Srov. SKÁLA, J. Diagnóza abúzu a závislosti. In SKÁLA, J. a kol. Cit. dílo, s. 47.

²⁸³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Cit. dílo, s. 569.

²⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 570.

²⁸⁵ Srov. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 117.

Svou rodinu alkoholik sužuje po stránce psychické, sociální i materiální a není schopen uspokojivě plnit rodičovskou roli. V rodině jsou postupně narušeny vzájemné vztahy i role, neboť závislý jedinec neplní své povinnosti, je bezohledný ke svým dětem i partnerovi, lže, nedodržuje sliby a ztrácí tak své postavení i úctu. Současně snižuje sociální status celé své rodině a způsobuje jí materiální strádání z důvodu financí vynaložených na koupi alkoholu a ztráty zaměstnání. Dítě, jehož rodič je závislý na alkoholu, je více ohroženo některou formou deprivace a rodina pro ně nepředstavuje zdroj jistoty a bezpečí. Často se můžeme setkat i s horším prospěchem dětí z rodin alkoholiků, neboť problémy doma jsou pro ně významnější než školní úspěchy. Důsledky přítomnosti alkoholika v rodině mohou vést až k jejímu rozpadu. Postoj k alkoholu bývá u dětí alkoholiků více vyhraněný – buď sami začnou pít (identifikují se se závislým rodičem) nebo se u nich k alkoholu vytvoří značný odpor.²⁸⁶

Jelikož alkohol odstraňuje zábrany, narušuje sebeovládání a adekvátní reagování na podněty z vnějšku, zvyšuje se pod jeho vlivem riziko nehod, úrazů a materiálních škod. U predisponovaných lidí kromě snížení sebekontroly posiluje sklon reagovat agresivně, tudíž může být příčinou násilných trestných činů.²⁸⁷

„...Neléčený alkoholik často končí jako bezdomovec, neschopný se o sebe přijatelným způsobem postarat. Ztrácí soběstačnost a parazituje na společnosti. Zdrojem obživy se stává „somrování“, žebrání, vybírání odpadkových košů a drobné krádeže.“²⁸⁸

Psychické důsledky

Důsledkem abúzu alkoholu v oblasti psychiky jsou především změny **emočního prožívání** (výkyvy nálad, emoční dráždivost až afektivní výbušnost mnohdy spojené s agresí, sklon k úzkostnému prožívání, depresivnímu ladění, podezíravost, nedůvěřivost atd.), **poznávacích procesů** (zhoršení koncentrace pozornosti, paměti i celkové výkonnosti, méně kritické, ulpívavé a vztahovačné myšlení, narušené sebehodnocení, postupně může dojít až k demenci), **chování** (úbytek vůle i schopnosti sebeovládání, zúžení motivace a dominantní zaměření na získání alkoholu, egocentrické

²⁸⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 570-572.

²⁸⁷ Srov. Tamtéž, s. 573.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 573.

chování) a **osobnostní změny**, které mohou být různé, neboť neexistuje typická osobnost alkoholika.²⁸⁹

Dlouhodobé zneužívání alkoholu může vést až ke vzniku **alkoholických psychóz**.²⁹⁰

Somatické důsledky

Jelikož je alkohol odbouráván v játrech, jsou také játra alkoholem nejdříve poškozena, a to i přes svou obrovskou regenerační schopnost. Jaterní buňky jsou neustálým odbouráváním etanolu příliš zatěžovány a po dlouhodobé pravidelné konzumaci se rozvíjí jaterní cirhóza²⁹¹, která může vyústit až v jaterní selhání a smrt. Alkoholem trpí také slinivka břišní (akutní a chronické záněty, poruchy sekrece pankreatických šťáv a inzulínu), trávicí ústrojí, ledviny (zvýšený objem tekutin klade na ledviny větší nároky), srdce a krevní oběh (ukládání lipidů v cévách, vysoký krevní tlak, poškození srdce aj.), dýchací systém (častější záněty), hormonální regulace, které způsobují typický vzhled alkoholiků (měsícovitý obličej, obezita v trupu, tenké končetiny), pohlavní systém (pokles chuti na sex, potence i sebekontroly, nižší pravděpodobnost oplození). K dalším častým projevům alkoholismu patří anemie²⁹², snadnější krvácivost, prodloužení srážlivosti krve, kožní projevy, dřívější vznik osteoporózy (v důsledku poruchy metabolismu vitamínu D) a neurologické komplikace, neboť alkohol způsobuje degenerativní a destruktivní změny nervové tkáně.²⁹³

Při nadměrné konzumaci alkoholu u těhotných žen je velká pravděpodobnost poškození dítěte. Z krevního oběhu matky totiž přechází alkohol do oběhu dítěte a poškozuje jeho mozkovou tkáň. Nejzávažnějším poškozením dítěte je fetální alkoholový syndrom (FAS), pro nějž je typické postižení centrálního nervového systému s poruchou intelektu, změny vzhledu dítěte a nízká porodní hmotnost.²⁹⁴

²⁸⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 557-558.

²⁹⁰ Srov. HELLER, J., HELLEROVÁ, P. Psychózy. In HELLER, J., PECINOVSÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 66.

²⁹¹ **Jaterní cirhóza** představuje závažné onemocnění jater, při němž dochází k zmnožení vaziva a uzlovité přestavbě jaterní tkáně, což se projevuje jako ztvrdnutí jater. (Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Praktický slovník medicíny*. 7. vyd. Praha: Maxdorf, 2004, s. 63.)

²⁹² **Anemie** (chudokrevnost) značí nedostatek krevního barviva hemoglobinu a červených krvinek, což omezuje přenos kyslíku ke tkáním. (Srov. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. Cit. dílo, s. 19.)

²⁹³ Srov. PECINOVSÁ, O., KONEČNÝ, J. Interní komplikace alkoholismu. In HELLER, J., PECINOVSÁ, O. a kol. Cit. dílo, 1996, s. 59-62.

²⁹⁴ Srov. HELLER, J. Děti z rodin se závislým rodičem. In HELLER, J., PECINOVSÁ, O. a kol. Cit. dílo, s. 80.

Uvedený přehled rizikových faktorů a důsledků alkoholismu ilustruje závažnost závislosti pro jedince i jeho okolí. Celý problém navíc umocňuje skutečnost, že závislost je problém celoživotní a její léčba vždy nedosahuje žadoucích výsledků.

V případě alkoholismu léčba nevede k vyléčení chorobného stavu, nýbrž pouze k vymizení příznaků choroby. Pro udržení takového stavu je nutná důsledná a trvalá abstinence. Jedinec se tedy musí vzdát alkoholu úplně (i malého množství) a napořád.²⁹⁵ Léčba je velmi obtížná, dlouhodobá a její efekt není vždy uspokojivý, neboť značná část závislých abstinovat nevydrží.²⁹⁶ V této souvislosti je problémem i konzumace alkoholu při různých rituálech a oslavách, při nichž je užívání alkoholu společenskou normou. Řada lidí tak účastníky k pití alkoholu, alespoň k přituknutí, nutí a jedinec, který odmítá, se stává nepochopeným a dostává se na okraj této společnosti. Společnost takové chování totiž hodnotí jako deviantní.

4.6 Problematika konzumace alkoholu u mladistvých

Jelikož jsem se v anketě dotazovala i na konzumaci a nabízení alkoholu u mladistvých (15 – 17 let), uvádím zde také některá specifika užívání alkoholu nezletilými jedinci.

Naše společenské cítění je „proalkoholní“, alkohol je součástí většiny rituálů, což oslovuje mládež i děti. Právě častý rituál „přituknutí na zdraví“, který doma a ve svém okolí vídají, se stává symbolem dospělosti a účasti v dospělém životě. Mladiství i děti si samozřejmě přejí být nositeli dospělosti a rituál pít jako její symbol je pro ně velmi snadno dosažitelný.²⁹⁷

Prodávání a podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je u nás zakázáno.²⁹⁸ Tato nařízení nebývají ale vždy respektována, je řada dospělých (rodičů, prarodičů aj.), kteří nabídnou alkohol jedinci mladšímu 18 let, nejčastěji při příležitosti různých oslav, a neuvědomují si, že alkohol je pro dětský a dospívající organismus nebezpečnější než pro dospělé. Pro menší tělesné rozměry a menší tělesnou hmotnost je

²⁹⁵ Srov. HELLER, J. Dříve než léčení začne. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 83.

²⁹⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 575.

²⁹⁷ Srov. HELLER, J. Děti, mládež a alkohol. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. Cit. dílo, s. 46-47.

²⁹⁸ Srov. 379/2005 Sb. k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návyk. látkami. [online] [cit. 2011-02-15]. Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=379/2005&PC_8411_p=12&PC_8411_l=379/2005&PC_8411_ps=10#10821.

u dětí menší objem krve, takže stejné množství alkoholu vyvolá vyšší hladinu v krvi než u dospělého a současně se pomaleji odbourává.²⁹⁹

Působení návykových látek u dětí a dospívajících je typické rychlejším rozvojem závislosti, vyšším rizikem otrav s ohledem na nižší toleranci, menší zkušenosti i častý sklon k riskování a vyšším rizikem nebezpečného jednání pod vlivem psychoaktivní látky. Patrné je zaostávání v psychosociálním vývoji (v oblasti vzdělávání, citového vyzrávání, sebekontroly, sociálních dovedností aj.) u dětí a dospívajících, kteří se již na návykových látkách závislími stali nebo je masivně zneužívají. Experimentování s návykovými látkami s sebou přináší také větší problémy v různých oblastech života (škola, rodina, trestná činnost atd.) a častěji se objevují tendence zneužívat širší spektrum návykových látek. Recidivy (návraty) závislosti jsou u těchto jedinců sice časté, dlouhodobá prognóza však může být mnohem příznivější. Tichým spojencem léčebných snah je totiž přirozený proces zrání.³⁰⁰

„Legitimním cílem při prevenci je oddálit kontakty dítěte nebo dospívajícího s návykovou látkou co nejdále do budoucnosti, kdy jsou organismus i psychika zralejší a rizika relativně menší.“³⁰¹

Rizikem primární prevence je ale také skutečnost, že získané poznatky o účincích alkoholu mohou zejména u dospívajících sloužit jako impulz k experimentování a vyzkoušení něčeho, co je považováno za nebezpečné.³⁰²

Abstinentní životní styl dětem a mládeži obyčejně neimponuje. Ovlivňování mládeže ke konzumaci alkoholu se často přisuzuje partám a dalším společenským faktorům. Zjišťuje se ale, že velmi benevolentní postoj k pití alkoholu mají právě rodiče, kteří považují trochu alkoholu za neškodnou. Převážná většina jedinců získává zkušenosti s pitím alkoholických nápojů před 18. rokem a nejčastějším místem, kde děti alkoholický nápoj dostanou, je jejich domov. Od rodičů jej dostávají dokonce i jako lék.³⁰³ Děti také napodobují rodiče, konzumují stejné alkoholické nápoje jako oni a ukázalo se, že více než polovině dětí chutnají a čím častěji si rodiče s dětmi nebo jen

²⁹⁹ Srov. MACHOVÁ, J. Účinky alkoholu. In MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. a kol. *Výchova ke zdraví*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 66.

³⁰⁰ Srov. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost. Současné poznatky a perspektivy léčby*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, s. 54.

³⁰¹ Tamtéž, s. 55.

³⁰² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 577.

³⁰³ Srov. HELLER, J. Děti, mládež a alkohol. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 49-51.

mezi sebou připíjejí, tím častěji pijí i jejich děti.³⁰⁴ Rodiče svým pitím totiž dětem neříkají, že alkohol je nebezpečný, nýbrž naopak. Děti pak konzumaci alkoholu vnímají jako běžnou součást života, která slouží k uvolnění, uklidnění, povzbuzení apod.

U mladistvých jedinců zneužívajících alkohol (ale i jiné látky) je cílem jeho konzumace především ovlivnění nudy, bezradnosti, nízkého sebevědomí, minimalizace negativních a maximalizace pozitivních zkušeností.³⁰⁵

Závislost na návykových látkách v adolescenci často souvisí se socializačním procesem ve funkčně neúplných rodinách a je možné ji chápat jako neschopnost vyrovnávat se s napětím a nejistotami spojenými s tímto složitým obdobím života. Právě v této životní etapě sehrává významnou roli vrstevnická skupina, která může jedinci pomoci vyhnout se užívání alkoholu a drog nebo naopak jej do závislosti vtáhnout. V adolescenci je navíc častější pasivní řešení konfliktů, což podporuje závislost jedince na patologickým rodičovským domu a vede k sociální izolaci, zůstávání v rodinném „pseudospolečenství“ a posílení pasivity, které vyústí až v únik do závislosti. Vznik alkoholové závislosti je mnohem častější u dětí z rodin alkoholiků a žijících ve městech.³⁰⁶ Město totiž poskytuje mnohem větší anonymitu než vesnice. Na vesnicích se lidé více znají a pohledy okolí vyvíjejí větší tlak na konformní chování.

4.7 Konzumace alkoholu a hody

V našem prostředí je alkohol velmi rozšířenou psychoaktivní látkou a jeho konzumace se považuje za přirozenou součást různých událostí. Takovou událostí jsou i hody, při nichž se uplatňuje především rituální funkce alkoholu a současně též funkce sociální (při hodování, spolustolování atd.).

Alkoholické nápoje bývaly často neodmyslitelnou součástí náboženských i nenáboženských obřadů a slavností. Toto symbolické poslání si zachovaly dodnes.³⁰⁷

Kořalka (pálenka) byla v lidovém prostředí součástí pohoštění při významných příležitostech. Nesměla chybět při událostech, jako byly křtiny, svatby, pohřby,

³⁰⁴ Srov. HELLER, J. Vývoj vlastního abúzu u dětí. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996, s. 81-82.

³⁰⁵ Srov. HELLER, J. Vznik závislosti. In HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. Cit. dílo, s. 41.

³⁰⁶ Srov. BÁRTLOVÁ, S. *Sociologie medicíny a zdravotnictví*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, s. 33.

³⁰⁷ Srov. BÚTORA, M. *Mne sa to nemôže stať. Sociologické kapitoly z alkoholizmu*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1989, s. 38.

masopust a také hody.³⁰⁸ Hody jsou „...čas, kdy skoro každý chlap v dědině je ovíněný,...navštěvuje se hospoda, a ne jedenkrát...“³⁰⁹

U téměř všech krojovaných chlapců z Regionu Za Moravú se na první hodový den setkáme s malým demižónkem, ve kterém si při průvodu nosí slivovici, dávají napít také svým partnerkám, přihlížejícím kamarádům a hlavně navzájem ochutnávají (koštují), kdo má lepší (viz obrázek č. 9).

Ve Zlámanci, na rozdíl od jiných obcí, nosí ještě stárky džbánky s vínem.³¹⁰

S pálenkou se o hodech setkáváme i v souvislosti se zvykem vození berana, který byl opíjen, aby jej chasa mohla nést či vést v hodovém průvodu a pak obřadně setnout.³¹¹ Tento zvyk s opíjením berana se již obvykle nedělá a beran se vrací svému majiteli, který jej chasa půjčuje pouze na obchůzku po obci.

Obrázek č. 9. Každý krojovaný chlapec si nese svůj demižónek, Březolupy 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Nezbytnou součástí každé slavnosti je také připíjení, které se odehrává snad po celou dobu hodů, zejména před domem stárků a stárek a před obecním úřadem se starostou či jiným zástupcem obce. V každé rodině, zejména u stárků a stárek, by měl

³⁰⁸ Srov. FROLEC, I., KONDROVÁ, M. *Muzeum lidových pálenic Vlčnov. Rukověť návštěvníka*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2010, s. 24.

³⁰⁹ BAZALOVÁ, A. (ed.) *Slováké hody s právem. Huštěnovice 1923 – 2003*. 1. vyd. Huštěnovice: Obecní úřad Huštěnovice, 2003, s. 3.

³¹⁰ Srov. TARČALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 123.

³¹¹ Srov. FROLEC, I., KONDROVÁ, M. Cit. dílo, s. 24.

být na hody přichystán dostatek alkoholu. Pije se především víno a slivovice, ale také všechny ostatní druhy.

Zvykem bývá, že krojovaní mají při večerních zábavách víno zdarma a mohou ho vypít, kolik chtějí. Pořádající spolek či organizace by měla mít vína připraveného vždy více, aby nepochybělo.

Alkohol je nejčastěji konzumovanou psychoaktivní látkou, společensky akceptovanou drogou, která má velmi široké spektrum účinků a užívá se v rámci různých příležitostí. Jednou takovou příležitostí jsou i hody, při jejichž průběhu má alkohol své nezastupitelné místo.

Konzumace alkoholu plní v naší společnosti šest funkcí – fyziologickou, psychologickou, rituální, sociální, ekonomickou a politickou. Během hodových slavností se uplatňují především funkce rituální a sociální.

Užívání alkoholu může mít charakter úzu (mírného požívání alkoholických nápojů u jedince v přijatelném věku, době i zdravotním stavu), misúzu (zneužívání alkoholu, jeho pití v nepřiměřeném věku, zdravotním stavu a v nevhodné době) a abúzu (nadužívání alkoholických nápojů). Podle způsobu konzumace alkoholu a vztahu k ní je pak možné rozlišit čtyři skupiny lidí – abstinenty, konzumenty, pijáky a alkoholiky.

Konzumace alkoholických nápojů je v naší společnosti velmi tolerovaná a v některých situacích dokonce očekávaná. Odmítnutí alkoholu může v některých případech způsobit i potíže v sociální interakci. Značná společenská tolerance pití alkoholických nápojů a jejich účast během různých rituálů oslovuje děti a dospívající, pro něž alkohol představuje poměrně snadno dosažitelný symbol dospělosti. Mnohdy jej dostávají právě z rukou rodičů, což se týká i hodů.

Dlouhodobé, pravidelné a nadměrné užívání alkoholických nápojů může vést až ke vzniku alkoholové závislosti. Tento stav bývá nazýván jako alkoholismus a přináší s sebou širokou škálu důsledků v oblasti sociální, psychické i somatické. Při vzniku závislosti na alkoholu spolupůsobí faktory psychické a sociální, biochemické zvláštnosti organismu a genetické dispozice. Nesmí samozřejmě chybět podnět (startér) vedoucí k užívání alkoholu. Délka vývoje závislosti je různá a podle Jellineka probíhá ve čtyřech fázích – ve fázi občasné konzumace, prodromální, kritické a terminální, kdy již u jedince dochází k debaklové situaci. Léčba alkoholové závislosti je dlouhodobá, náročná a ne vždy s dobrým efektem, neboť značná část jedinců abstinenci nevydrží.

Vzhledem k obtížnosti a dlouhodobosti léčby je velmi důležitá prevence konzumace alkoholu, u dětí a mladistvých především prevence primární, tedy skutečné předcházení užívání alkoholu, což během hodů a jiných slavností není vždy dodržováno. Rodiče nebo jiní dospělí nabídnou alkohol během různých oslav včetně hodů a neuvědomují si rizika konzumace alkoholu pro mladý organismus, který je alkoholem poškozován více než organismus dospělého člověka. Na hodech dají chlapcům slivovici do demižónku, nabídnou alkohol při občůzce obcí, k přípitku apod.

5 Specifika a odlišnosti hodových slavností v obcích Regionu Za Moravú

V každé obci, kde se hody pořádají, mají slavnosti hodů určité specifické a odlišné rysy. Může to být datum konání hodů, počet stárků, jejich oděv, podoba práva a další zvláštnosti, jež jsou charakteristické pouze pro tamější hody.³¹²

Popis hodů je v obcích Bílovice, Kněžpole, Mistřice, Nedachlebice, Topolná, Březolupy a Svárov doplněn o poznatky, které jsem získala v rámci pozorování během hodů konaných v těchto obcích v roce 2010. Zbylé obce jsem nenavštívila z důvodu shodných hodových termínů. Hody v Částkově a Pašovicích se konaly současně s hody v Březolupech a hody ve Zlámanci se kryly s hody v Kněžpoli.

5.1 Hody v Bílovicích, Kněžpoli, Mistřicích, Nedachlebicích a Topolné

Obce **Bílovice, Kněžpole, Mistřice, Nedachlebice a Topolná** patří do jedné farnosti, proto jejich hody mají řadu společných znaků. Jedním z nich je bílovický typ kroje. Stárka je oděná stejně jako ostatní dívky z chasy (jen honosněji) a turecký šátek si děvčata i stárka nechávají na hlavách také na večerní zábavu o prvním hodovém dnu. Stárci z těchto obcí nesou podobná práva – velké právo v podobě krátké bílé panenky s hustou zelení na rukojeti a malé právo představující spíše velkou kytici či májku, která je vodorovně nebo do kosočtverců svázaná stužkou. Shodným rysem je i nový prvek žehnání práv. Pouze v Kněžpoli a Topolné se stále uchoval zvyk vození berana.³¹³

Bílovice

Kateřinské hody v Bílovicích připadají na třetí listopadový víkend. Celá slavnost začíná v sobotu žehnáním práv v kostele. Odsud se krojovaný průvod odebere pro své stárky v pořadí mladší stárek, mladší stárka, starší stárek a nakonec si starší stárek ptá starší stárku. V čele průvodu jdou obyčejně děti, za nimi stárci, kapela a ostatní

³¹² Srov. TARCALOVÁ, L. Tradiční hodová obchůzka s právem v obcích na Uherskohradištsku. In FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2007. Společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLIX*. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 30.

³¹³ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 111.

krojování. Průvod završuje povolení ke konání hodů, které starosta uděluje před místním zámekem, kde sídlí obecní úřad.³¹⁴

V Bílovicích si každá stárka připravuje právo pro svého stárka sama. Velké právo na šavli v podobě panenky s krátkou bílou stříbrně olemovanou sukýnkou po ploše zdobí umělé kvítky a pruhy slováckých stuh. Na jeho vrcholu se tyčí červené jablko, dolní část šavle zaplňuje hustá zeleň z krušpánku posázená drobnými barevnými kvítky a z rukojeti visí široké stuhy. Malé právo je taktéž upevněno na šavli, má tvar májky z hustého krušpánku s drobnými kvítky a dokola je horizontálně omotáno stříbrnou stuhou. Krojování chlapci, účastníci hodové slavnosti, mívají na kordule přišpendlenou snítku rozmarýnu a v rukou demižónky opentlené myrtou či stuhami a rozmarýnem.³¹⁵

V neděli po mši svaté následuje občůzka krojované chasy i s právy po dědině. Děvčata oblékají kacabajky a šátky uvázané pod bradu a chlapci sámkové košile, městská saka a beranice s kosárky. Dozvuky se konají první sobotu po hodech v podobě taneční zábavy s cimbálovou muzikou.³¹⁶

V Bílovicích se hody konají až naposled z celého Regionu Za Moravú. Jsou také obcí, která termín hodů neposunovala za účelem toho, aby krojováním nebyla zima. Roku 2010 byla hlavním hodovým dnem sobota 20. listopadu, občůzka po obci probíhala v neděli 21. a dozvuky v sobotu 27. listopadu. Všechny tři dny završovaly večerní taneční zábavy, které se konaly v Kulturním domě ve Včelarech.

V obci Bílovice mi předem neposkytli žádnou informaci o počtu krojovaných párů a platících účastníků na hodovou zábavu za předchozí rok. Na místě jsem se tedy musela doptat a byla mi od pánů vybírajících vstupné sdělena informace, že hodové zábavy se účastní každoročně kolem 250 platících lidí, počet prodaných lístků se pohybuje od 230 do 280 kusů a krojovaných párů bylo v roce 2010 celkem 20.

Na bílovické hody bývá většinou chladno, tudíž se krojování nezřídka zahřívají slivovicí nebo vínem. Při občůzce obcí se posilňují především slivovicí. Na hodové zábavě se nejvíce pije víno, ale nechybí ani slivovice a mnoho mužů si kupuje také pivo. Láhve vína byly snad na každém stole v Kulturním domě a pili jej snad všichni.

³¹⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 111-112.

³¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 112.

³¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 112.

Dokonce mladí (asi šestnáctiletí) chlapci závodili, kdo vypije decilitrovou skleničku vína rychleji. Víno bylo opravdu velmi špatné kvality, na hodech to ale tolik nevadí. Pije se všechno, co teče. Jedna paní mi dokonce říkala, že pítí vnukovi na hody tolerují, přestože je mu šestnáct, jen ho prosí, aby vydržel do besedy a utančil ji.

Kněžpole

V Kněžpoli se slaví hody republikánské, které začínají čtvrtou říjnovou sobotou odpoledne. Krojovaná mládež se schází ve středu obce a nejprve míří do kaple sv. Anny posvětit práva. Základem kněžpolských hodových práv jsou šavle a obě práva jsou

Obrázek č. 10. Starší stárka vydává právo svému stárkovi, Kněžpole 2010 (vlastní foto P. Kaňová)

svým tvarem a výzdobou velmi podobná bílovickým. Po návštěvě kaple jde obcí průvod k domu mladšího stárka a pak mladší stárky, která svému stárkovi předá malé právo. Následuje vyvolávání staršího stárka a ptaní starší stárky, jež má právo pro svého stárka taktéž připravené (viz obrázek č. 10). Od domu starší stárky vychází průvod v čele se stárky pro povolení na obec. Vrcholem prvního dne je jako ve všech obcích večerní zábava s předvedením secvičeného tanečního programu. V neděli se koná obchůzka po obci s beranem a o dva týdny později babské hody s právem, které jsou opět ukončeny taneční zábavou.³¹⁷

³¹⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 112-114.

Tradiční slovácké hody s právem se v Kněžpoli v roce 2010 konaly v sobotu 23. a v neděli 24. října. V sobotu byl hlavní hodový den a v neděli občůzka s beranem. Dozvuky v podobě babských hodů se konaly až dva týdny po hodech, v sobotu 6. listopadu.

Hodové zábavy se každoročně účastní zhruba 200 platících návštěvníků a v roce 2009 obléklo kroj 17 párů, v roce 2010 pouze 14 párů. Besedu měli krojovaní velmi pečlivě připravenou, přesně odkrokovanou, doplněnou krásným zvučným zpěvem celé chasy, který se vidí na málokterých hodech. Kouzlo besedy zvyšovala i skutečnost, že byla doprovázená cimbálovou muzikou a nikoli dechovkou.

Při občůzce obcí mají Kněžpolští svá specifika. Chasa si nenechává nalévat alkohol jen od občanů obce, ale veze s sebou na vozíku několik beden vína, které nabízí na ochutnání místním obyvatelům a současně je zve na babské hody. Podle slov obyvatel obce se na babské hody pije alkohol mnohem více než o hlavních hodových dnech. Na zábavách pijí přítomní především víno, během průvodu a občůzky spíše slivovici.

Mistřice

Původním datem hodů bývala v Mistřicích první neděle v listopadu, obec si ale referendem³¹⁸ zvolila nový termín – druhou říjnovou sobotu. Chasa se v tento den odpoledne sejde před pohostinstvím U Knotů, odkud za doprovodu dechové hudby zamíří do blízké kaple za účelem požehnání práv. Starosta zde práva pokropená svčcenou vodou předá stárkům a po požehnání tančí chasa před kostelem. Všichni stárce se mezitím odeberou domů, stárky si s sebou odnášejí i svá posvěcená práva. Následně se průvod krojované chasy vydá pro své stárky do jejich domovů, opět v pořadí mladší stárek a mladší stárka, starší stárek a starší stárka. Nakonec nesmí chybět povolení od starosty. Večer se v pohostinství U Knotů koná hodová zábava a v neděli mše svatá a občůzka po obci pouze s malým právem. Hodová atmosféra bývá někdy doplněna pouťovými atrakcemi na návsi obce.³¹⁹

Právo staršího stárka je na hůlce a pyšní se tvarem krátké široké bílé panenky, jejíž sukýnka je zlatě olemována a hustě vyplněna krušpánkem. Horní konec práva

³¹⁸ **Referendum** je definováno jako přímé hlasování občanů o zákonných a jiných opatřeních. (Srov. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 2. vyd. Praha: Academia, 2001, s. 350.)

³¹⁹ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 114-115.

zdobí kytice umělých kvítků, lístků a červené jablko na vrcholu a dolní ukončují dlouhé slovácké stuhy u rukojeti. Malé právo na šavli není tentokrát ukončeno jablkem, je tvořeno větší kyticí krušpánku s barevnými papírovými květy na koncích větvíček.³²⁰

V sobotu 9. a v neděli 10. října 2010 se slavily hody v Místřicích. Večerní zábavy se každým rokem konají v pohostinství U Knotů a účastní se jich 90 až 120 platících návštěvníků a samozřejmě krojovaní. V roce 2009 měla obec 17 a v roce 2010 16 krojovaných párů. I v takovém počtu mezi sebou našla mistřická chasa mladší i starší stárky.

V sobotu ráno bylo chladno a sychravo, nakonec se ale na mistřické hody usmálo sluníčko a hody vyšly tak, jak měly.

Jelikož Místřice nemají žádný velký kulturní dům, kde by se akce jako hody konaly, musí se hodové zábavy konat v uvedeném pohostinství, které disponuje alespoň malým sálem. Besedu muselo i 16 párů tančit na poloviny, protože jinak by se krojovaní do sálu vůbec nevešli. V takovém množství na tak malém prostoru bylo krojovaným samozřejmě horko, takže se během besedy osvěžovali burčákem přímo ze džbánu.

V Místřicích tekl alkohol takřka proudem. Nejčastěji to byla slivovice, víno, ale u návštěvníků také pivo. S vínem se letos nepochlapili, dva druhy pocházely z Maďarska a jeden ze Slovenska. Když jsme vešli do budovy a chtěli jsme zaplatit vstupné, pily tam tři ženy slivovici přímo z láhve zabalené do mikrotenového sáčku a ještě přesvědčovali muže vybírajícího vstupné, ať si dá s nimi. Pily zde snad všechny věkové kategorie. Jeden starší respondent si dokonce posteskl, že dříve se pilo mnohem více než nyní, protože teď lidi nemají na pití na hody peníze.

Nedachlebice

V Nedachlebicích se zachovaly tradiční martinské hody, přestože obec má nově postavený kostel zasvěcený sv. Cyrilu a Metoději.³²¹ Chasa se schází v sobotu odpoledne uprostřed obce a nejprve jde pro obojí stárky. Poté průvod směřuje k obecnímu úřadu žádat starostu o svolení konat hody a odsud do místního kostela posvětit práva. Nakonec ještě průvod projde vesnicí a program prvního dne končí taneční zábavou.

³²⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 115.

³²¹ Srov. Tamtéž, s. 115.

Večerní zábava je obvykle pořádána ve Zlámanci, jelikož Nedachlebice nemají žádnou větší kulturní místnost. V neděli se obchází obec s oběma právy. Chlapci k této příležitosti chodí v kroji s beranicí, ale na kordulu si berou městské sako či kratší kabát. Děvčata oblečou černé kacabajky a přes ramena si přehazují šátek, který neuvazují na hlavu.³²²

Velké hodové právo připevněné na hůlce má v Nedachlebicích podobu krátké širší panenky s bílou sukýnkou a je pojato zcela netradičně. Jako jediné je totiž ukončeno hlavou a částí tělíčka umělohmotné panenky se světlými vlásky, našaseným límcem a slováckou stuhou v pase. Právo mladšího stárka, též bez jablka, představuje kytici krušpánku s drobnými kvítky a potaženými bílými stuhami po ploše (viz obrázek č. 11).³²³

Obrázek č. 11. Malé a velké právo, Nedachlebice 2010
(vlastní foto L. Slovenčíková)

³²² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 116.

³²³ Srov. Tamtéž, s. 116.

Nedachlebice jsou jednou z obcí, kde se hody nepřesouvaly k lepšímu počasí. V roce 2010 se tradiční martinské hody konaly v sobotu 6. a v neděli 7. listopadu. Jelikož mi ani Nedachlebice neposkytly informaci o počtu účastníků na hodech za předcházející rok, zjišťovala jsem tyto údaje až během hodů alespoň za rok 2010. Roku 2010 přišlo na hodovou zábavu asi 250 návštěvníků, do kroje se obléklo celkem 15 párů, z nichž 13 secvičilo taneční pásmo (besedu).

Chasu vedl pouze starší stárkovský pár, který nepocházel z Nedachlebic, ale z Kostelan nad Moravou. Jednalo se dokonce o sourozence. Mladší stárky mezi sebou chasa nenašla vůbec, přesto mladší právo v průvodu měli. Nesl jej podstárek. Od zdejších obyvatel jsem se dozvěděla, že je tradicí nosit obě práva, i když daný rok nejsou stárci.

Na nedachlebické hodové zábavě se opět pilo nejvíce víno. Krojovaní si s sebou přinesli také slivovici v malých demižoncích a mnoho lidí si kupovalo i lahvové pivo. Obecně i na stolech vévodilo víno a rodiče zde hodně tolerovali, když jejich nezletilé krojované děti pily alkohol.

Topolná

V obci po mnoha změnách termínu probíhají Svatováclavské hody s právem. K poslední změně došlo referendem v roce 1994 a hody se kvůli chladnému počasí v listopadu přesunuly z martinských hodů na svátek sv. Václava.³²⁴

Jak již bylo uvedeno, v obci se stále dodržuje zvyk, že své právo si musí nově zvolený stárek vykoupit od loňského. Samotné hody pak zahajuje sobotní žehnání práv v kostele, odkud jsou stárky s právy ihned odvezeny domů. Chasa krátce zatančí před kostelem a započne průvod s obcházením stárků a stárek a povolením k hodové muzice. Na večerní zábavě hraje každým rokem dechová hudba Topolanka, která také doprovází celý hodový průvod. V jednom ze sálů místního kulturního domu hraje i cimbálová muzika, takže zúčastnění mají na výběr. Po nedělní mši svaté vychází chasa s oběma právy na obchůzku s beranem na ozdobeném vozíku.³²⁵ Tím v současnosti hodové slavnosti končí. Večerní veselice se v neděli pořádá jen pro krojované účastníky a v mnohem menším rozsahu. Důvodem ke zkrácení hodových slavností byla malá účast veřejnosti na večerní hodové zábavě, protože druhý den museli do práce.

³²⁴ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 117.

³²⁵ Srov. Tamtéž, s. 117-118.

V roce 2004 a 2009 se v obci v souvislosti s hodovými slavnostmi pořádaly srazy všech žijících stárků, které by si pořadatelé přáli opakovat každých pět let.

Velké právo v podobě krátké bílé panenky na hůlce je po obvodu spodního okraje ozdobeno krajkou a krušpánkem. Krušpánek jej zdobí též na vrcholu, který je zakončen jablkem. Celé právo dělají jedinečným visící barevné stuhy s věnečky přecházející přes délku sukýnky (viz obrázek č. 12). Malé právo představuje stromeček z husté zeleně po ploše převázaný stuhami do kosočtverců a na špičce s jablkem.³²⁶

Obrázek č. 12. Velké právo, Topolná 2010
(vlastní foto M. Sekanina)

V roce 2010 se v Topolné uskutečnily hody v sobotu 25. a v neděli 26. září. Sobota byla hlavním hodovým dnem, v neděli se konala jen občůzka s beranem bez večerní zábavy.

V roce 2009 se zdejších hodů účastnilo celkem 25 krojovaných párů (17 celého hodového programu včetně besedy a 8 dalších šlo pouze v průvodu) a na hodové zábavě zaplatilo asi 370 lidí.

V roce 2010 mezi sebou topolská chasa nenašla stárky, takže o vyvolávání stárka a ptaní stárky byl hodový průvod ochuzen. Všichni krojovaní chlapci si v průvodu nesli malý barevný demižonek se slivovicí a navzájem si dávali ochutnat.

Na večerní zábavě se pilo především víno, jež nechybělo snad na žádném stole. Řada zde přítomných pila také pivo, dokonce i krojovaná děvčata chodila s püllitrem

³²⁶ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 118.

piva v ruce. Děvčata obsluhující u baru se nikoho neptala, jestli je již plnoletý, a alkohol nalila každému, kdo si o něj řekl.

Zajímavostí bylo, že obsluhující děvčata neuměla rozlišit sedmičku a litr vína, takže za cenu 7 dcl prodávaly litr. I když slušní zákazníci vysvětlovali dívkám rozdíl v objemu, dívky si to nenechaly vymluvit. Potěšily alespoň návštěvníky, kteří mohli vypít více vína za méně peněz. Bohužel, vína si ale příliš dlouho neužili, kolem půlnoci došlo v celém kulturním domě. Vypilo se zkrátka více, než se předpokládalo. A když na hodech dojde víno, je to ostuda pro celou dědinu.

5.2 Hody v Březolupích, Částkově, Svárově a Zlámanci

V obcích **Březolupy, Částkov, Svárov a Zlámanec** mají hody také své znaky – obnovenou tradici stavění mají před obecním úřadem, ve středu obce či před domy stárky a stárka a zejména specifické oblečení stárek „po bílu“ s pentlením nebo s věnečkem na hlavě.³²⁷

Březolupy

V Březolupích se hody nazývají Slovácké hody s právem nebo také Březolupské hody. Dříve se tradičně uskutečňovaly hody martinské, v polovině devadesátých let došlo k přesunu hodového termínu na třetí neděli v říjnu – na hody císařské, které se slaví dodnes.³²⁸

Volba stárků je v Březolupích považována spíše za symbolickou a koná se mnohdy až těsně před hody, někdy se ještě týden před nimi neví, kdo z mládeže se funkce ujme. V posledních letech se volí pouze starší stárek a starší stárka, funkce mladších stárků nebyly již mnoho let zastoupeny.³²⁹ Starší stárkovský pár z roku 2010 ukazuje příloha č. 8.

Velké právo má podobu delší bílé panenky na hůlce po obvodu s třásněmi ozdobené umělými kvítky, zrcadélky, krušpánkem, u rukojeti dlouhými stuhami a na špici jablkem. Menším právem je kytice z krušpánku svázaná velkým počtem barevných stuh.³³⁰

³²⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 119.

³²⁸ Srov. Tamtéž, s. 119.

³²⁹ Srov. Tamtéž, s. 119.

³³⁰ Srov. Tamtéž, s. 120.

Hlavním dnem příprav na hody je pátek, kdy obecní úřad dokonce omlouvá krojovanou mládež ze školy, a kdo již pracuje, si obvykle bere dovolenou. Chlapci jezdí do lesa na chvojí a stromy na máje a pak je připravují (viz obrázek č. 13). Děvčata zdobí halu, v jejímž sále se schází chasa a pořádá taneční zábava. Před domy stárky, stárka, před obecním úřadem a před halou nesmí chybět několikametrové máje s barevným kruhem a zeleným smrkovým vrškem nazdobený barevnými papírovými růžemi (viz příloha č. 4).³³¹

Obrázek č. 13. Příprava májů v pátek před hody, Březolupy 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

V sobotu odpoledne se ve víceúčelové hale v centru obce se schází celá krojovaná chasa včetně dechové kapely a dětí, které se chtějí průvodu účastnit. Z haly vychází průvod nejprve pro stárka a ten si pak jde vyptat svou stárku, odkud všichni zamíří pro povolení k zámku, kde sídlí obecní úřad. Celý průvod je po požehnání práva v místním kostele ukončen opět v hale, kde chasa předvede své tanečky a celou slavnost obohatí vystoupení krojovaných dětí z tanečního souboru Botíků. Večer se koná taneční zábava, na kterou dívky sundávají turecké šátky. Nosí spletené copy nebo drdoly.

V neděli se koná pouze mše svatá za březolupskou mládež a občany a první sobotu po hodech bývají dozvuky s občůzkou, jakou mají jiné obce v neděli. Mládež obchází dědinu za doprovodu harmonikáře, obvykle ve třech skupinkách, které mají rozdělené úseky obce a zvou na večerní dozvukovou zábavu. Místo práv s sebou nosí

³³¹ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 119.

pokladničky, kam v každém domě vybírají peníze.³³² Z večerní zábavy se mnoho krojovaných vrací až druhý den po rozednění.

V roce 2010 se hody konaly v sobotu 16. října a dozvuky s občůzkou v sobotu 23. října. Hodová sobota 16. října vyšla zrovna na den voleb do zastupitelstva obce, takže se krojovaní scházeli již brzy po obědě, aby mohli odvolit společně ve slavnostních krojích, což je dostalo i do hlavních zpráv televize Nova.

Žádná jiná obec z Regionu Za Moravú i širšího okolí se nemůže pyšnit tak vysokým počtem krojovaných, jaký mají každoročně Březolupy. Každým rokem tančí besedu přes 30 krojovaných párů. V roce 2009 kraj obléklo 31 a v roce 2010 33 párů, jež tančily besedu. Do průvodu se jich zapojilo ještě o několik jedinců více. Hodové taneční zábavy se vždy účastní kolem 400 platících osob, což je z mikroregionu také nejvíce.

U domů stárka i stárky se neustále nosila slivovice a také drobné pochutiny jako koláčky a zákusky. Slivovice ale převažovala. Každý krojovaný mládenec si nesl zdobný malý demižónek se slivovicí a navzájem si dávali ochutnat, kdo má lepší. Dokonce i nás obešlo asi pět chlapců, ať ochutnáme. Slivovici nabízeli i na obecním úřadě při povolování hodů.

Na hodech většinou platí, že se vypije všechno. Svědčí o tom i kvalita vína, které se večer o hodové zábavě prodávalo. Přesto jej všichni kupovali a pili. Snad na žádném stole v sále nechybělo, i když doma by jej většina lidí odmítla.

Při pokládání anketních otázek mi bylo dokonce vícekrát řečeno, že na hodech se nepije, ale „chlastá“.

Obecně platí, že o týden později, na dozvuky, se pije mnohem více než na hody a opilost je také více tolerována.

Částkov

Obyvatelé Částkova slaví hody císařské, kdy hlavním hodovým dnem je třetí sobota v říjnu. Celý hodový program zahajuje mše, odkud jde průvod pro stárky, poté na obecní úřad pro povolení hodů a pokračuje se občůzkou obce, kdy krojovaní zvou místní občany na večerní hodovou zábavu. Jelikož Částkov nedisponuje žádným kulturním zařízením, kde by se taková slavnost mohla konat, bývá zábava ve Velkém

³³² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 120.

Ořechově nebo na Zlámanci. V neděli pokračují dozvuky občůzkou po obci s právem, dříve také s kozou, eventuelně s ovečkou.³³³

Hodovými obřadníky bývají v současné době jen starší stárek a starší stárka, před jejichž domy se staví dvě máje se zelenými vršky zdobené barevnými papírovými růžemi. Vchody do domů stárky a stárka dekorují pásy zelených věnců pouze s bílými růžemi.³³⁴

Největší specifikou zdejších hodů je právo tvaru trojúhelníku na delší hůlce. Trojúhelník má červený základ po obvodu se širší bílou krajkou, krušpánkem, ve středu barevné umělé kvítky a ze spodní strany visí barevné stuhy. Další zvláštností je oblečení dívek. Stárka chodí „po bílu“ a všechna ostatní děvčata oblékají fěrtůšky jen červené barvy.³³⁵

V roce 2009 se v Částkově nenašel dostatek lidí, kteří by chtěli jít v kroji, takže se hody nekonaly. V roce 2010 se hody uskutečnily 16. a 17. října a v průvodu šlo 9 krojovaných párů.

Svárov

Nejvýznamnější společenskou událostí obce jsou republikánské hody s právem slavené čtvrtý říjnový víkend. V sobotu se v sále kulturního domu koná mše svatá za mládež a hodovou chasu, při níž kněz požehná chasu právo. Po mši si kněz většinou zatančí s krojovanými děvčaty na návsi a následuje průvod vesnicí s vyvoláváním stárků. Posledním cílem průvodu krojovaných párů je obecní úřad, kde starší stárek žádá o povolení, které dostává sepsané na smotaném papíru a připevňuje k velkému právu.³³⁶

³³³ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 120-121.

³³⁴ Srov. Tamtéž, s. 121.

³³⁵ Srov. Tamtéž, s. 121.

³³⁶ Srov. Tamtéž, s. 122.

Velké právo (viz obrázek č. 14) představuje nazdobená krátká sukýnka z bílého brokátu, do níž je zesponu vsazená velká koule z krušpánku s drobnými bílými mašličkami. Horní část práva ukončuje malý krejzlík s jablkem. Širší válec z krušpánku v podobě májky, po celé délce šikmo omotaný stuhou a po ploše s drobnými kvítky, vytváří malé právo. Od rukojeti obou práv visí řada dlouhých jednobarevných stuh.³³⁷

Obrázek č. 14. Velké právo s připnutým povolením od starosty, Svárov 2010 (foto L. Slovenčíková)

Starší i mladší stárka chodí ve věnečku „po bílu“ a před jejich domy jsou postaveny menší máje s nazdobeným vrškem.³³⁸

V neděli chodí chasa, obvykle za doprovodu harmonikáře, s oběma právy po obci. Děvčata nosí jupky a šátek uvázaný pod krkem, chlapci oblékají slavnostní kroj. Od zvyku obchůzky s beranem se na Svárově již také upustilo. Původní vození berana zůstalo v povědomí obyvatel ale natolik, že dodnes říkají, že v neděli vodí chasa berana.³³⁹

Ze Svárova se mi opět nepodařilo získat informace o počtu účastníků hodových zábav za rok 2009, tudíž jsem se je snažila získat až na zábavě samotné. Každoročně se

³³⁷ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 122-123.

³³⁸ Srov. Tamtéž, s. 122.

³³⁹ Srov. Tamtéž, s. 123.

hodů účastní kolem 150 platících návštěvníků. V roce 2009 měla obec 12 krojovaných párů a v roce 2010 dokonce 16 párů, což je na tak malou obec velmi bohaté zastoupení.

Na Svárově měli ze všech obcí nejlepší víno. Zdejší lidé byli tímto také velmi mile překvapeni. Po zkušenostech z minulých let si několik z nich na zábavu přineslo svou vlastní slivovici, aby měli co pít a nebyli odkázáni na podřadné víno. Jednu láhev jsem dokonce koupila domů, abych víno dala ochutnat vinařům, kteří se účastní různých koštů, a víno velmi pochválili. Je také pravdou, že nechybělo na žádném stole.

I přes výborné víno bych zdejší chase vytkla velmi falešný zpěv a umorousané zplihlé sukně stárky, které ubíraly na obřadnosti jí i celé hodové chase.

Zlámanec

Republikánské hody ve Zlámanci se v roce 2010 konaly ve dnech 23. a 24. října. Hodového průvodu se v roce 2009 zúčastnilo 15 krojovaných párů a 15 krojovaných dětí. Zábavy se každoročně zúčastňuje asi 200 lidí.

V současnosti hody zahajuje mše svatá před místní kaplí, jejíž součástí je požehnání hodových práv. Součástí programu před kaplí je i sólo pro kněze v kruhu všech zúčastněných. Poté se krojované páry vydají pro své stárky a pro povolení ke starostovi. Starosta předává chase dokument s uvedenými právy a povinnostmi, které musí po celé hody dodržovat.³⁴⁰

O konání hodů v obci svědčí i postavené májky před domy všech stárků, obecním úřadem i kulturním domem. Starší stárka i mládková se od ostatních děvčat odlišují oblečením „po bílu“ s věnečkem a jejich specifickým znakem je i džbáněk s vínem. Atributem stárků jsou jejich práva. Velké právo se vyznačuje tvarem delší bílé panenky při spodním okraji s krajkou. Po ploše je právo bohatě zdobené mašličkami, kvítečky a krušpánkem a na vrchol se připevňuje červené jablko. Malé právo je uvito ze samé zeleně v podobě májky s barevnými kvítky, stužkami, zrcadlovými sklíčky a dlouhou slováckou stuhou u rukojeti. Kromě malého a velkého práva se ve Zlámanci nosí ještě jedno právo – dětské, které je v podstatě zmenšeninou malého práva mládka.³⁴¹

³⁴⁰ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 123.

³⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 123.

Děti ve Zlámanci se hojně zapojují do hodového dění. Jdou v průvodu před chasou a v kulturním domě předvádějí nacvičené lidové tance. Pak se k nim přidá chasa, která posléze předvádí vlastní připravený taneční program.³⁴² Na večerní hodovou zábavu si dívky, stejně jako v Březolupech, sundávají turecké šátky a chodí prostovlasé s drdolem nebo spletenými copy.

V neděli následuje občůzka krojovaných párů po obci doprovázená ozembouchem. Krojovaní zpívají před domy, zvou na večerní zábavu a od občanů dostávají peníze, neboť vstup na zábavu je v tento večer volný. Večerní zábava hody ve Zlámanci ukončuje.³⁴³

5.3 Hody v Pašovicích

Mezi obcemi mikroregionu mají nejvíce odlišných hodových znaků Pašovice, které pořádají císařské hody spolu s Prakšicemi, s nimiž dříve tvořily jednu obec. V současné době se v pořádání hodů každým rokem střídají. Obec, která v daném roce pořádá hody, nosí právo a z její mládeže se volí starší stárek a starší stárka, z druhé mládeže.³⁴⁴

V Prakšicích a Pašovicích je hlavním hodovým dnem neděle. Již v sobotu odpoledne začnou krojovaní chlapi při jízdě na voze taženém koňmi zvat v obou obcích na hody s vyhlásováním „pravidel a zákonů“ hodování. Tato sobotní občůzka je ukončena taneční zábavou. V neděli ráno se za účasti krojované mládeže slouží mše svatá. Poté se jde pro mládka a mládkovou, pro staršího stárka a starší stárku a poslední zastávka průvodu je pro povolení hodů u starosty pořádající obce. Večer se koná hodová zábava, odkud stárka s právem domů doprovází všichni krojovaní, aby se právo dostalo do bezpečí. V pondělí odpoledne vozí chasa berana a za vybrané peníze se uspořádají dozvuky.³⁴⁵

Dalším znakem, odlišujícím Pašovice od ostatních obcí Regionu Za Moravú, je kroj. V Pašovicích i Prakšicích se nosí **kroj uherskobrodský** (viz obrázek č. 15). K slavnostním příležitostem oblékají děvčata menší baňaté, hustě navrapené rukávce ukončené kadrli a doplněné našitými vyšívanými částmi černožluté barvy (límečkem, nárameníky a jednou přednicí). Límeček i přednice jsou hustě lemovány naskládanou

³⁴² Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 123.

³⁴³ Srov. Tamtéž, s. 124.

³⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 175.

³⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 175-176.

bílou krajkou, límec širokou, přednice užší. Na rukávce se obléká barevná kordulka, která je kolem výstřihu zdobená našitými pentlemi a portami a na zádech barevnou výšivkou. Navrapená zadní sukně (šorec) je černá jako na Uherskohradištsku, jen její výšivka přes vrapy je barevná a nevisí z ní tráčky. Přední sukně je ušitá z vlněné červené látky s protkávanými květy nebo pruhy, při spodním okraji se zdobí našitými stužkami a po obvodu krajkou. Na hlavu si dívky uvazují turecký šátek k bradě (tzv. na babušu) s uzlem v týlu hlavy. Na nohy děvčata z Uherskobrodsko neoblékají černé, nýbrž bílé punčochy. Mohou být pletené s barevným květováním nebo čistě bílé.³⁴⁶

Obrázek č. 15. Krojovaný pár (vlevo) a stárkovský pár (vpravo), Prakšice 2008 (foto I. Bandriová). [online] [cit. 2011-02-07]. Dostupné z: <http://www.praksice.cz/cms/index.php?mact=Album,cntnt01,default,0&cntnt01albumid=50&cntnt01pictureid=1111&cntnt01returnid=344>.

Boty obouvají „haklíkové“ šněrovací zdobené hustým vyrážením.³⁴⁷ Stárky z obou obcí nosí na hlavách věneček a oblékají se „po bílu“.³⁴⁸

Chlapci nosí soukennou kordulu, která je vepředu a na klopách bohatě posázená plochými mosaznými knoflíčky, a kalhoty ze stejného materiálu. Obojí zdobí jednoduché šňůřčkování. Kalhoty v pase upevňuje dvakrát omotaný kožený vybíjený

³⁴⁶ Srov. HABARTOVÁ, R., KONDROVÁ, M. Pašovice. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovákcké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 328.

³⁴⁷ Srov. HABARTOVÁ, R. Uherskobrodsko. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 346.

³⁴⁸ Srov. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, 2008, s. 176.

opasek a do punktu se vkládá bílý kapesník.³⁴⁹ Kordula se nezapíná, ale v horní části se svazuje bílou dlouhou stužkou se strojově vyšitými květy.³⁵⁰ Do ní se obléká bílá košile s baňatými rukávy a černožlutým vyšíváním výřezovou technikou na stojatém límečku, náramenících a na přednici ve tvaru fajky. Na hlavu nasazují chlapeci klobouk s voničkou a kosárky, obouvají vysoké holínkové boty z černé kůže.³⁵¹

V každé obci Regionu Za Moravú jsou hody do jisté míry specifické a odlišné od ostatních, např. podobou práva, termínem konání atd. Podle podobnosti hodů můžeme obce mikroregionu pomyslně rozdělit na tři skupiny.

První skupina sestává z Bílovic, Kněžpole, Mistřic, Nedachlebic a Topolné, které patří do jedné farnosti. Zdejší obyvatelé oblékají bílovický typ kroje a všechna děvčata včetně stárek nosí turecký šátek uvázaný na záušnice i po dobu večerní hodové zábavy. Stárky se od ostatních dívek výrazně neodlišují, jen nákladností oblečení.

Do druhé skupiny můžeme zařadit Březolupy, Částkov, Svárov a Zlámanec, kde se též nosí bílovický typ kroje, ale stárku poznáme od ostatních děvčat na první pohled. Stárky chodí „po bílu“ a místo tureckého šátku nosí věneček a drdol. Ve všech čtyřech obcích se obnovila tradice stavění májů před domy stárků a stárek, před obecním úřadem, kulturním domem či ve středu obce.

Poslední skupinu tvoří jediná obec – Pašovice, jež se od ostatních odlišuje nejvíce. Rozdílný je průběh hodů i typ kroje. Pašovice totiž patří k Uherskému Brodu a zdejší obyvatelé oblékají uherskobrodský typ kroje.

Hody ve všech obcích doprovází především tanec, zpěv a nevázané veselí, které jsou podporovány konzumací alkoholických nápojů, jež nesmějí chybět při žádném hodovém dnu v žádné obci.

³⁴⁹ Srov. HABARTOVÁ, R., KONDROVÁ, M. Pašovice. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krojů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010, s. 328.

³⁵⁰ Srov. HABARTOVÁ, R., KONDROVÁ, M. Prakšice. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 326.

³⁵¹ Srov. HABARTOVÁ, R., KONDROVÁ, M. Pašovice. Současný kroj. In HABARTOVÁ, R. (ed.) Cit. dílo, s. 328.

6 Praktická část

Praktická část se zaměřuje na konzumaci alkoholických nápojů v průběhu hodů. Skládá se z ankety a ze zúčastněného pozorování. Anketa i pozorování byly provedeny během hodů v obcích Topolná, Mistřice, Březolupy, Kněžpole, Svárov, Nedachlebice a Bílovice v roce 2010. Ve zbylých obcích Regionu Za Moravú nemohlo být šetření provedeno, neboť termíny hodů se vzájemně kryly. Hody v Částkově a Pašovicích probíhaly současně s hody v Březolupech a hody ve Zlámanci s hody v Kněžpoli. Kritériem pro výběr, v případě shodných termínů, byl počet účastníků. Volila jsem obce, kde se události hodů zúčastňuje více lidí.

Předmětem zájmu mého šetření byli obyvatelé navštívených obcí Regionu Za Moravú, objektem zájmu konzumace alkoholu během hodových slavností.

Celému šetření předcházela předvýzkum v obci Kostelany nad Moravou, kde jsem si ověřovala srozumitelnost pokládaných otázek a možnost pozorování zkoumaného jevu. Výsledky byly podobné jako v Regionu Za Moravú, lišily se pouze v druhu nabízeného alkoholického nápoje. Lidé z Kostelan nad Moravou nabízejí nejčastěji víno a lidé z Regionu Za Moravú slivovici. Kostelany nad Moravou a jejich okolí jsou totiž, na rozdíl od obcí Regionu Za Moravú, vinařskou oblastí.

Výsledky ankety uvádí kapitola 6.4 Výsledky ankety. Výsledky z pozorování jsou shrnuty v kapitole 5.1 Hody v Bílovicích, Kněžpoli, Mistřicích, Nedachlebicích a Topolné a v kapitole 5.2 Hody v Březolupech, Částkově, Svárově a Zlámanci. Poznatky z pozorování jsou zde přiřazeny k popisu hodů v jednotlivých navštívených obcích. Všechny informace jsou anonymní.

6.1 Popis metod výzkumu

Vzhledem k povaze zkoumaného jevu jsem zvolila kvantitativní³⁵² metodu ankety a kvalitativní³⁵³ metodu zúčastněného pozorování.

Anketa je definována jako „dotazníková metoda sběru informací...“³⁵⁴

³⁵² **Kvantitativní výzkum** zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, což lze matematicky zpracovat. Je zaměřen na vysvětlení jevů, ověřování teorie, zkoumá velké skupiny lidí a směřuje k zevšeobecnění. (Srov. GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000, s. 31-34.)

³⁵³ **Kvalitativní výzkum** přináší zjištění ve slovní, nečíselné podobě a výstižný a podrobný popis zkoumaného jevu. Zkoumá malé skupiny lidí, usiluje o ponoření se do situace a porozumění smyslu jevů, budování nové teorie. (Srov. GAVORA, P. Cit. dílo, s. 31-34.)

³⁵⁴ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 2. vyd. Praha: Academia, 2001, s. 20.

V širokém pojetí můžeme anketu chápat jako „...*jakékoliv dotazování standardizovanými technikami, většinou s použitím dotazníku*“³⁵⁵ ...³⁵⁶

Užší pojetí spojuje anketu s dotazníkovými akcemi sdělovacích prostředků, se speciální formou zařazení dotazovaných do zkoumaného souboru (s tzv. samovýběrem) a s jednoduchým typem otázek. Otázek nebývá mnoho, charakteristická je minimální kontrola výběru respondentů a procesu vyplňování anketního dotazníku. Anketa většinou používá uzavřené otázky, jež umožňují snadnou orientaci v problému a rychlou odpověď.³⁵⁷

Zúčastněné (participantní) pozorování „*je styl výzkumu, ve kterém výzkumník participuje na každodenním životě lidí, které studuje.*“³⁵⁸

Zúčastněné pozorování umožňuje popsat, co se děje, kdo nebo co se dění účastní, kdy a kde se věci dějí, jak se objevují a proč. Tato metoda je vhodná zejména v případech, kdy zkoumaný jev je málo prozkoumaný, existují rozdíly mezi pohledy členů a nečlenů sledované skupiny a sledovaný jev není přístupný pohledu osob mimo skupinu. Pozorovatel není pasivní, sám se účastní dění v sociální situaci, v níž se předmět zkoumání projevuje, je v osobním vztahu s pozorovanými, sbírá informace a současně se účastní přirozeně se vyvíjejících životních situací. V průběhu takového pozorování používá všechny dostupné prostředky pro získání dat (rozhovory, deníky členů skupiny, audionahrávky, videonahrávky atd.).³⁵⁹

6.2 Formulace výzkumného problému a hypotéz

Výzkumný problém

Za běžnou součást hodových oslav je považována konzumace alkoholických nápojů, bez níž si obyvatelé mikroregionu nedokážou hody představit. Účastníci hodů současně vědí, že mezi hodovou chasou jsou i mladiství, kteří konzumují alkoholické nápoje.

³⁵⁵ **Dotazník** je vysoce efektivní technika, která umožňuje poměrně snadno získat informace od velkého počtu jedinců v poměrně krátkém čase a při relativně malých nákladech. (Srov. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002, s. 141)

³⁵⁶ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, I. svazek A-O*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 76.

³⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 76.

³⁵⁸ DISMAN, M. Cit. dílo, s. 305.

³⁵⁹ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 193.

Stanovení hypotéz

I. hypotéza: Během hodových oslav se pijí alkoholické nápoje více než při jiných příležitostech.

II. hypotéza: Opilost jedinců oděných v kroji je během hodů tolerována více než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou.

III. hypotéza: Při obchůzce obcí se hodové chasy nabízí alkoholické nápoje častěji než nápoje nealkoholické, pochutiny či jídlo.

IV. hypotéza: Pití alkoholických nápojů krojovanými mladistvými během hodů je méně kontrolováno než pití mladistvých při jiných příležitostech.

V. hypotéza: Při obchůzce krojovaných obcí v době hodů a dozvuků podávají obyvatelé obce, kde se hody konají, alkoholické nápoje i osobám mladistvým více než v době mimo hody, kdy v kroji oděni nejsou.

Pracovní hypotézy k otázkám ankety

1. Co nejčastěji krojovaným nabízíte (je Vám nabízeno) při obchůzce obcí (např. zvaní na dozvuky) kromě peněz?
 - *Muži nabízejí alkoholické nápoje častěji než ženy.*
 - *Lidé ve věku od 18 do 25 let nabízejí alkoholické nápoje častěji než ostatní věkové kategorie.*
 - *V obci Březolupy se alkoholické nápoje nabízí častěji než v jiných vesnicích.*
2. V případě, že nabízíte alkoholické nápoje, jaké nejčastěji?
 - *Slivovice se nabízí častěji než ostatní alkoholické nápoje.*
3. Myslíte si, že se na hodech nabízí alkoholické nápoje méně nebo více než při jiných příležitostech (na diskotéce, na oslavě, v restauraci...)?
 - *Lidé ve věkové kategorii 66 a více let častěji než ostatní věkové kategorie volí odpověď méně.*
4. Myslíte si, že lidé na hodech tolerují opilost krojovaných více než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?
 - *Muži častěji odpovídají ano než ženy.*
5. Řekl/a byste, že na hodech pijí lidé více alkoholu než při ostatních příležitostech?
 - *V odpovědích žen se vyskytuje odpověď ne častěji než u mužů.*

6. Řekl/a byste, že se na hodech pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?
 - *Lidé ve věku od 18 do 25 let častěji než ostatní věkové kategorie volí odpověď méně.*
7. Myslíte si, že během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným častěji než jindy mimo hody?
 - *Mladiství jedinci ve věku 15 – 17 let odpovídají ano častěji než lidé z ostatních věkových kategorií.*
8. Myslíte si, že se na hodech obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk?
 - *Muži odpovídají ne častěji než ženy.*
9. Myslíte si, že rodiče krojovaných mladistvých během hodů kontrolují více nebo méně než při jiných příležitostech, jestli jejich děti nepijí alkohol?
 - *Ženy častěji než muži volí odpověď více.*

6.3 Charakteristika souboru

Šetření bylo provedeno u krojovaných i nekrojovaných účastníků hodových slavností na večerních hodových zábavách. Dotazováni byli muži i ženy ve věku od 15 let. Respondenty jsem vybírala náhodně s ohledem na přibližně rovnoměrné zastoupení mužů, žen i jednotlivých věkových kategorií (věkem je míněn dosažený věk v roce 2010), aby ve výsledcích byly zastoupeny názory napříč všemi skupinami občanů. Rovnoměrnost ilustrují tabulky č. 2, 3 a 4.

Z tabulky č. 2 je patrné, že mi odpovědělo 143 lidí, z toho 72 ženy a 71 muž. Nikdo mi odpovědět neodmítl.

Počet respondentů ankety jsem volila tak, abych oslovila alespoň 5% účastníků hodových zábav v dané obci. Počet účastníků večerní hodové zábavy v každé obci (součet krojovaných a platících) jsem se snažila zjistit předem za rok 2009. V obcích, které mi údaje neposkytly, jsem informace zjišťovala na místě alespoň za daný rok (viz kapitola 5).

Tabulka č. 1 uvádí celkový počet účastníků, z něhož jsem v každé obci vycházela. U počtu krojovaných účastníků je v závorce uveden i rok, v němž se do kroje oblekl uvedený počet lidí.

Tabulka č. 1. Celkový počet účastníků hodových slavností v navštívených obcích

	<i>Počet platících účastníků</i>	<i>Počet krojovaných účastníků</i>	<i>Celkem</i>
Topolná	370	50 (2009)	420
Mistřice	120	32 (2010)	152
Březolupy	400	66 (2010)	466
Kněžpole	200	28 (2010)	228
Svárov	150	32 (2010)	182
Nedachlebice	250	30 (2010)	280
Bílovice	250	40 (2010)	290
Celkem	1740	278	2018

Tabulka č. 2 ukazuje rovnoměrné zastoupení mužů a žen v jednotlivých věkových kategoriích.

Tabulka č. 2. Pohlaví a věk respondentů

	<i>15-17 let (mladiství)</i>	<i>18-25 let</i>	<i>26-33 let</i>	<i>34-49 let</i>	<i>50-65 let</i>	<i>66 a více</i>	<i>Celkem</i>
Muži	11	14	13	12	11	10	71
Ženy	12	12	14	12	12	10	72
Celkem	23	26	27	24	23	20	143

Tabulka č. 3 ilustruje rovnoměrné zastoupení respondentů různého věku v jednotlivých obcích.

Tabulka č. 3. Věk respondentů v jednotlivých obcích

	<i>15-17 let (mladiství)</i>	<i>18-25 let</i>	<i>26-33 let</i>	<i>34-49 let</i>	<i>50-65 let</i>	<i>66 a více</i>	<i>Celkem</i>
Topolná	4	4	5	4	4	4	25
Mistřice	3	4	2	2	2	2	15
Březolupy	4	5	5	4	5	4	27
Kněžpole	2	3	2	4	3	2	16
Svárov	2	3	3	4	2	2	16
Nedachlebice	3	3	5	2	3	2	18
Bílovice	5	4	5	4	4	4	26
Celkem	23	26	27	24	23	20	143

Tabulka č. 4 znázorňuje rovnoměrné zastoupení dotázaných mužů a žen v jednotlivých obcích.

Tabulka č. 4. Pohlaví respondentů v jednotlivých obcích

	<i>Topolná</i>	<i>Mistřice</i>	<i>Březolupy</i>	<i>Kněžpole</i>	<i>Svárov</i>	<i>Nedachlebice</i>	<i>Bílovice</i>
Muži	13	8	12	8	8	9	13
Ženy	12	7	15	8	8	9	13
Celk.	25	15	27	16	16	18	26

6.4 Výsledky ankety

Jednotlivé otázky ankety jsem pokládala účastníkům hodových slavností ústně a vedla jsem s nimi rozhovor. Odpovědi jsem měla předem připravené, ale účastníkům jsem je nenabízela (formulář ankety viz příloha č. 1). Poskytla jsem jim prostor k vyjádření a poté jsem zakroužkovala příslušnou odpověď (vždy jen jednu, několikanásobná odpověď nebyla možná). Otázku č. 2 týkající se nejčastěji nabízeného alkoholického nápoje jsem pokládala pouze těm respondentům, kteří na otázku č. 1, co nečastěji krojovaným nabízí (nebo je jim nabízeno) při občůzce obcí kromě peněz, odpověděli, že nejčastěji nabízí alkoholické nápoje.

Výsledky ankety byly zpracovány na úrovni třídění dat 1. a 2. stupně (použité statistické testy a koeficienty viz příloha č. 2). Druhé třídění se týkalo rozlišení odpovědí podle pohlaví, věku a navštívené obce.

Odpovědi dotazovaných na jednotlivé otázky z hlediska prvního i druhého třídění ukazují následující tabulky a grafy.

6.4.1 Srovnání míry konzumace alkoholických nápojů v průběhu hodů a jiných příležitostí

Ke zjištění, zda se během hodových oslav pijí alkoholické nápoje více nebo méně než při jiných příležitostech, sloužily otázky č. 3 a 5. Otázka č. 3 zjišťovala, zda se během hodů nabízí alkoholické nápoje více nebo méně než při jiných příležitostech, otázka č. 5, jestli na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech.

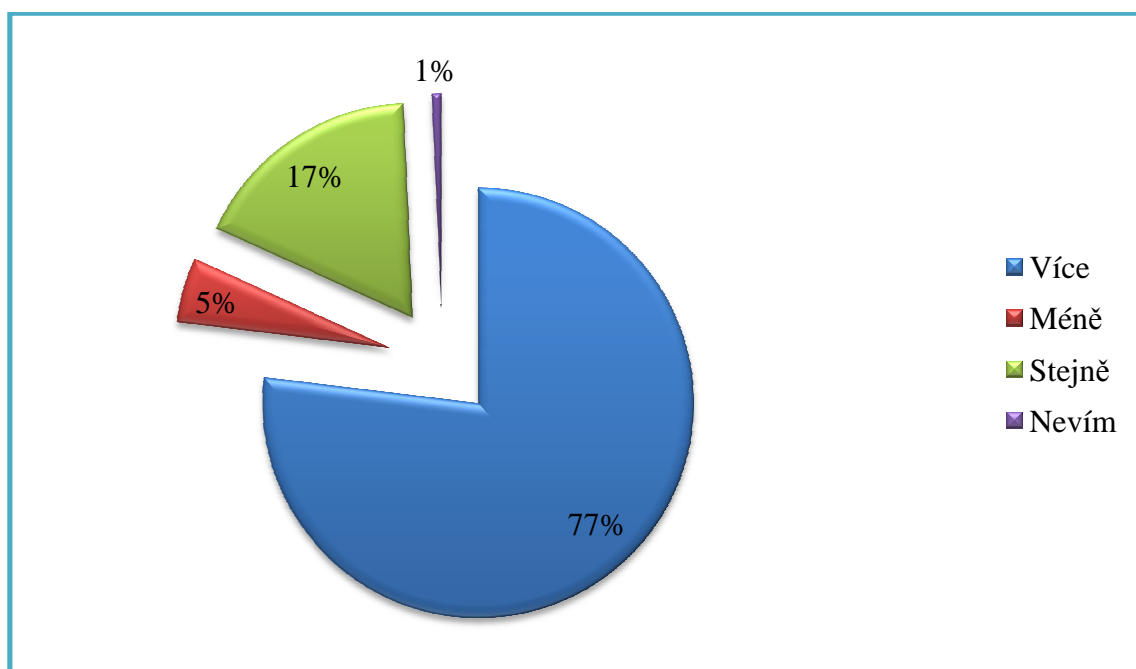
Pod termínem **jiné (či ostatní) příležitosti** shrnuji všechny možné události kromě hodů, kde je možné konzumovat alkohol. Jinou příležitostí tedy může být pití alkoholu na diskotéce, na oslavě, na večírku, v restauraci apod.

Tabulka č. 5 a graf č. 1 představují souhrn odpovědí na otázku, **jestli se během hodů nabízí alkoholické nápoje více nebo méně než při jiných příležitostech**. Ukazují převahu názoru, že alkohol se během hodů nabízí více, než je tomu při jiných příležitostech. Tento názor sdělilo 76,9 % respondentů. 17,5 % dotázaných si myslí, že alkohol je nabízen ve stejném množství než jindy a pouze 4,9 % dotázaných uvedlo variantu méně.

Tabulka č. 5. Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Více	110	76,9
Méně	7	4,9
Stejně	25	17,5
Nevím	1	0,7
Celkem	143	100,0

Graf č. 1. Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem

Rozdíly v odpovědích, zda je alkohol během hodů nabízen více než při jiných příležitostech, specifikují tabulky č. 6, 7 a 8. Tabulka č. 6 se zabývá rozdíly podle pohlaví, tabulka č. 7 podle věku a tabulka č. 8 podle místa hodů.

Tabulka č. 6 vyjadřuje, že u žen i mužů významně převažuje názor, že alkoholické nápoje jsou během hodů nabízeny více než při jiných příležitostech. Jedná se o 80,6 % dotázaných žen a o 73,2 % dotázaných mužů.

Tabulka č. 6. Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska pohlaví

	Muži		Ženy	
	n	%	n	%
Více	52	73,2	58	80,6
Méně	5	7,0	2	2,8
Stejně	13	18,3	12	16,7
Nevím	1	1,4	0	0,0
Celkem	71	100,0	72	100,0

Tabulka č. 7 ukazuje, jak na otázku, jestli se o hodech nabízí alkoholické nápoje méně nebo více než při jiných příležitostech, odpovídali lidé různých věkových kategorií. Ve druhém třídění se prokázala silná statistická závislost mezi věkem a odpověďmi týkajícími se nabízení alkoholu během hodů ve srovnání s jinými příležitostmi. Uvedené dokazuje koeficient C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 17,8993 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 7,2609$, $C_{norm} = 0,3851$, $n = 143$). Přesto u všech věkových kategorií převažuje názor, že o hodech se alkoholické nápoje nabízejí více než jindy. Nejvíce tento názor zastávají jedinci ve věku 18 – 25 let (92,3 %), nejméně ve věku 50 – 65 let (69,6 %).

Tabulka č. 7. Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska věku

	15-17 let		18-25 let		26-33 let		34-49 let		50-65 let		66 a více	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Více	20	87,0	24	92,3	19	70,4	17	70,8	16	69,6	14	70,0
Méně	0	0,0	1	3,8	1	3,7	3	12,5	0	0,0	2	10,0
Stejně	3	13,0	1	3,8	6	22,2	4	16,7	7	30,4	4	20,0
Nevím	0	0,0	0	0,0	1	3,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

Rozdílné jsou i odpovědi v jednotlivých obcích, což znázorňuje tabulka č. 8. Mezi odpověďmi, zda se na hodech nabízejí alkoholické nápoje méně nebo více než při jiných příležitostech, a jednotlivými obcemi je silná závislost, kterou dokládá vysoká hodnota koeficientu C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 24,3803 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 9,3905$, $C_{norm} = 0,4407$, $n = 143$). Ve všech obcích se ale většina dotázaných shoduje, že alkohol

je o hodech nabízen více než při jiných příležitostech. Nejvíce takové stanovisko zastávají v Nedachlebicích (94,4 %) a Bílovicích (92,3 %). Nejméně se pro tento názor vyslovili lidé na Svárově (56,2 %), kde také, na rozdíl od ostatních obcí, bylo největší zastoupení odpovědi stejně (37,5 %).

Tabulka č. 8. Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem v jednotlivých obcích

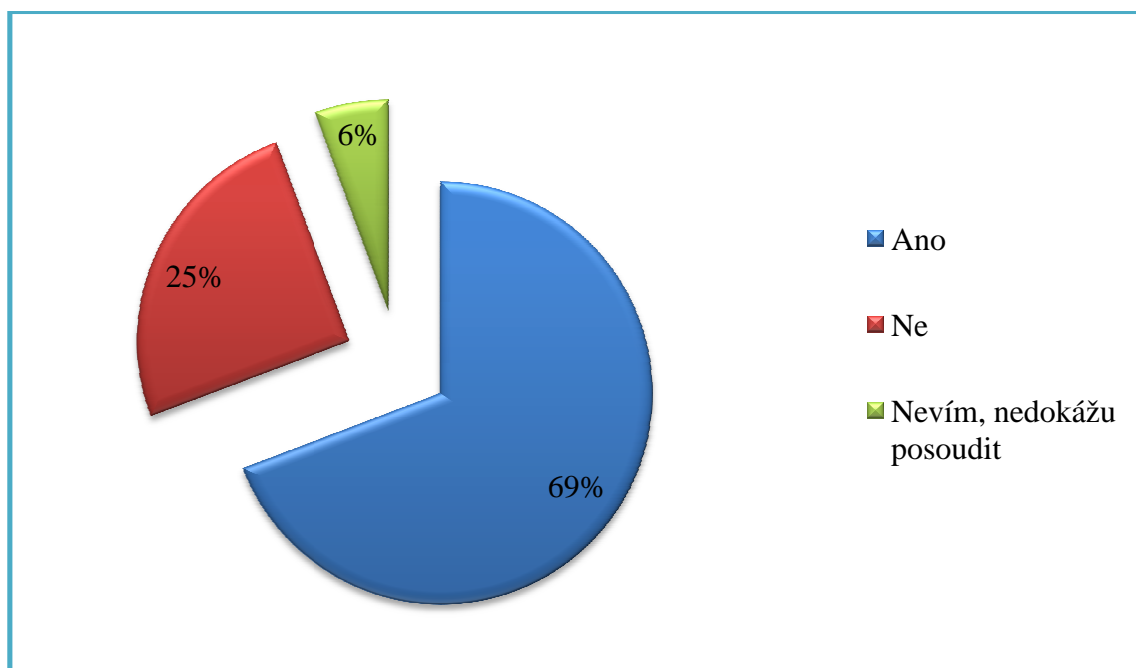
	<i>Topolná</i>		<i>Mistřice</i>		<i>Březolupy</i>		<i>Kněžpole</i>		<i>Svárov</i>		<i>Nedachlebice</i>		<i>Bílovice</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Více	19	76,0	10	66,7	18	66,7	13	81,2	9	56,2	17	94,4	24	92,3
Méně	2	8,0	1	6,7	1	3,7	2	12,5	1	6,2	0	0,0	0	0,0
Stejně	4	16,0	4	26,7	8	29,6	1	6,2	6	37,5	1	5,6	1	3,8
Nevím	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	3,8
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

Souhrn odpovědí na otázku, **zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech**, obsahuje tabulka č. 9 a graf č. 2. Nejvíce dotázaných osob (69,2 %) tvrdí, že na hodech pijí lidé více alkoholu než při ostatních příležitostech.

Tabulka č. 9. Souhrn odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Ano	99	69,2
Ne	36	25,2
Nevím, nedokážu posoudit	8	5,6
Celkem	143	100,0

Graf č. 2. Souhrn odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech

Odpovědi, zda lidé během hodů pijí více alkoholu než při jiných příležitostech, dále rozpracovávají tabulka č. 10 podle pohlaví, č. 11 podle věku a č. 12 podle místa konání hodů.

Tabulka č. 10 se věnuje odpovědím na otázku zjišťující, zda v průběhu hodů pijí lidé více alkoholu než jindy, z pohledu mužů a žen. 73,2 % mužů a 65,3 % žen si myslí, že lidé na hodech pijí více alkoholických nápojů než při dalších příležitostech.

Tabulka č. 10. Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, z hlediska pohlaví

	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Ano	52	73,2	47	65,3
Ne	15	21,1	21	29,2
Nevím	4	5,6	4	5,6
Celkem	71	100,0	72	100,0

Rozdílností odpovědí různých věkových skupin na otázku, zda lidé na hodech pijí více alkoholu než při jiných příležitostech, se zabývá tabulka č. 11. Prostřednictvím hodnot χ^2 ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 15,2894 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 3,9403$, $C_{\text{norm}} = 0,3806$, $n = 143$) se

ukázalo statisticky významné rozdělení odpovědí respondentů různého věku. Silnou závislost mezi odpověďmi a věkem dokazuje vysoká hodnota C_{norm} . Nejvíce (84,6 %) souhlasných odpovědí vyjádřili lidé ve věku 18 – 25 let. Pouze polovina (50 %) respondentů ve věku 34 – 49 let odpověděla na dotaz ano, jinak u všech věkových kategorií převažuje tvrzení, že na hodech se pije alkohol více než při jiných příležitostech. Odpověď ne byla nejčtenější u respondentů ve věku 26 – 33 let, z nichž tak odpovědělo 40,7 % dotázaných.

Tabulka č. 11. Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, z hlediska věku

	15-17 let		18-25 let		26-33 let		34-49 let		50-65 let		66 a více	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ano	19	82,6	22	84,6	15	55,6	12	50,0	15	62,5	16	80,0
Ne	4	17,4	3	11,5	11	40,7	9	37,5	6	26,1	3	15,0
Nevím	0	0,0	1	3,8	1	3,7	3	12,5	2	8,7	1	5,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

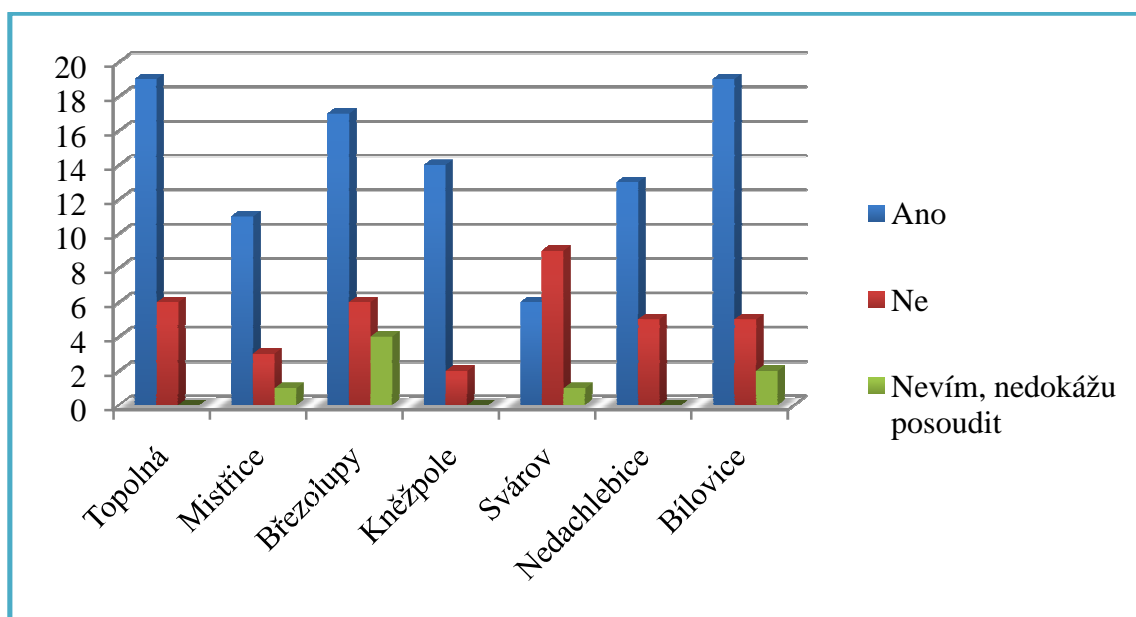
Statistická významnost se prokázala i mezi odpověďmi, zda lidé na hodech pijí více alkoholu než při jiných příležitostech, a jednotlivými vesnicemi, v nichž bylo šetření provedeno (χ^2 vypočítaný = 19,0222 > χ^2 tabulkový = 5,2260, C_{norm} = 0,4197, n = 143). Silnou závislost mezi znaky ilustruje vysoký koeficient C_{norm} . Rozdílnost odpovědí v jednotlivých obcích znázorňuje tabulka č. 12. Ve všech obcích s výjimkou Svárova se většina dotazovaných domnívá, že lidé na hodech pijí více alkoholu než při ostatních příležitostech, nejvíce tak odpovídali lidé v Kněžpoli (87,5 %). Na Svárově si 56,2 % dotazovaných jedinců nemyslí, že na hodech pijí lidé více alkoholu než jindy.

Pro větší přehlednost jsou rozdíly v názorech, zda lidé na hodech pijí více alkoholu než při ostatních příležitostech, z hlediska navštívených obcí zachyceny též v grafu č. 3, který následuje po tabulce č. 12.

Tabulka č. 12. Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, v jednotlivých obcích

	Topolná		Mistřice		Březolupy		Kněžpole		Svárov		Nedachlevice		Bílovice	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ano	19	76,0	11	73,3	17	63,0	14	87,5	6	37,5	13	72,2	19	73,1
Ne	6	24,0	3	20,0	6	22,2	2	12,5	9	56,2	5	27,8	5	19,2
Nevím	0	0,0	1	6,7	4	14,8	0	0,0	1	6,2	0	0,0	2	7,7
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

Graf č. 3. Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, v jednotlivých obcích

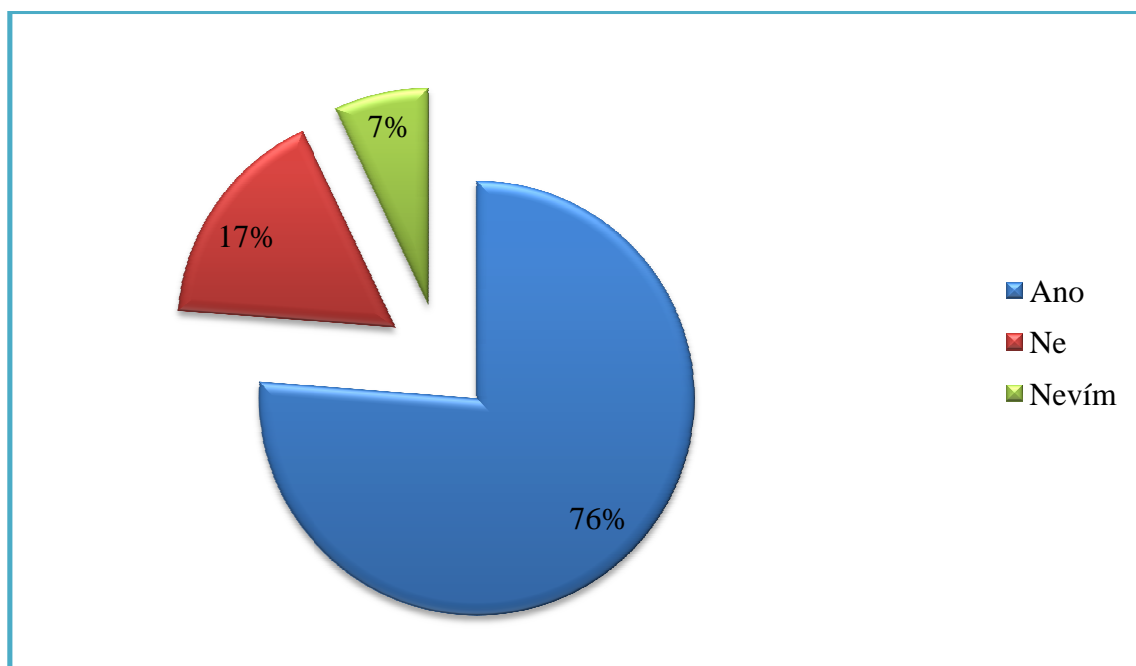
6.4.2 Tolerance opilosti u jedinců oděných v kroji

Sumu odpovědí na otázku, **jestli lidé na hodech tolerují opilost krojovaných více než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou**, uvádí tabulka č. 13 a graf č. 4. Většina dotázaných (76,2 %) uvádí, že opilost krojovaných je během hodů tolerována více než při jiných příležitostech, kdy tito jedinci nejsou oblečeni v kroji. Několik respondentů mi nezávisle na sobě sdělilo, že krojovaní chlapci přece nejsou opilí, ale veselí, což tuto toleranci jen potvrzuje.

Tabulka č. 13. Souhrn odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Ano	109	76,2
Ne	24	16,8
Nevím	10	7,0
Celkem	143	100,0

Graf č. 4. Souhrn odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více

Následující tři tabulky (č. 14, 15 a 16) rozpracovávají odpovědi týkající se tolerování opilosti u krojovaných podle pohlaví, věku a obce.

Tabulka č. 14 se věnuje odlišnostem odpovědí mužů a žen. U obou skupin převažuje názor, že opilost krojovaných je více tolerována než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou. Muži jej ale zastávají více (81,7 %) než ženy (70,8 %). Odpověď ne, opilost krojovaných není více tolerována, je zastoupena ve větší míře u žen (23,6 %) než u mužů (9,9 %).

Tabulka č. 14. Rozlišení odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více, z hlediska pohlaví

	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Ano	58	81,7	51	70,8
Ne	7	9,9	17	23,6
Nevím	6	8,5	4	5,6
Celkem	71	100,0	72	100,0

Rozdílnost odpovědí týkajících se tolerování opilosti u krojovaných z hlediska různých věkových kategorií vyjadřuje tabulka č. 15. Mezi názory, zda je opilost krojovaných více tolerována, a věkem se prokázala silná závislost, což dokazuje

koeficient C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 19,6590 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 3,9403$, $C_{\text{norm}} = 0,4258$, $n = 143$). Názor, že opilost krojovaných je více tolerována, zastává většina respondentů z každé věkové kategorie, nejvíce jedinci ve věku od 18 do 25 let (96,2 %), nejméně mladiství (65,2 %) a osoby ve věku 50 – 65 let (65,2 %). U jedinců ve věku 50 – 65 let je ze všech věkových kategorií nejvíce zastoupena odpověď ne (30,4 %).

Tabulka č. 15. Rozlišení odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více, z hlediska věku

	15-17 let		18-25 let		26-33 let		34-49 let		50-65 let		66 a více	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Ano	15	65,2	25	96,2	23	85,2	17	70,8	15	65,2	14	70,0
Ne	3	13,0	1	3,8	3	11,1	6	25,0	7	30,4	4	20,0
Nevím	5	21,7	0	0,0	1	3,7	1	4,2	1	4,3	2	10,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

Rozložení odpovědí na otázku ohledně tolerance opilosti u krojovaných z hlediska obcí poskytuje tabulka č. 16. Mezi názory, zda je opilost krojovaných více tolerovaná, a jednotlivými navštívenými obcemi se prokázala silná statistická závislost. Silnou závislost podtrhuje hodnota C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 19,1129 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 5,2260$, $C_{\text{norm}} = 0,4205$, $n = 143$). S tvrzením, že opilost krojovaných je během hodů více tolerovaná než při jiných příležitostech, kdy jedinci v kroji nejsou, souhlasí většina dotázaných. Největší procento souhlasných odpovědí vykazují Březolupy (88,9 %) a nejnižší Kněžpole (62,5 %), kde současně nejvíce lidí (31,2 %) odpovědělo, že opilost krojovaných není více tolerovaná.

Tabulka č. 16. Rozlišení odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více, v jednotlivých obcích

	Topolná		Mistřice		Březolupy		Kněžpole		Svárov		Nedachlebice		Bílovice	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Ano	17	68,0	12	80,0	24	88,9	10	62,5	12	75,0	14	77,8	20	76,9
Ne	7	28,0	3	20,0	1	3,7	5	31,2	3	18,8	4	22,2	1	3,8
Nevím	1	4,0	0	0,0	2	7,4	1	6,2	1	6,2	0	0,0	5	19,2
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

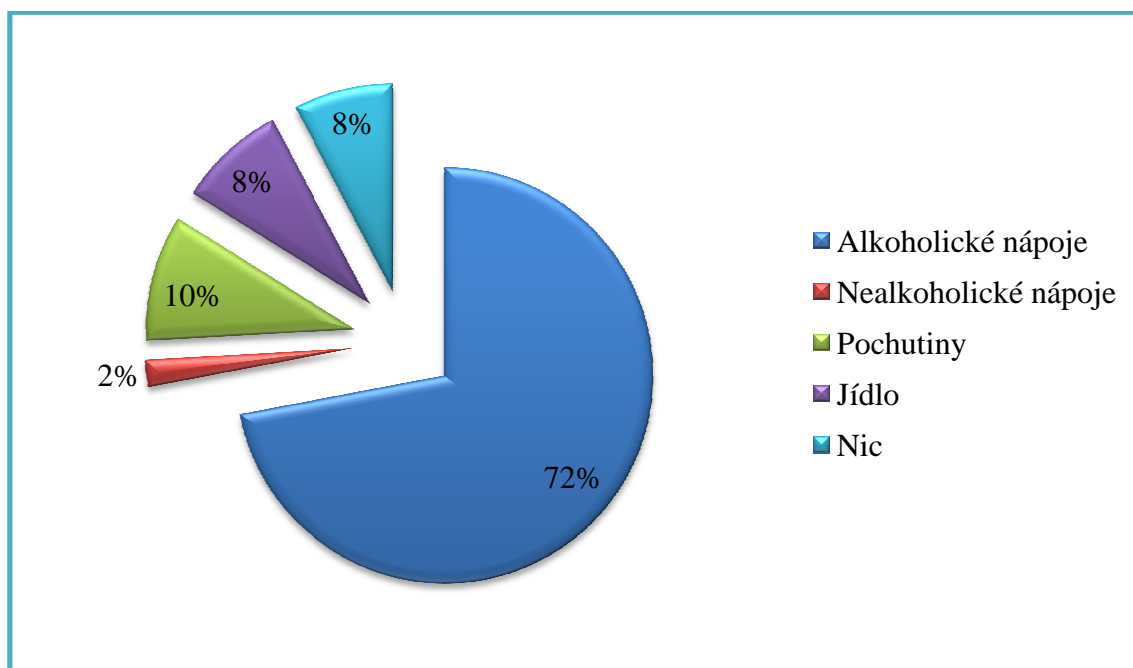
6.4.3 Co lidé nejčastěji nabízejí krojovaným při obchůzce obcí kromě peněz

Ke zjištění, co lidé z obce nejčastěji nabízejí krojovaným při obchůzce obcí (např. zvaní na dozvuky) kromě peněz, sloužila otázka č. 1. Odpovědi na ni uvádí tabulka č. 17 a graf č. 5. Tabulka i graf ukazují, že většina dotázaných jedinců (72,0 %) krojovaným nejčastěji nabídne alkoholické nápoje. Nejméně častou odpovědí byly nealkoholické nápoje (2,1 %).

Tabulka č. 17. Nejčastější nabídka krojovaným při obchůzce obcí

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Alkoholické nápoje	103	72,0
Nealkoholické nápoje	3	2,1
Pochutiny (koláčky, cukroví, jednohubky, chlebíčky...)	14	9,8
Jídlo (klobásky, maso s přílohou či s chlebem, polévku...)	12	8,4
Nic	11	7,7
Celkem	143	100,0

Graf č. 5. Nejčastější nabídka krojovaným při obchůzce obcí

Druhé třídění odpovědí na otázku, co je krojovaným nejčastěji nabízeno při obchůzce obcí, znázorňují tabulky č. 18, 19 a 20 a graf č. 6. Tabulka č. 18 je

souhrnem odpovědí z hlediska pohlaví, tabulka č. 19 z hlediska věku a tabulka č. 20 s grafem č. 6 z hlediska jednotlivých navštívených obcí.

Ve druhém třídění dat se znakem pohlaví se prokázala silná závislost mezi tím, co krojovaným nejčastěji nabízejí muži a ženy. Závislost zdůrazňuje výše koeficientu C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 7,6298 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 0,7107$, $C_{norm} = 0,3183$, $n = 143$). Tabulka č. 18 ukazuje, že muži nabízejí (nebo jsou jim nabízeny) alkoholické nápoje častěji než ženy. Odpověď alkoholické nápoje vyslovilo 81,7 % mužů. Většina žen (62,5 %) nejčastěji nabídne také alkoholické nápoje, ale vícekrát než muži nabídnou jídlo a pochutiny.

Tabulka č. 18. Nejčastější nabídka krojovaným při obchůzce obcí z hlediska pohlaví

	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Alkoholické nápoje	58	81,7	45	62,5
Nealkoholické nápoje	1	1,4	2	2,8
Pochutiny	4	5,6	10	13,9
Jídlo	3	4,2	9	12,5
Nic	5	7,0	6	8,3
Celkem	71	100,0	72	100,0

Mezi věkem a tím, co lidé krojovaným nejčastěji nabízejí, se též prokázala silná závislost, podtrhuje ji vysoký koeficient C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 29,1157 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 10,8510$, $C_{norm} = 0,4598$, $n = 143$). V tabulce č. 19 vidíme, že alkoholické nápoje jsou nejčastěji nabízeny všemi věkovými kategoriemi, nejméně (v 55 %) je nabízejí lidé ve věku 66 a více let, nejvíce lidé věkové kategorie 18 – 25 let (84,6 %).

Tabulka č. 19. Nejčastější nabídka krojovaným při obchůzce obcí z hlediska věku

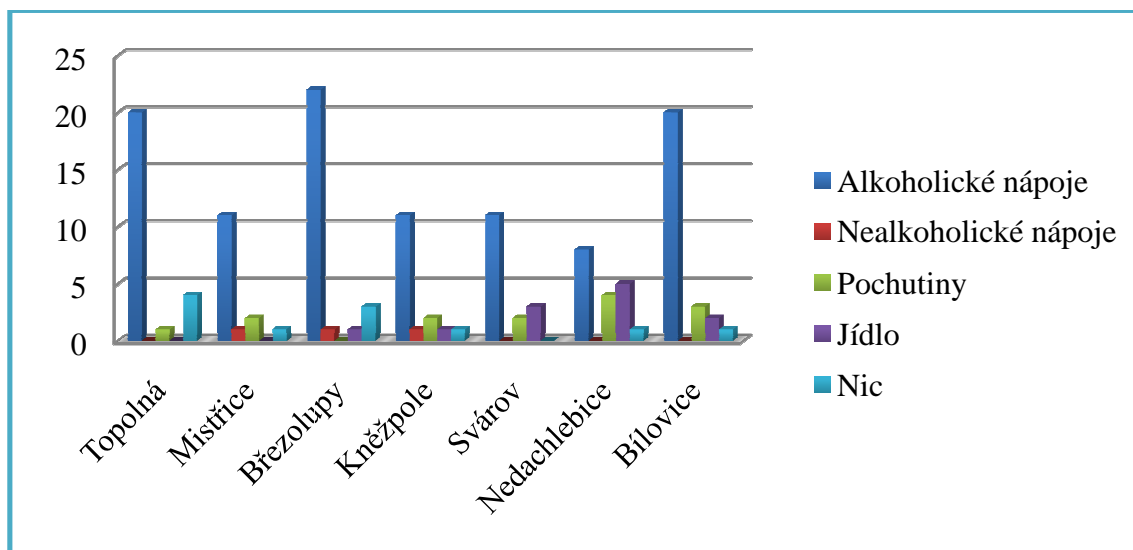
	<i>15-17 let</i>		<i>18-25 let</i>		<i>26-33 let</i>		<i>34-49 let</i>		<i>50-65 let</i>		<i>66 a více</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Alkoholické nápoje	18	78,3	22	84,6	20	74,1	17	70,8	15	65,2	11	55,0
Nealkoholické nápoje	1	4,3	0	0,0	0	0,0	2	8,3	0	0,0	0	0,0
Pochutiny	1	4,3	3	11,5	4	14,8	1	4,2	3	13,0	2	10,0
Jídlo	2	8,7	1	3,8	0	0,0	4	16,7	3	13,0	2	10,0
Nic	1	4,3	0	0,0	3	11,1	0	0,0	2	8,7	5	25,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

Statistická významnost se prokázala i mezi navštívenými obcemi a tím, co je krojovaným nejčastěji nabízeno. Silnou závislost dokládá vysoká hodnota C_{norm} (χ^2 vypočítaný = 33,2000 > χ^2 tabulkový = 13,8480, $C_{norm} = 0,4853$, $n = 143$). Co krojovaným lidé v jednotlivých obcích nejčastěji nabízejí, ukazuje tabulka č. 20 společně s grafem č. 6. Alkoholické nápoje jsou nejčastěji nabízeny v Březolupích, kde tak odpovědělo 81,5 % dotázaných. Jen v Nedachlebicích nejsou alkoholické nápoje nabízeny nejčastěji. Pouze 44,4 % dotázaných respondentů v Nedachlebicích odpovědělo, že nejčastěji nabízí alkoholické nápoje. V ostatních obcích alkoholické nápoje výrazně převažovaly nad ostatními možnostmi. Informace z tabulky č. 20 jsem pro lepší ilustraci odpovědí převedla do grafu č. 6. Pro přehlednost jsem zvolila sloupkový graf.

Tabulka č. 20. Nejčastější nabídka krojovaným při obchůzce obcí v jednotlivých obcích

	<i>Topolná</i>		<i>Mistřice</i>		<i>Březolupy</i>		<i>Kněžpole</i>		<i>Svárov</i>		<i>Nedachlebice</i>		<i>Bílovice</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Alko.	20	80,0	11	73,3	22	81,5	11	68,8	11	68,8	8	44,4	20	76,9
Nealko.	0	0,0	1	6,7	1	3,7	1	6,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Pochut.	1	4,0	2	13,3	0	0,0	2	12,5	2	12,5	4	22,5	3	11,5
Jídlo	0	0,0	0	0,0	1	3,7	1	6,2	3	18,8	5	27,8	2	7,7
Nic	4	16,0	1	6,7	3	11,1	1	6,2	0	0,0	1	5,6	1	3,8
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

Graf č. 6. Nejčastější nabídka krojovaným při obchůzce obcí v jednotlivých obcích

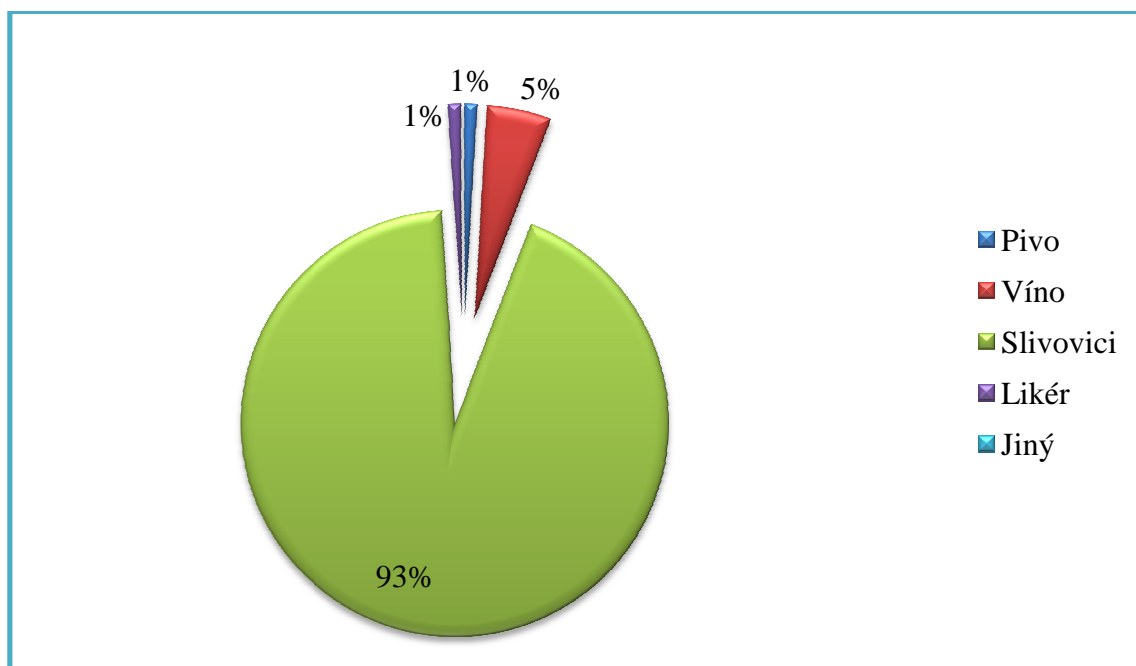

Respondentům, kteří uvedli, že krojovaným nejčastěji nabízejí alkoholické nápoje (103 jedinců), byla položena i otázka zjišťující **druh nejčastěji nabízeného alkoholického nápoje**. Souhrn odpovědí na tuto otázku je obsažen v tabulce č. 21 a grafu č. 7. Z obou je zřejmé, že nejvíce je nabízena slivovice (93,2 %), ostatní alkoholické nápoje jsou nabízeny jen ojedinelé.

Tabulka č. 21. Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Pivo	1	1,0
Víno	5	4,9
Slivovici	96	93,2
Likér	1	1,0
Jiný	0	0,0
Celkem	103	100,0

Graf č. 7. Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj

Druhé třídění odpovědí na otázku zaměřenou na druh nejčastěji nabízeného alkoholického nápoje dále zobrazují tabulky č. 22, 23 a 24. Tabulka č. 22 ukazuje rozdíly v odpovědích podle pohlaví, tabulka č. 23 podle věku a tabulka č. 24 podle místa konání hodových slavností.

Tabulka č. 22 znázorňuje, že 93,1 % mužů a 93,3 % žen, kteří nejčastěji nabízejí alkoholické nápoje, nejčastěji nabídnou slivovici.

Tabulka č. 22. Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj z hlediska pohlaví

	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Pivo	1	1,7	0	0,0
Víno	3	5,2	2	4,4
Slivovici	54	93,1	42	93,3
Likér	0	0,0	1	2,2
Jiný	0	0,0	0	0,0
Celkem	58	100,0	45	100,0

Z tabulky č. 23 vyplývá, že slivovice je nejčastěji nabízeným alkoholickým nápojem ve všech věkových kategoriích. Ve věku 26 – 33 let a 66 a více let uvedlo slivovici jako nejčastěji nabízený alkoholický nápoj dokonce 100 % jedinců, kteří krojovaným nejčastěji nabízejí alkoholické nápoje.

Tabulka č. 23. Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj z hlediska věku

	<i>15-17 let</i>		<i>18-25 let</i>		<i>26-33 let</i>		<i>34-49 let</i>		<i>50-65 let</i>		<i>66 a více</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Pivo	1	5,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Víno	1	5,6	2	9,1	0	0,0	1	5,9	1	6,7	0	0,0
Slivovici	16	88,9	20	90,9	20	100,0	15	88,2	14	93,3	11	100,0
Likér	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	5,9	0	0,0	0	0,0
Jiný	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	18	100,0	22	100,0	20	100,0	17	100,0	15	100,0	11	100,0

Druh nejčastěji nabízeného alkoholického nápoje v jednotlivých obcích ukazuje tabulka č. 24. Nabídka slivovice opět převyšuje všechny ostatní nabízené alkoholické nápoje. Z tabulky č. 24 vyplývá, že v žádné obci slivovici nenabízejí méně než 90 % jedinců, kteří nejčastěji nabízejí alkoholické nápoje. Na Svárově a v Nedachlebicích nabízejí slivovici dokonce všichni respondenti, kteří nejčastěji nabízejí alkoholické nápoje.

Tabulka č. 24. Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj v jednotlivých obcích

	<i>Topolná</i>		<i>Mistřice</i>		<i>Březolupy</i>		<i>Kněžpole</i>		<i>Svárov</i>		<i>Nedachlebice</i>		<i>Bílovice</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Pivo	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	5,0
Víno	1	5,0	1	9,1	1	4,5	1	9,1	0	0,0	0	0,0	1	5,0
Slivov.	19	95,0	10	90,9	20	90,9	10	90,9	11	100,0	8	100,0	18	90,0
Likér	0	0,0	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Jiný	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	20	100,0	11	100,0	22	100,0	11	100,0	11	100,0	8	100,0	20	100,0

6.4.4 Kontrola užívání alkoholických nápojů u krojovaných mladistvých

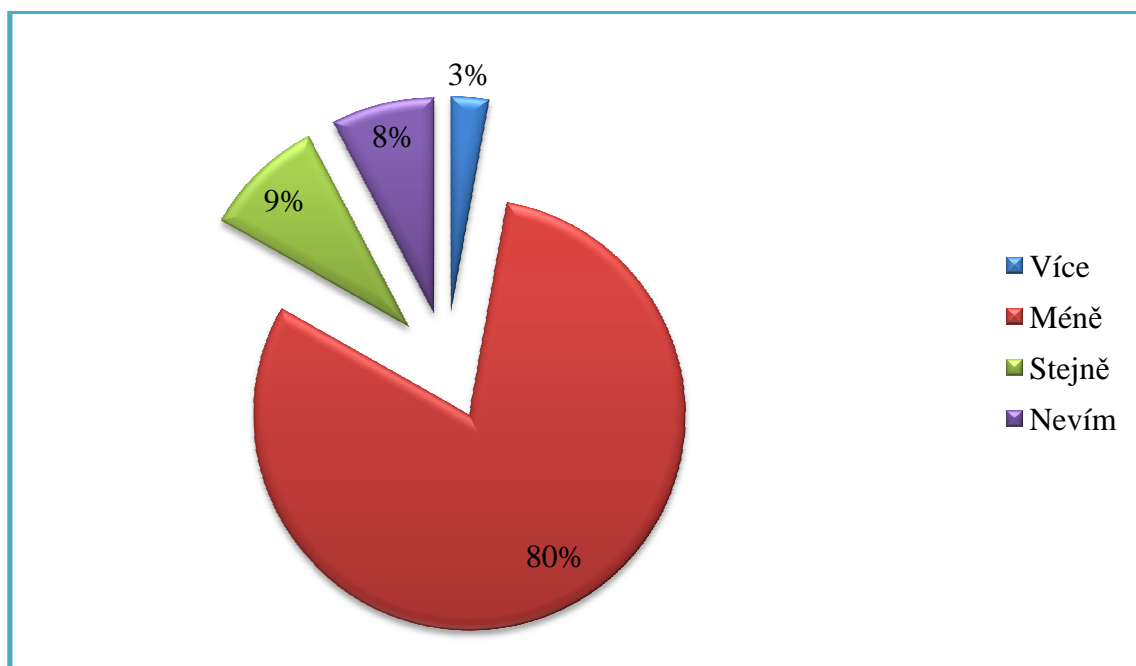
Problematikou kontroly konzumace alkoholu krojovanými mladistvými se zabývaly tři otázky ankety – otázky č. 6, 8 a 9. Otázka č. 6 zjišťovala, zda si respondenti myslí, že se na hodech pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než při jiných příležitostech, kdy nejsou oděni v kroji. Otázka č. 8 se ptala na názor, zda se na hodech obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk (barem je míněn obslužný pult na večerních hodových zábavách). Otázka č. 9 zkoumala, jestli rodiče krojovaných mladistvých během hodů kontrolují více nebo méně než při jiných příležitostech, jestli jejich děti nepijí alkohol.

Odpovědi na otázku, **zda se na hodech pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než při jiných příležitostech, kdy nejsou oděni v kroji**, obsahuje tabulka č. 25 a také graf č. 8. V odpovědích respondentů jednoznačně převažuje názor, že během hodů se pití alkoholických nápojů u krojovaných mladistvých kontroluje méně než při jiných příležitostech, kdy na sobě mají civilní oblečení. Pro menší kontrolu se vyslovilo 80,4 % všech dotázaných.

Tabulka č. 25. Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Více	4	2,8
Méně	115	80,4
Stejně	13	9,1
Nevím	11	7,7
Celkem	143	100,0

Graf č. 8. Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem

Následující tři tabulky opět rozpracovávají názory týkající se kontroly konzumace alkoholických nápojů u krojovaných mladistvých během hodů. Tabulka č. 26 ukazuje odpovědi mužů a žen, tabulka č. 27 odpovědi různých věkových kategorií a tabulka č. 28 odpovědi v jednotlivých vesnicích.

Tabulka č. 26 znázorňuje, že 81,7 % mužů a 79,2 % žen si myslí, že na hodech se pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje méně než při jiných příležitostech, kdy v kroji oblečení nejsou.

Tabulka č. 26. Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska pohlaví

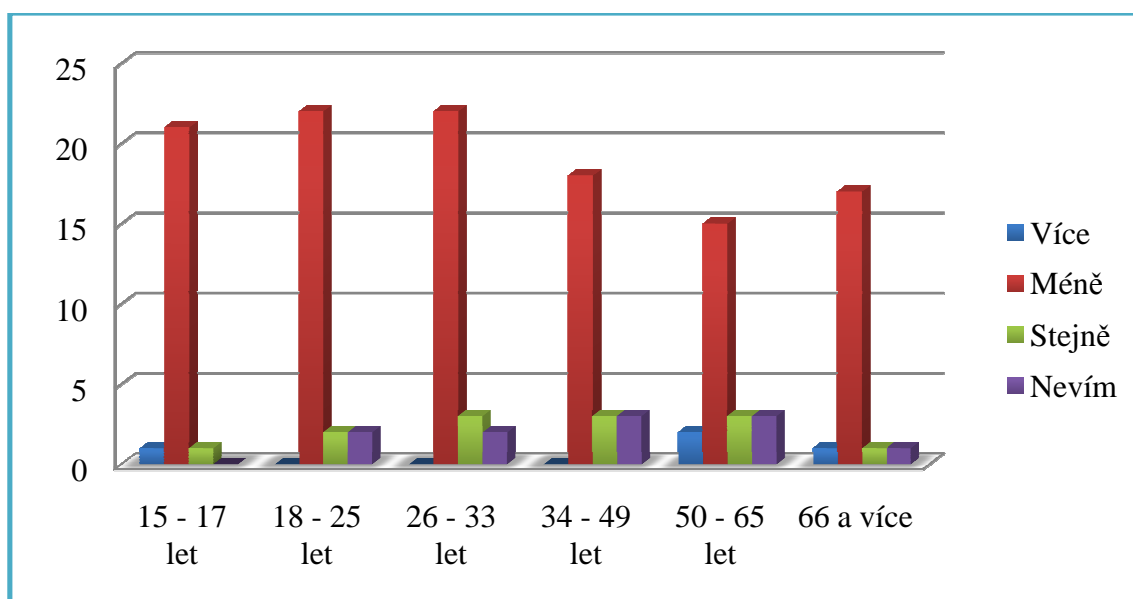
	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Více	2	2,8	2	2,8
Méně	58	81,7	57	79,2
Stejně	8	11,3	5	6,9
Nevím	3	4,2	8	11,1
Celkem	71	100,0	72	100,0

Tabulka č. 27 zobrazuje, jak na otázku, zda se na hodech pítí alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou, odpovídali zástupci jednotlivých věkových skupin. Mezi odpověďmi a věkem se prokázala silná statistická závislost. Ilustruje ji koeficient C_{norm} (χ^2 vypočítaný = 12,1141 > χ^2 tabulkový = 7,2609, C_{norm} = 0,3227, n = 143). S názorem, že na hodech se pítí alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje méně než při jiných příležitostech, souhlasí většina každé věkové kategorie, ale nejvíce samotní mladiství (91,3 %), nejméně lidé od 50 do 65 let (65,2 %). Pro ilustraci rozdílných názorů různých věkových skupin na kontrolování pítí alkoholu u krojovaných mladistvých znázorňuje údaje z tabulky č. 27 i graf č. 9.

Tabulka č. 27. Kontrola pítí alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska věku

	15-17 let		18-25 let		26-33 let		34-49 let		50-65 let		66 a více	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Více	1	4,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	8,7	1	5,0
Méně	21	91,3	22	84,6	22	81,5	18	75,0	15	65,2	17	85,0
Stejně	1	4,3	2	7,7	3	11,1	3	12,5	3	13,0	1	5,0
Nevím	0	0,0	2	7,7	2	7,4	3	12,5	3	13,0	1	5,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

Graf č. 9. Kontrola pítí alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska věku

Rozdíly v odpovídání respondentů v jednotlivých obcích na otázku, zda se během hodů pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než jindy, znázorňuje tabulka č. 28. Rozdělení odpovědí v jednotlivých navštívených obcích se ukázalo jako statisticky významné. Silnou závislost podtrhují hodnoty C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 18,7663 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 9,3905$, $C_{\text{norm}} = 0,3933$, $n = 143$). Ve všech obcích převažuje tvrzení, že na hodech se konzumace alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje méně než při ostatních příležitostech. Nejvíce toto stanovisko zastávají lidé v Kněžpoli (93,8 %) a nejméně na Svárově (56,2 %).

Tabulka č. 28. Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem v jednotlivých obcích

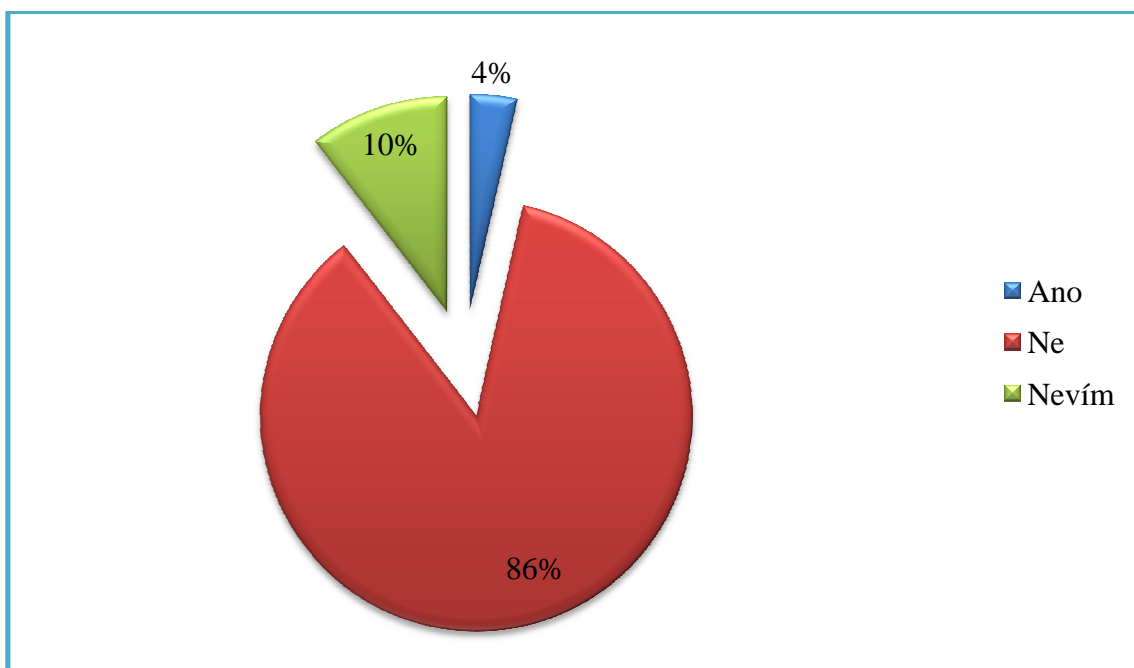
	<i>Topolná</i>		<i>Mistřice</i>		<i>Březolupy</i>		<i>Kněžpole</i>		<i>Svárov</i>		<i>Nedachlebice</i>		<i>Bílovice</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Více	1	4,0	1	6,7	1	3,7	0	0,0	1	6,2	0	0,0	0	0,0
Méně	22	88,0	9	60,0	22	81,5	15	93,8	9	56,2	16	88,9	22	84,6
Stejně	2	8,0	3	20,0	2	7,4	0	0,0	4	25,0	1	5,6	1	3,8
Nevím	0	0,0	2	13,3	2	7,4	1	6,2	2	12,5	1	5,6	3	11,5
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

Celkový souhrn odpovědí na otázku, **zda se během hodů obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk**, je obsažen v tabulce č. 29 a grafu č. 10. Převážná většina dotázaných (86,0 %) si myslí, že na hodech se obsluha u baru na věk krojovaných mladistvých nedotazuje. Pouze 3,5 % dotázaných jedinců se domnívá, že obsluha se na věk ptá.

Tabulka č. 29. Souhrn odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Ano	5	3,5
Ne	123	86,0
Nevím	15	10,5
Celkem	143	100,0

Graf č. 10. Souhrn odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk

Odpovědi týkající se dotazování obsluhy na věk krojovaných mladistvých jsou dále rozpracovány v tabulce č. 30 podle pohlaví, v tabulce č. 31 podle věku a v tabulce č. 32 podle navštívených vesnic.

Odpovědi mužů a žen rozlišuje tabulka č. 30. Ukazuje podobnou četnost jednotlivých odpovědí a výraznou převahu odpovědi, že na hodech se obsluha u baru krojovaných mladistvých na věk neptá. Muži tento názor uvádí v 87,3 %, ženy v 84,7 %.

Tabulka č. 30. Rozlišení odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk, z hlediska pohlaví

	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Ano	2	2,8	3	4,2
Ne	62	87,3	61	84,7
Nevím	7	9,9	8	11,1
Celkem	71	100,0	72	100,0

Ve druhém třídění se prokázala silná statistická závislost mezi věkem a odpověďmi na otázku, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk.

Uvedenou závislost dokládá hodnota C_{norm} (χ^2 vypočítaný = 8,7264 > χ^2 tabulkový = 3,9403, $C_{\text{norm}} = 0,2937$, $n = 143$). Tabulka č. 31 ukazuje, jak na otázku zjišťující dotazování obsluhy na věk krojovaných mladistvých odpovídali lidé různého věku. U všech věkových kategorií významně převažuje názor, že na hodech se obsluha u baru krojovaných mladistvých na věk neptá, ve věku 26 – 33 let tak odpovědělo dokonce 96,3 % dotázaných.

Tabulka č. 31. Rozlišení odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk, z hlediska věku

	15-17 let		18-25 let		26-33 let		34-49 let		50-65 let		66 a více	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ano	1	4,3	2	7,7	0	0,0	1	4,2	0	0,0	1	5,0
Ne	19	82,6	21	80,8	26	96,3	21	87,5	18	78,3	18	90,0
Nevím	3	13,0	3	11,5	1	3,7	2	8,3	5	21,7	1	5,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

Odpovědi na otázku zaměřenou na dotazování obsluhy na věk krojovaných mladistvých během hodových zábav v jednotlivých vesnicích zachycuje tabulka č. 32. Rozdílnost odpovědí v jednotlivých vesnicích se ukázala jako statisticky významná. Silnou závislost obou znaků potvrzuje hodnota koeficientu C_{norm} (χ^2 vypočítaný = 10,7385 > χ^2 tabulkový = 5,2260, $C_{\text{norm}} = 0,3237$, $n = 143$). V každé obci převládá názor, že v průběhu hodů se obsluha krojovaných mladistvých na věk neptá. V žádné z vesnic není souhrn těchto názorů nižší než 80 %, nejvyšší četnosti dosahuje v Nedachlebicích (94,4 %).

Tabulka č. 32. Rozlišení odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk, v jednotlivých obcích

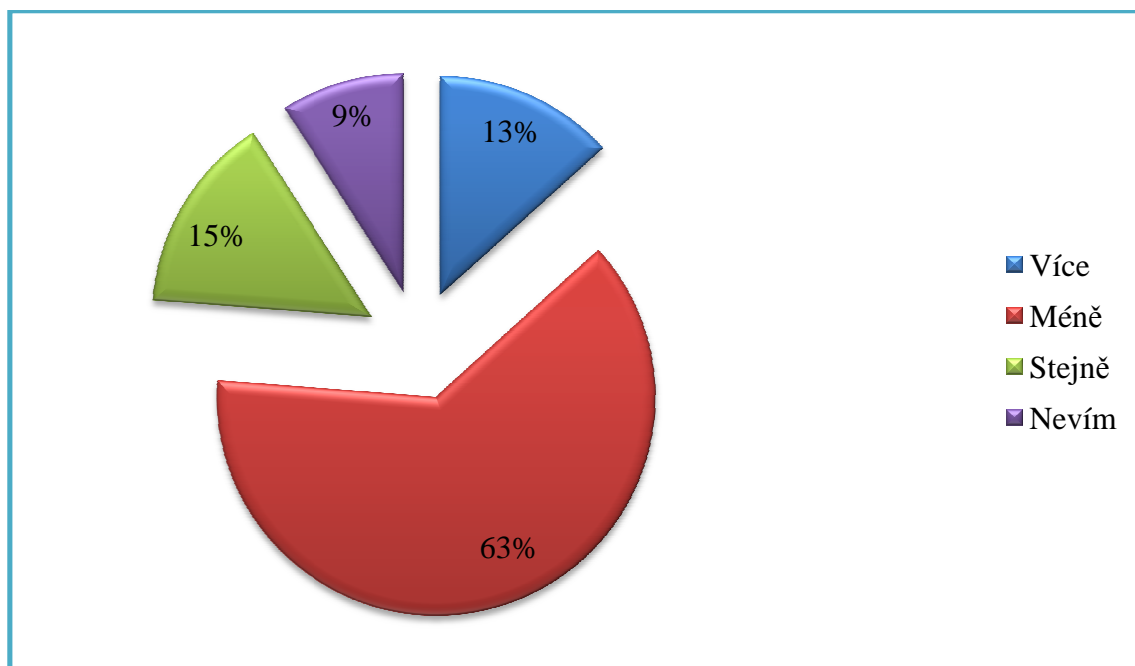
	Topolná		Mistřice		Březolupy		Kněžpole		Svárov		Nedachlebice		Bílovice	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ano	1	4,0	2	13,3	0	0,0	1	6,2	1	6,2	0	0,0	0	0,0
Ne	22	88,0	12	80,0	24	88,9	14	87,5	13	81,2	17	94,4	21	80,8
Nevím	2	8,0	1	6,7	3	11,1	1	6,2	2	12,5	1	5,6	5	19,2
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

Odpovědi respondentů na otázku, **zda si myslí, že rodiče krojovaných mladistvých během hodů kontrolují více nebo méně než při jiných příležitostech, jestli jejich děti nepijí alkohol**, jsou shrnuty v tabulce č. 33 a grafu č. 11. Většina dotázaných (62,9 %) se domnívá, že o hodech rodiče krojovaných mladistvých kontrolují konzumaci alkoholu u svých dětí méně než při ostatních příležitostech. 14,7 % jedinců považuje rodičovskou kontrolu za stejnou a 13,3 % za větší než při jiných příležitostech.

Tabulka č. 33. Rodičovská kontrola pití alkoholu krojovanými mladistvými během hodů oproti jiným příležitostem

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Více	19	13,3
Méně	90	62,9
Stejně	21	14,7
Nevím	13	9,1
Celkem	143	100,0

Graf č. 11. Rodičovská kontrola pití alkoholu krojovanými mladistvými během hodů oproti jiným příležitostem

Rodičovské kontrole užívání alkoholu nezletilými krojovanými se dále věnují tři následující tabulky, tabulka č. 34 z hlediska pohlaví, tabulka č. 35 z hlediska věku a tabulka č. 36 z hlediska navštívených obcí.

Pohledy mužů a žen na otázku zjišťující rodičovskou kontrolu pití alkoholických nápojů krojovanými mladistvými vyjadřuje tabulka č. 34, podle níž si 69,0 % mužů a 56,9 % žen myslí, že na hodech rodiče kontrolují své nezletilé děti v kroji méně než při jiných příležitostech.

Tabulka č. 34. Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, z hlediska pohlaví

	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Více	8	11,3	11	15,3
Méně	49	69,0	41	56,9
Stejně	9	12,7	12	16,7
Nevím	5	7,0	8	11,1
Celkem	71	100,0	72	100,0

Tabulka č. 35 ukazuje, jak na otázku, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují pití alkoholu u svých dětí více či méně než při jiných příležitostech, odpovídali respondenti různého věku. Mezi odpověďmi a věkem se prokázala statistická významnost. Silnou závislost uvedených znaků dokazuje koeficient C_{norm} (χ^2 vypočítaný = 8,9684 > χ^2 tabulkový = 7,2609, $C_{norm} = 0,2805$, $n = 143$). Odpověď méně byla nejčtenější, ale ve věku 34 – 49 let tak odpověděla pouze polovina dotázaných. Odpověď méně se nejčastěji vyskytovala u věkové skupiny 26 – 33 let, kde se pro ni vyslovalo 74,1 % osob.

Tabulka č. 35. Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, z hlediska věku

	<i>15-17 let</i>		<i>18-25 let</i>		<i>26-33 let</i>		<i>34-49 let</i>		<i>50-65 let</i>		<i>66 a více</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Více	4	17,4	3	11,5	3	11,1	2	8,3	3	13,0	4	20,0
Méně	14	60,9	17	65,4	20	74,1	12	50,0	14	60,9	13	65,0
Stejně	2	8,7	4	15,4	3	11,1	6	25,0	4	17,4	2	10,0
Nevím	3	13,0	2	7,7	1	3,7	4	16,7	2	8,7	1	5,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

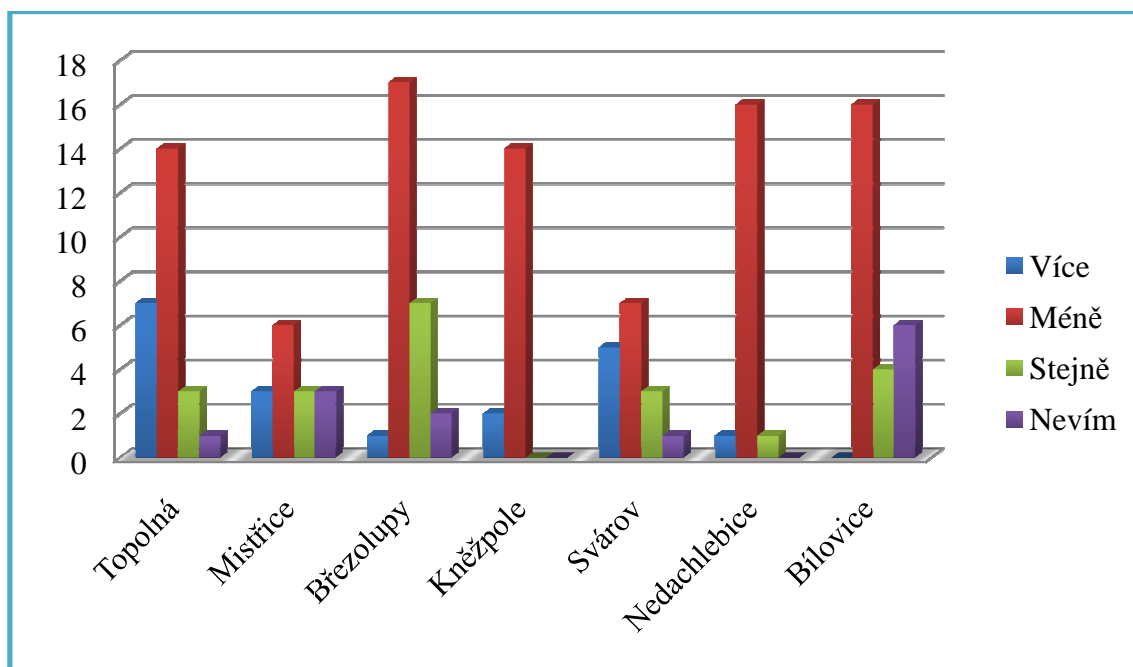
Podrobnějším výčtem odpovědí na otázku týkající se rodičovské kontroly užívání alkoholu nezletilými krojovanými je též tabulka č. 36, která se věnuje rozlišení odpovědí z hlediska jednotlivých navštívených obcí. Rozdílnost názorů na rodičovskou kontrolu pití alkoholu krojovanými mladistvými v jednotlivých obcích vykazuje silnou

statistickou závislost, což zdůrazňuje velmi vysoká hodnota koeficientu C_{norm} ($\chi^2_{\text{vypočítaný}} = 38,3370 > \chi^2_{\text{tabulkový}} = 9,3905$, $C_{norm} = 0,5309$, $n = 143$). V každé obci se odpověď značící menší kontrolu rodičů vyskytuje vícekrát než ostatní možnosti, ale v Místřicích a na Svárově nepřesahuje polovinu dotázaných. V Místřicích se pro menší kontrolu vyslovilo 40 % zde dotázaných a na Svárově 43,8 % zde oslovených jedinců. Jak vyplývá z tabulky, odpověď méně se nejčastěji vyskytuje v obcích Nedachlebice (88,9 %) a Kněžpole (87,5 %). Rozdíly v odpovědích uvedené v tabulce č. 36 zobrazuje též graf č. 12.

Tabulka č. 36. Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, v jednotlivých obcích

	<i>Topolná</i>		<i>Místřice</i>		<i>Březolupy</i>		<i>Kněžpole</i>		<i>Svárov</i>		<i>Nedachlebice</i>		<i>Bílovice</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Více	7	28,0	3	20,0	1	3,7	2	12,5	5	31,2	1	5,6	0	0,0
Méně	14	56,0	6	40,0	17	63,0	14	87,5	7	43,8	16	88,9	16	61,5
Stejně	3	12,0	3	20,0	7	25,9	0	0,0	3	18,8	1	5,6	4	15,4
Nevím	1	4,0	3	20,0	2	7,4	0	0,0	1	6,2	0	0,0	6	23,1
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

Graf č. 12. Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, v jednotlivých obcích

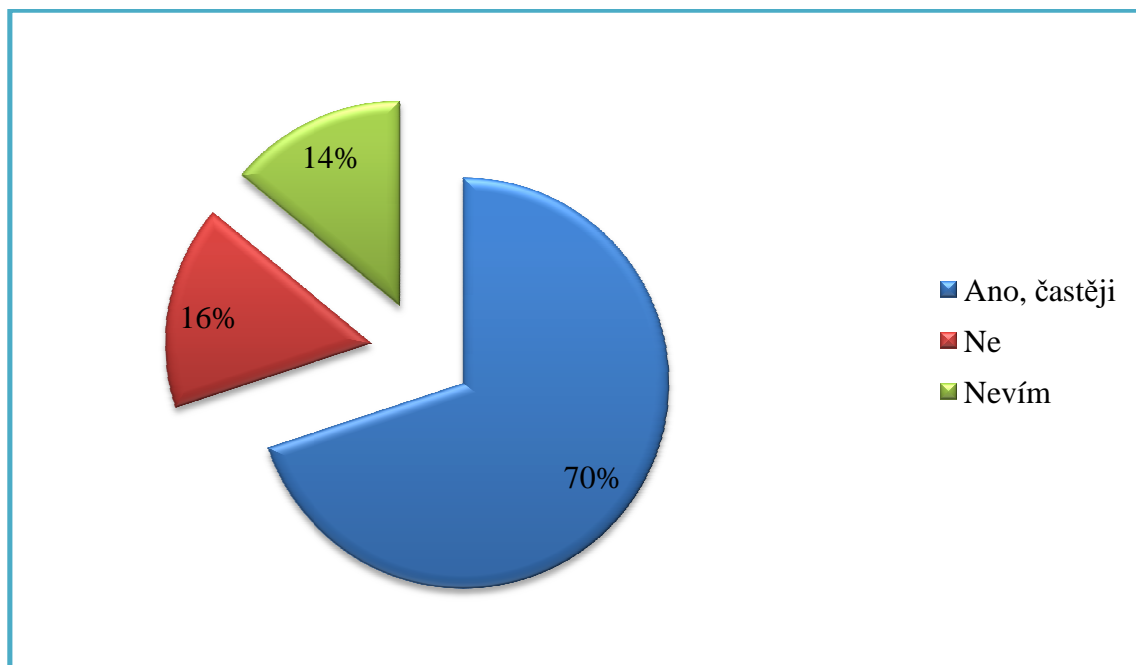
6.4.5 Nabízení alkoholických nápojů obyvateli obce mladistvým krojovaným

Otázka č. 7 se opět zabývá nabízením alkoholu obyvateli obce, např. při obchůzce obcí na druhý hodový den. Zjišťuje, **jestli během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným častěji než mimo hody**. Souhrn odpovědí respondentů na tuto otázku zobrazuje tabulka č. 37 a graf č. 13, kde nejvyšší četnosti dosahuje odpověď ano, během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným častěji než mimo hody. Vyslovilo se pro ni 69,9 % dotázaných jedinců.

Tabulka č. 37. Souhrn odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody

	<i>Absolutní četnost (n)</i>	<i>Relativní četnost (%)</i>
Ano, častěji	100	69,9
Ne	23	16,1
Nevím	20	14,0
Celkem	143	100,0

Graf č. 13. Souhrn odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody

Tabulka č. 38 rozpracovává odpovědi na otázku, zda lidé z obce nabídnou alkohol i nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, z hlediska pohlaví, tabulka č. 39 z hlediska věku a tabulka č. 40 podle navštívených obcí.

Tabulka č. 38 ukazuje, že většina mužů (71,8 %) i žen (68,1 %) zastává tvrzení, že o hodech lidé z obce nabídnou alkoholické nápoje i nezletilým krojovaným častěji než mimo hody.

Tabulka č. 38. Rozlišení odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, z hlediska pohlaví

	<i>Muži</i>		<i>Ženy</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Ano, častěji	51	71,8	49	68,1
Ne	11	15,5	12	16,7
Nevím	9	12,7	11	15,3
Celkem	71	100,0	72	100,0

Rozdělení odpovědí týkajících se nabízení alkoholu lidmi z obce nezletilým krojovaným se při analýze dat z pohledu různých věkových skupin ukázalo jako statisticky významné. Silná závislost je ilustrována hodnotou koeficientu C_{norm} (χ^2 vypočítaný = 9,8035 > χ^2 tabulkový = 3,9403, C_{norm} = 0,3102, n = 143). Rozdílnost odpovědí specifikuje tabulka č. 39. Tabulka vyjadřuje, že většina zástupců všech věkových kategorií si myslí, že během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným častěji než mimo hody. Nejvíce tento názor zastávají dotazovaní mladiství (87 %), nejnižší výskyt odpovědi ano byl u osob ve věku 50 – 65 let (56,5 %).

Tabulka č. 39. Rozlišení odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, z hlediska věku

	<i>15-17 let</i>		<i>18-25 let</i>		<i>26-33 let</i>		<i>34-49 let</i>		<i>50-65 let</i>		<i>66 a více</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Ano, častěji	20	87,0	20	76,9	18	66,7	14	58,3	13	56,5	15	75,0
Ne	1	4,3	3	11,5	5	18,5	7	29,2	5	21,7	2	10,0
Nevím	2	8,7	3	11,5	4	14,8	3	12,5	5	21,7	3	15,0
Celkem	23	100,0	26	100,0	27	100,0	24	100,0	23	100,0	20	100,0

V jednotlivých obcích se rozdílnost odpovědí na otázku, zda lidé z obce nabídnou alkohol o hodech i nezletilým krojovaným častěji než při jiných příležitostech,

ukázala jako statisticky významná (χ^2 vypočítaný = 13,6559 > χ^2 tabulkový = 5,2260, $C_{norm} = 0,3616$, $n = 143$). Hodnota koeficientu C_{norm} značí silnou závislost mezi oběma proměnnými. Zastoupení odpovědí v jednotlivých obcích znázorňuje tabulka č. 40. Na Svárově názor, že lidé z obce nabídnou alkohol o hodech i nezletilým krojovaným častěji než jindy, zastává pouze polovina respondentů, ale je častější než odpověď ne a nevím. Ve všech ostatních obcích s tímto názorem souhlasí většina dotázaných, nejvíce v Kněžpoli (81,2 %).

Tabulka č. 40. Rozlišení odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, v jednotlivých obcích

	Topolná		Mistřice		Březolupy		Kněžpole		Svárov		Nedachlebice		Bílovice	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ano, častěji	18	72,0	10	66,7	21	77,8	13	81,2	8	50,0	12	66,7	18	69,2
Ne	3	12,0	1	6,7	3	11,1	2	12,5	6	37,5	5	27,8	3	11,5
Nevím	4	16,0	4	26,7	3	11,1	1	6,2	2	12,5	1	5,6	5	19,2
Celkem	25	100,0	15	100,0	27	100,0	16	100,0	16	100,0	18	100,0	26	100,0

6.5 Verifikace hypotéz

K tomu, aby mohla být každá hypotéza potvrzena (verifikována) či vyvrácena (falzifikována), sloužily otázky ankety pokládané na hodech v uvedených obcích, které jsem doplňovala pozorováním.

6.5.1 Verifikace I. hypotézy

I. hypotéza: Během hodových oslav se pijí alkoholické nápoje více než při jiných příležitostech.

Pro potvrzení či vyvrácení I. hypotézy sloužily otázky č. 3 (Myslíte si, že se na hodech nabízí alkoholické nápoje méně nebo více než při jiných příležitostech?) a č. 5 (Řekl/a byste, že na hodech pijí lidé více alkoholu než při ostatních příležitostech?).

U otázky č. 3 odpovědělo **110 (76,9 %)** jedinců, že na hodech se alkoholické nápoje nabízí **více** než při jiných příležitostech (viz tabulka č. 5 a graf č. 1).

Na otázku č. 5 odpovědělo **99 (69,2 %)** osob, že na hodech pijí lidé **více** alkoholu než při jiných příležitostech (viz tabulka č. 9 a graf č. 2).

Uvedené výsledky potvrzují stanovenou hypotézu. **I. hypotéza je verifikována.**

6.5.2 Verifikace II. hypotézy

II. hypotéza: Opilost jedinců oděných v kroji je během hodů tolerována více než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou.

K potvrzení či vyvrácení II. hypotézy sloužila otázka č. 4 (Myslíte si, že lidé na hodech tolerují opilost krojovaných více než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?).

Na otázku odpovědělo **109 (76,2 %)** jedinců **ano**, opilost krojovaných je během hodů tolerována více než při jiných příležitostech, kdy v kroji nejsou (viz tabulka č. 13 a graf č. 4).

Uvedené výsledky potvrzují stanovenou hypotézu. **II. hypotéza je verifikována.**

6.5.3 Verifikace III. hypotézy

III. hypotéza: Při obchůzce obcí se hodové chase nabízí alkoholické nápoje častěji než nápoje nealkoholické, pochutiny či jídlo.

K potvrzení či vyvrácení III. hypotézy sloužila otázka č. 1 (Co nejčastěji krojovaným nabízíte při obchůzce obcí kromě peněz?) doplněná o otázku č. 2 (V případě, že nabízíte alkoholické nápoje, jaké nejčastěji?).

U otázky č. 1 uvedlo **103 (72,0 %)** respondentů, že nejčastěji nabízejí **alkoholické nápoje** (viz tabulka č. 17 a graf č. 5). **96 (93,2 %)** z nich nejčastěji nabízí **slivovici** (viz tabulka č. 21 a graf č. 7).

Uvedené výsledky potvrzují stanovenou hypotézu. **III. hypotéza je verifikována.**

6.5.4 Verifikace IV. hypotézy

IV. hypotéza: Pití alkoholických nápojů krojovanými mladistvými během hodů je méně kontrolováno než pití mladistvých při jiných příležitostech.

Pro potvrzení či vyvrácení IV. hypotézy sloužily otázky č. 6 (Řekl/a byste, že se na hodech pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?), č. 8 (Myslíte si, že se na hodech obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk?) a č. 9 (Myslíte si, že rodiče krojovaných mladistvých během hodů kontrolují více nebo méně než při jiných příležitostech, jestli jejich děti nepijí alkohol?).

Na otázku č. 6 odpovědělo **115 (80,4 %)** respondentů, že na hodech se pítí alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje **méně** než při jiných příležitostech (viz tabulka č. 25 a graf č. 8).

U otázky č. 8 uvedlo **123 (86,0 %)** respondentů, že na hodech se obsluha u baru krojovaných mladistvých na věk **neptá** (viz tabulka č. 29 a graf č. 10).

Na otázku č. 9 uvedlo **90 (62,9 %)** dotázaných, že rodiče krojovaných mladistvých během hodů kontrolují **méně** než při jiných příležitostech, jestli jejich děti nepijí alkohol (viz tabulka č. 33 a graf č. 11).

Uvedené výsledky potvrzují stanovenou hypotézu. **IV. hypotéza je verifikována.**

6.5.5 Verifikace V. hypotézy

V. hypotéza: Při občůzce krojovaných obcí v době hodů a dozvuků podávají obyvatelé obce, kde se hody konají, alkoholické nápoje i osobám mladistvým více než v době mimo hody, kdy v kroji oděni nejsou.

K potvrzení nebo vyvrácení V. hypotézy sloužila otázka č. 7 (Myslíte si, že během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným častěji než jindy mimo hody?).

100 (69,9 %) respondentů odpovědělo **ano**, během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným **častěji** než jindy mimo hody (viz tabulka č. 37 a graf č. 13).

Uvedené výsledky potvrzují stanovenou hypotézu. **V. hypotéza je verifikována.**

6.6 Verifikace pracovních hypotéz

K jednotlivým otázkám ankety jsem vytvořila pracovní hypotézy, podle toho, jak jsem očekávala, že budou lidé odpovídat.

1. Co nejčastěji krojovaným nabízíte (je Vám nabízeno) při občůzce obcí (např. zvaní na dozvuky) kromě peněz?

Hypotéza: *Muži nabízejí alkoholické nápoje častěji než ženy.*

Hypotéza byla **verifikována**, neboť alkoholické nápoje jako nejčastější nabídku krojovaným uvedlo 81,7 % mužů a 62,5 % žen (viz tabulka č. 18).

Hypotéza: *Lidé ve věku od 18 do 25 let nabízejí alkoholické nápoje častěji než ostatní věkové kategorie.*

Hypotéza byla **verifikována**, neboť alkoholické nápoje jako nejčastější nabídku krojovaným uvedlo 84,6 % dotázaných jedinců z dané věkové kategorie. V ostatních věkových kategoriích nabídka alkoholických nápojů nedosáhla 79 % (viz tabulka č. 19).

Hypotéza: *V obci Březolupy se alkoholické nápoje nabízí častěji než v jiných vesnicích.*

V Březolupích alkoholické nápoje jako nejčastější nabídku krojovaným uvedlo 81,5 % zde dotázaných, což bylo nejvíce ze všech navštívených obcí. Druhou v pořadí byla obec Topolná, kde alkoholické nápoje odpovědělo 80,0 % zde oslovených jedinců (viz tabulka č. 20). Hypotéza byla **falzifikována**, jelikož rozdíl nedosahuje 5% hladiny významnosti.

2. V případě, že nabízíte alkoholické nápoje, jaké nejčastěji?

Hypotéza: *Slivovice se nabízí častěji než ostatní alkoholické nápoje.*

Hypotéza byla **verifikována**, jelikož slivovici jako nejčastěji nabízený alkoholický nápoj uvedlo 93,2 % jedinců, kteří na předchozí otázku odpověděli alkoholické nápoje (viz tabulka č. 21). Slivovice byla nejčastěji nabízeným druhem alkoholického nápoje také u mužů i žen (viz tabulka č. 22), u všech věkových skupin (viz tabulka č. 23) a ve všech navštívených obcích (viz tabulka č. 24).

3. Myslíte si, že se na hodech nabízí alkoholické nápoje méně nebo více než při jiných příležitostech (na diskotéce, na oslavě, v restauraci...)?

Hypotéza: *Lidé ve věkové kategorii 66 a více let častěji než ostatní věkové kategorie volí odpověď méně.*

Hypotéza byla **falzifikována**, neboť možnost méně odpovědělo 10 % jedinců z věkové skupiny 66 a více let, což je menší zastoupení než ve věkové skupině 34 – 49 let, kde tak odpovědělo 12,5 % jedinců (viz tabulka č. 7).

4. Myslíte si, že lidé na hodech tolerují opilost krojovaných více než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?

Hypotéza: *Muži častěji odpovídají ano než ženy.*

Hypotéza byla **verifikována**, jelikož ano, lidé opilost krojovaných tolerují více, odpovědělo 81,7 % mužů a 70,8 % žen (viz tabulka č. 14).

5. Řekl/a byste, že na hodech pijí lidé více alkoholu než při ostatních příležitostech?

Hypotéza: *V odpovědích žen se vyskytuje odpověď ne častěji než u mužů.*

Hypotéza byla **verifikována**, neboť odpověď ne, lidé na hodech nepijí více alkoholu než při jiných příležitostech, uvedlo 29,2 % žen a 21,1 % mužů (viz tabulka č. 10).

6. Řekl/a byste, že se na hodech pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?

Hypotéza: *Lidé ve věku od 18 do 25 let volí častěji než ostatní věkové kategorie odpověď méně.*

Hypotéza byla **falzifikována**, neboť odpověď méně uváděli nejčastěji lidé ve věku 15 – 17 let, z nichž tak odpovědělo 91,3 % jedinců, a ve věku 66 a více let, z nichž se pro variantu méně vyslovilo 85,0 % dotázaných. Ve věku 18 – 25 odpovědělo méně jen 84,6 % jedinců (viz tabulka č. 27).

7. Myslíte si, že během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným častěji než jindy mimo hody?

Hypotéza: *Mladiství jedinci ve věku 15 – 17 let odpovídají ano častěji než lidé z ostatních věkových kategorií.*

Hypotéza byla **verifikována**, neboť pro odpověď ano, lidé z obce nabídnou alkohol i nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, se vyslovilo 87,0 % dotázaných mladistvých. Další v pořadí s četností této odpovědi byli respondenti ve věku 18 – 25 let, z nichž ano uvedlo 76,9 % osob (viz tabulka č. 39).

8. Myslíte si, že se na hodech obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk?

Hypotéza: *Muži odpovídají ne častěji než ženy.*

Pro názor, že obsluha u baru se krojovaných mladistvých na věk neptá, se vyslovilo 87,3 % mužů a 84,7 % žen (viz tabulka č. 30). Rozdíl v odpovědích je menší než 5 %. Hypotéza je **falzifikována**.

9. Myslíte si, že rodiče krojovaných mladistvých během hodů kontrolují více nebo méně než při jiných příležitostech, jestli jejich děti nepijí alkohol?

Hypotéza: *Ženy častěji než muži volí odpověď více.*

Že rodiče kontrolují pití alkoholu více, uvedlo 11,3 % mužů a 15,3 % žen (viz tabulka č. 34). Rozdíl mezi odpověďmi mužů a žen nedosahuje hladiny významnosti (5 %). Hypotéza byla **falzifikována**.

6.7 Shrnutí výsledků výzkumu

Praktická část mé diplomové práce byla tvořena anketou a zúčastněným pozorováním, které se věnovaly konzumaci alkoholických nápojů během hodů v obcích Regionu Za Moravú. Anketa i pozorování byly realizovány během hodů v obcích Topolná, Mistřice, Březolupy, Kněžpole, Svárov, Nedachlebice a Bílovice v roce 2010.

V rámci ankety jsem oslovila 143 krojovaných i nekrojovaných účastníků večerních hodových zábav v uvedených obcích.

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů (110, tj. 76,9 %) se domnívá, že **na hodech se alkoholické nápoje nabízí více** než při jiných příležitostech. Většina oslovených (99, tj. 69,2 %) se též domnívá, že **během hodů pijí lidé více alkoholu** než jindy.

Také bylo zjištěno, že 109 (76,2 %) respondentů si myslí, že **lidé na hodech tolerují opilost krojovaných více** než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou.

Při obchůzce obcí se **krojovaným nejčastěji nabízí alkohol**, což uvedlo 103 (72,0 %) dotázaných jedinců, 96 (93,2 %) z nich nejčastěji nabídne **slivovici**.

100 (69,9 %) respondentů zastává názor, že **lidé z obce nabídnou alkohol i mladistvým krojovaným častěji než v době mimo hody.**

115 (80,4 %) dotázaných uvádí, že **na hodech se pítí alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje méně,** než je tomu při jiných příležitostech. Nejvíce respondentů (123, tj. 86,0 %) si navíc myslí, že **obsluha u baru se krojovaných mladistvých na věk neptá.** Většina oslovených (90, tj. 62,9 %) se současně domnívá, že během hodů i **rodiče krojovaných mladistvých pítí alkoholu u svých dětí kontrolují méně než při jiných příležitostech.**

Z výsledků vyplývá, že během hodů se pijí alkoholické nápoje více než při jiných příležitostech a opilost krojovaných se během hodů toleruje také více, než jindy, kdy v kroji oděni nejsou. Při občůzce obcí je alkohol krojovaným nabízen častěji než cokoli jiného a je dokonce nabídnut i mladistvým krojovaným. Kontrola užívání alkoholických nápojů u krojovaných mladistvých je během hodů menší než při jiných příležitostech, a to jak ze strany rodičů, obsluhy na večerních hodových zábavách i ze strany ostatních obyvatel obce.

Vzhledem k tomu, že jsem na všech hodových zábavách pozorovala užívání alkoholu u krojovaných i nekrojovaných, dospělých i mladistvých a současně hovořila s obyvateli každé obce, mohu uvedené výsledky na základě získaných informací a zkušeností potvrdit.

Výsledky ankety i pozorování tak ukazují propojenost hodových slavností s konzumací alkoholu, bez níž si hodové slavnosti nelze představit. Alkohol je neodmyslitelnou součástí hodů. Má své místo v průvodu, před domy stárek i stárků, při povolování hodů, na večerních hodových zábavách, při občůzce obcí s beranem a nechybí ani při hodových přípravách.

Závěr

Hody jsou živým jevem tradiční lidové kultury na Uherskohradištsku a v dalších obcích Slovácka. Tato tradice se neustále rozvíjí, inovuje, přizpůsobuje potřebám doby a předává z generace na generaci.

Hody mají v každé obci svůj specifický průběh a znaky, které je odlišují od hodů v jiných obcích. Společným znakem hodů ve všech obcích je mimo jiné užívání alkoholu, především slivovice a vína, po celý průběh hodových slavností.

Práce zkoumala propojení hodových slavností s alkoholem a místo alkoholu v průběhu hodů. Výzkumné šetření bylo provedeno během hodů, zejména večerních hodových zábav, v sedmi obcích Regionu Za Moravú v roce 2010. Důvodem k realizaci takového šetření bylo zjistit, zda je pravdou, když se povídá, že během hodů nejsou krojovaní opilí, ale „veselí“ a zda se tolerance konzumace alkoholu týká i mladistvých. Za tímto účelem jsem stanovila pět hypotéz, k jejichž ověření jsem připravila anketu. Anketu jsem jako metodu zkoumání zvolila, protože je krátká a rychlá a v době hodových zábav, kdy se lidé baví, jsem předpokládala, že by nebyli ochotni odpovídat na dlouhé široké otázky dotazníku či rozhovoru a výzkumný soubor by byl daleko užší.

V rámci ankety jsem oslovila 143 účastníků hodových zábav, z toho 72 ženy a 71 muže.

Z výsledků ankety vyplynulo, že během hodů se pije i nabízí více alkoholu než při jiných příležitostech. Více než 3/4 respondentů si myslí, že lidé na hodech tolerují opilost krojovaných více než jindy, kdy nejsou oblečeni v kroji. Téměř 3/4 respondentů uvedlo, že při obchůzce obcí nejčastěji nabízí (nebo je jim nabízen) alkohol, především slivovice, a více než 2/3 dotázaných se domnívá, že lidé z obce nabídnou alkohol i mladistvým krojovaným častěji než mimo hody. Výsledky také prokázaly, že pití alkoholu je u krojovaných mladistvých kontrolováno méně než při jiných příležitostech, kdy nejsou v kroji.

Na základě výsledků ankety bylo verifikováno všech pět stanovených hypotéz.

Kromě ankety jsem dále využila metodu zúčastněného pozorování. Pozorování jsem zvolila, abych zjistila, zda výsledky ankety odpovídají skutečnosti, jaké má alkohol v průběhu hodů v jednotlivých obcích místo a také ke sledování odlišností hodových slavností v navštívených obcích.

Na základě zjištění získaných během pozorování a ankety lze konstatovat, že konzumace alkoholických nápojů je během hodů mnohem větší a více tolerovaná než

při jiných příležitostech, a to i u mladistvých. Sami mladiství potvrzují, že během hodů, kdy jsou oděni v kroji, je u nich pití alkoholu méně kontrolováno a alkoholické nápoje jim během hodů nabídnou i lidé z obce častěji než při jiných příležitostech.

Z výsledků práce vyplývá, že alkohol je úzce spjat s průběhem hodových oslav v každé vesnici a má svou roli i během hodových rituálů.

Nesmíme ale zapomínat, že alkohol kromě toho, že podporuje hodové veselí, je také psychoaktivní látkou s účinky na lidskou psychiku i zdraví a s možností vzniku závislosti. Z toho plyne potřeba, aby si všichni uvědomili, že alkohol je pořád jen jeden a jeho užívání, resp. nadužívání, může mít širokosáhlé následky nejen pro jedince samotného. Neměli bychom tedy podceňovat prevenci jeho užívání, zvláště u mladistvých. Prevence konzumace alkoholu by měla probíhat na úrovni rodiny, všech typů škol i široké veřejnosti.

Na středních školách se setkáme se žáky, kteří se hodových slavností aktivně či pasivně účastní. Právě tato skupina je alkoholem (a jinými návykovými látkami) ohrožena nejvíce a je potřebné, aby o účincích a rizicích užívání alkoholu byla dostatečně informována.

V tomto smyslu je důležité i působení na rodiče krojovaných mladistvých, kteří, jak bylo potvrzeno, o hodech pití alkoholu u svých dětí kontrolují méně.

Je pravdou, že k hodům, ale i k jiným oslavám a svátkům alkohol patří. Nemělo by to ale znamenat jeho nezřízené užívání. S alkoholem je to totiž jako s ohněm – je dobrý sluha, ale zlý pán.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. BÁRTLOVÁ, S. *Sociologie medicíny a zdravotnictví*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-1197-4.
2. BAZALOVÁ, A. (ed.) *Slovácké hody s právem. Huštěnovice 1923 – 2003*. 1. vyd. Huštěnovice: Obecní úřad Huštěnovice, 2003. ISBN 80-86528-29-4.
3. BÚTORA, M. *Mne sa to nemôže stať. Sociologické kapitoly z alkoholizmu*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1989. ISBN 80-217-0076-9.
4. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.
5. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.
6. FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2004. Společenskovědní sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVI*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005. ISBN 80-86185-41-9.
7. FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2005. Společenskovědní sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLVII*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006. ISBN 80-86185-50-8.
8. FROLEC, I. (ed.) *Slovácko 2007. Společenskovědní sborník pro moravsko-slovenské pomezí. Ročník XLIX*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008. ISBN 978-80-86185-62-0.
9. FROLEC, I., KONDROVÁ, M. *Muzeum lidových pálenic Vlčnov. Rukověť návštěvníka*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2010. ISBN 978-80-86185-88-0.
10. FROLEC, V., HYNEK, M. a kol. *Slovácko. Kapitoly z dějin Slovácka*. 1. vyd. Praha: TEP Praha, 1978.
11. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
12. HABARTOVÁ, R. (ed.) *Na paletě krajů. Slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010. ISBN 978-80-254-7930-8.

13. HELLER, J., PECINOVSKÁ, O. a kol. *Závislost známá neznámá*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1996. ISBN 80-7169-277-8.
14. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
15. KELNAROVÁ, J., MATĚJKOVÁ, E. *Psychologie a komunikace pro zdravotnické asistenty – 4. ročník*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2831-5.
16. KNOT, A. *Topolná. Minulost a současnost slovácké obce*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Pro Obecní úřad Topolná vydalo nakladatelství Ottobre, 2005. ISBN 80-86528-46-4.
17. KOLEKTIV AUTORŮ. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část. A-N*. Praha: Mladá Fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1712-1.
18. KOLEKTIV AUTORŮ. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část. O-Ž*. Praha: Mladá Fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1713-8.
19. KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-03-6.
20. KRYSTÝN, P. *Bílovice 1256 – 2006*. 1. vyd. Bílovice: Obecní úřad Bílovice spolu s vydavatelstvím Petr Brázda Břeclav, 2006. ISBN 80-903762-7-4.
21. KVAPILÍK, J., SVOBODOVÁ, A. a kol. *Člověk a alkohol*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1985.
22. LANGHAMMEROVÁ, J. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2008. ISBN 978-80-7229-171-7.
23. MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. a kol. *Výchova ke zdraví*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2715-8.
24. MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, I. svazek A-O*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
25. MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník, II. svazek P-Ž*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
26. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost. Současné poznatky a perspektivy léčby*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-432-X.
27. PEŠEK, J. *Slovácko. Průvodce národopisnou expozicí*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 1974.

28. PODHORSKÝ, M. *Zlínský kraj*. 1. vyd. Praha: freytag &berndt, 2006. ISBN 80-7316-147-8.
29. SKÁLA, J. a kol. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1987.
30. SKARUPSKÁ, H. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1509-7.
31. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 2. vyd. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0493-9.
32. TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008. ISBN 978-80-86185-69-9.
33. TARCALOVÁ, L. *Mapa krajů na Slovácku*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2006. ISBN 80-86185-53-2.
34. TLACHOVÁ, L., SYSLOVÁ, M. *Nedakonice: dějiny obce*. 1. vyd. Nedakonice: Obec Nedakonice, 2008.
35. ÚZ č. 728. *Obce, kraje, hl. město Praha, Úředníci obcí a krajů, Obecní policie*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2009. ISBN 978-80-7208-745-7.
36. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.
37. VOKURKA, M., HUGO, J. a kol. *Praktický slovník medicíny*. 7. vyd. Praha: Maxdorf, 2004. ISBN 80-7345-009-7.

Internetové zdroje

1. 379/2005 Sb. k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návyk. látkami. [online] [cit. 2011-02-15].
Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=379/2005&PC_8411_p=12&PC_8411_l=379/2005&PC_8411_ps=10#10821.
2. *Alkoholismus*. [online] [cit. 2011-02-05].
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Alkoholismus>.
3. *Čí sú hody*. [online] [cit. 2010-08-29].
Dostupné z: <http://www.slavnostivinauh.cz/program/ci-su-hody>.

4. *Děkanát. Základní informace.* [online] [cit. 2011-01-23].
Dostupné z: <http://www.fnj.cz/dekanat>.
5. *Folklór a lidové tradice.* [online] [cit. 2010-11-04].
Dostupné z: <http://www.slovacko.cz/lokalita/6484/cms/12552/>.
6. GREGOROVICHOVÁ, Z., ŽŮREK, Z. *Etnografický subregion Podluží.* [online] [cit. 2010-11-04].
Dostupné z: <http://www.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=122644>.
7. *Historie.* [online] [cit. 2010-11-17].
Dostupné z: <http://www.zlamanec.cz/index.php?sekce=historie>.
8. *Historie obce.* [online] [cit. 2010-11-03].
Dostupné z: <http://www.knezpole.cz/historie.htm>.
9. *Historie obce.* [online] [cit. 2010-11-17].
Dostupné z: <http://www.topolna.cz/index.php?id=69>.
10. *Hody 2008 (foto I. Bandriová).* [online] [cit. 2011-02-07].
Dostupné z: <http://www.praksice.cz/cms/index.php?mact=Album,cntnt01,default,0&cntnt01albumid=50&cntnt01pictureid=1111&cntnt01returnid=344>.
11. LABOUNKOVÁ, V. *Monitoring mikroregionů v Ústavu územního rozvoje.* [online] [cit. 2010-11-03].
Dostupné z: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6373942>.
12. MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk.* [online] [cit. 2010-10-31].
Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/index.html>.
13. MIKOŠKA, P. *Obec a historie – úvod.* [online] [cit. 2010-11-16].
Dostupné z: <http://www.mistrice.cz/historie/index.htm>.
14. MIKOŠKA, P. *Spolky a organizace v obci.* [online] [cit. 2010-11-16].
Dostupné z: http://www.mistrice.cz/spolky_organiz/index.htm.
15. *Mikroregiony.* [online] [cit. 2010-11-03].
Dostupné z: http://www.risy.cz/mikroregiony_zlinsky_kraj#o1.
16. MLČOCH, Z. *Alkoholismus v ČR – statistiky 2010.* [online] [cit. 2011-02-05].
Dostupné z: http://www.alkoholik.cz/zavislost/clanky_a_statistiky/alkoholismus_v_cr_statistiky_2010.html.
17. MLČOCH, Z. *Úvod.* [online] [cit. 2011-02-04].
Dostupné z: <http://www.alkoholik.cz/zavislost/>.

18. *Naše obec.* [online] [cit. 2010-11-16].
Dostupné z: <http://www.nedachlebice.cz/nase.htm>.
19. *Něco málo o obci.* [online] [cit. 2010-11-17].
Dostupné z: <http://www.zlamanec.cz/index.php?sekce=home&cast=clanky&id=0001>.
20. *Pašovice.* [online] [cit. 2010-11-16].
Dostupné z: <http://www.pasovice.cz/>.
21. *Počet obyvatel v obcích Zlínského kraje k 31. 12. 2008.* [online] [cit. 2010-11-16].
Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/mesta_a_obce.
22. *Rok 2009.* [online] [cit. 2010-11-16].
Dostupné z: http://www.mistrice.cz/historie/dokumenty/kronika_2009.pdf, s. 2.
23. *Rozdělení Slovácka na podoblasti.* [online] [cit. 2010-11-17].
Dostupné z: http://www.infocesko.cz/Images/clanek/histor_pam/7420/02zoom.jpg.
24. *Slovácko.* [online] [cit. 2010-11-04].
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slov%C3%A1cko>.
25. *Verbuňk.* [online] [cit. 2010-11-04].
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Verbu%C5%88k>.
26. *Vítejte na prozatímní webové stránce – Region Za Moravú.* [online] [cit. 2010-10-21].
Dostupné z: <http://www.brezolupy.cz/RZM.html>.
27. *Vítejte na webové stránce obce Březolupy.* [online] [cit. 2010-11-14].
Dostupné z: <http://www.brezolupy.cz/nove/index.php?id=0&kod=0>.
28. *Základní údaje.* [online] [cit. 2010-11-14].
Dostupné z: <http://bilovice.cz/info/zakladni-udaje>.
29. *Základní údaje o obci.* [online] [cit. 2010-11-16].
Dostupné z: <http://www.obec-svarov.cz/obec.php>.
30. *ZÁKON ze dne 24. července 2009, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.* [online] [cit. 2011-02-09].
Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne->

24-cervence-2009-kterym-se-meni-zakon-c-3792005-sb-o-opatrenich-k-ochrane-pred-skodami-pusobenymi-tabakovymi-vyrobky-alkoholem-a-jinymi-navykovymi-latkami-a-o-zmene-souvisejicich-zakonu-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-17326.html.

31. *Za Moravú*. [online] [cit. 2010-08-29].

Dostupné z: <http://www.slavnostivinauh.cz/mikroregiony/za-moravu>.

32. ŽELEZNÍK, R. *O obci*. [online] [cit. 2010-11-16].

Dostupné z: <http://www.castkovuh.cz/menu/o-obci/>.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Rozdělení Slovácka na podoblasti

Obrázek č. 2: Dívka ve slavnostním kroji na první hodový den, Březolupy 2009

Obrázek č. 3: Chlapec ve slavnostním kroji na první hodový den s děvčátkem
ve zmenšené kopii dospělého slavnostního kroje, Topolná 2010

Obrázek č. 4: Roční chlapec v kroji na hody, Topolná 2010

Obrázek č. 5: Březolupská stárka s nazdobeným velkým právem, Březolupy 2010

Obrázek č. 6: Malé právo, Topolná 2010

Obrázek č. 7: Průvod obcí na první hodový den, Březolupy 2010

Obrázek č. 8: Babské hody, Kněžpole 2010

Obrázek č. 9: Každý krojovaný chlapec si nese svůj demižónek, Březolupy 2010

Obrázek č. 10: Starší stárka vydává právo svému stárkovi, Kněžpole, 2010

Obrázek č. 11: Malé a velké právo, Nedachlebice 2010

Obrázek č. 12: Velké právo, Topolná 2010

Obrázek č. 13: Příprava májů v pátek před hody, Březolupy 2010

Obrázek č. 14: Velké právo s připnutým povolením od starosty, Svárov, 2010

Obrázek č. 15: Krojovaný pár a stárkovský pár, Prakšice 2008

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Celkový počet účastníků hodových slavností v navštívených obcích

Tabulka č. 2: Pohlaví a věk respondentů

Tabulka č. 3: Věk respondentů v jednotlivých obcích

Tabulka č. 4: Pohlaví respondentů v jednotlivých obcích

Tabulka č. 5: Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem

Tabulka č. 6: Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska pohlaví

Tabulka č. 7: Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska věku

Tabulka č. 8: Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem v jednotlivých obcích

Tabulka č. 9: Souhrn odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech

Tabulka č. 10: Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, z hlediska pohlaví

Tabulka č. 11: Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, z hlediska věku

Tabulka č. 12: Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, v jednotlivých obcích

Tabulka č. 13: Souhrn odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více

Tabulka č. 14: Rozlišení odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více, z hlediska pohlaví

Tabulka č. 15: Rozlišení odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více, z hlediska věku

Tabulka č. 16: Rozlišení odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více, v jednotlivých obcích

Tabulka č. 17: Nejčastější nabídka krojovaným při občůzce obcí

Tabulka č. 18: Nejčastější nabídka krojovaným při občůzce obcí z hlediska pohlaví

Tabulka č. 19: Nejčastější nabídka krojovaným při občůzce obcí z hlediska věku

Tabulka č. 20: Nejčastější nabídka krojovaným při občůzce obcí v jednotlivých obcích

Tabulka č. 21: Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj

Tabulka č. 22: Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj z hlediska pohlaví

Tabulka č. 23: Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj z hlediska věku

Tabulka č. 24: Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj v jednotlivých obcích

Tabulka č. 25: Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem

Tabulka č. 26: Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska pohlaví

Tabulka č. 27: Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska věku

Tabulka č. 28: Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem v jednotlivých obcích

Tabulka č. 29: Souhrn odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk

Tabulka č. 30: Rozlišení odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk, z hlediska pohlaví

Tabulka č. 31: Rozlišení odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk, z hlediska věku

Tabulka č. 32: Rozlišení odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk, v jednotlivých obcích

Tabulka č. 33: Rodičovská kontrola pití alkoholu krojovanými mladistvými během hodů oproti jiným příležitostem

Tabulka č. 34: Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, z hlediska pohlaví

Tabulka č. 35: Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, z hlediska věku

Tabulka č. 36: Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, v jednotlivých obcích

Tabulka č. 37: Souhrn odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody

Tabulka č. 38: Rozlišení odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, z hlediska pohlaví

Tabulka č. 39: Rozlišení odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, z hlediska věku

Tabulka č. 40: Rozlišení odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody, v jednotlivých obcích

Seznam grafů

Graf č. 1: Nabídka alkoholu během hodů oproti jiným příležitostem

Graf č. 2: Souhrn odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech

Graf č. 3: Rozlišení odpovědí, zda na hodech pijí lidé více alkoholu než při jiných příležitostech, v jednotlivých obcích

Graf č. 4: Souhrn odpovědí, zda se opilost krojovaných toleruje více

Graf č. 5: Nejčastější nabídka krojovaným při občůzce obcí

Graf č. 6: Nejčastější nabídka krojovaným při občůzce obcí v jednotlivých obcích

Graf č. 7: Nejčastěji nabízený alkoholický nápoj

Graf č. 8: Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem

Graf č. 9: Kontrola pití alkoholu u krojovaných mladistvých během hodů oproti jiným příležitostem z hlediska věku

Graf č. 10: Souhrn odpovědí, zda se obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk

Graf č. 11: Rodičovská kontrola pití alkoholu krojovanými mladistvými během hodů oproti jiným příležitostem

Graf č. 12: Rozlišení odpovědí, zda během hodů rodiče krojovaných mladistvých kontrolují více či méně než jindy, jestli jejich děti nepijí alkohol, v jednotlivých obcích

Graf č. 13: Souhrn odpovědí, zda během hodů nabídnou lidé z obce alkohol nezletilým krojovaným častěji než mimo hody

Seznam příloh

Příloha č. 1: Anketa

Příloha č. 2: Použité statistické testy a koeficienty, jejich interpretace

Příloha č. 3: Ozdobená značka obce

Příloha č. 4: Máj před domem stárky

Příloha č. 5: Krojovaný pár z Topolné na první hodový den

Příloha č. 6: Úvaz tureckého šátku na záušnice

Příloha č. 7: Oblékání spodnic

Příloha č. 8: Oblečení stárkovského páru z Březolup

Příloha č. 9: Oblečení na druhý hodový den

Příloha č. 10: Šňůrování na pánské kordule

Příloha č. 11: Malé demižónky, které si krojovaní chlapci nesou v průvodu

Příloha č. 12: Povolení hodů u starosty

Příloha č. 13: Sólo pro stárky na večerní hodové zábavě

Příloha č. 14: Chasa předvádí secvičenou besedu

Příloha č. 15: Holúbek

Příloha č. 16: Na zdraví a na hody!

Příloha č. 17: Chasa o babských hodech

Příloha č. 18: Řeč stárky ke stárkovi a chase

Příloha č. 1

Anketa

1. Co nejčastěji krojovaným nabízíte (je Vám nabízeno) při občůzce obcí (např. zvaní na dozvuky) kromě peněz?
 - alkoholické nápoje
 - nealkoholické nápoje
 - pochutiny
 - jídlo
 - nic
2. V případě, že nabízíte alkoholické nápoje, jaké nejčastěji?
 - pivo
 - víno
 - slivovici
 - likér
 - jiný, uveďte
3. Myslíte si, že se na hodech nabízí alkoholické nápoje méně nebo více než při jiných příležitostech (na diskotéce, na oslavě, v restauraci...)?
 - více
 - méně
 - stejně
 - nevím
4. Myslíte si, že lidé na hodech tolerují opilost krojovaných více než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?
 - ano
 - ne
 - nevím
5. Řekl/a byste, že na hodech pijí lidé více alkoholu než při ostatních příležitostech?
 - ano
 - ne
 - nevím, nedokážu posoudit

6. Řekl/a byste, že se na hodech pití alkoholu u krojovaných mladistvých kontroluje více nebo méně než při jiných příležitostech, kdy v kroji oděni nejsou?
- více
 - méně
 - stejně
 - nevím
7. Myslíte si, že během hodů nabídnou lidé z obce alkohol i nezletilým krojovaným častěji než jindy mimo hody?
- ano, častěji
 - ne
 - nevím
8. Myslíte si, že se na hodech obsluha u baru ptá krojovaných mladistvých na věk?
- ano
 - ne
 - nevím
9. Myslíte si, že rodiče krojovaných mladistvých během hodů kontrolují více nebo méně než při jiných příležitostech, jestli jejich děti nepijí alkohol?
- více
 - méně
 - stejně
 - nevím
10. Váš věk v roce 2010?
- 15 – 17 let (mladiství)
 - 18 – 25 let
 - 26 – 33 let
 - 34 – 49 let
 - 50 – 65 let
 - 66 a více
11. Pohlaví
- muž
 - žena
12. Obec

Příloha č. 2

Použité statistické testy a koeficienty, jejich interpretace

Zpracování se uskutečnilo na úrovni třídění dat 1. a 2. stupně, za užití ukazatelů popisné statistiky.

Míra pravděpodobnosti, že dosažená distribuce hodnot je nenáhodná byla v tomto šetření stanovena na **5 %** tzv. **hladiny významnosti**. Je to vlastně hranice, která přibližně odpovídá takovému rozložení, které se ocitlo v našem pokusu jen 5x ze 100 opakování, nebo méněkrát. Takové rozložení se vyskytne v pokusu náhodně tak zřídka, že objeví-li se, můžeme s určitou pravděpodobností (95 %) tvrdit, že je náhodné.

K tomu abychom mohli zjistit hladinu statistické významnosti pro určité tvrzení, slouží celá řada testů. Nejčastěji je používán tzv. **test chi-kvadrátu** („**chi²**“). Tímto testem se ověřuje, zda četnosti, které byly získány zkoumáním určité sociální reality, se významně odlišují od teoretických četností, které odpovídají dané nulové hypotéze. Nulovou hypotézou - H_0 - je míněn předpoklad, že mezi sledovanými jevy není žádný významný vztah. Jestliže H_0 odmítneme, přijímáme tzv. alternativní hypotézu - H_A -, tedy předpoklad, že mezi testovanými jevy je významný vztah. Stručně, je-li:

1. $\chi^2_{\text{tabulkový}} > \chi^2_{\text{vypočítaný}}$ neexistuje závislost mezi znaky, platí H_0 ,
2. $\chi^2_{\text{tabulkový}} < \chi^2_{\text{vypočítaný}}$ existuje závislost mezi znaky, platí H_A .

Testu χ^2 nelze použít v případech, jestliže ve více než 20 % všech políček jsou očekávané četnosti menší než 5, a dále v těch případech, kdy v jednom nebo více polích kontingenční tabulky je očekávaná četnost menší než 1.

Sílu, stupeň závislosti znaků jsme posuzovali nejčastěji podle Pearsonova normalizovaného koeficientu kontingence C_{norm} . **Pearsonův normalizovaný koeficient kontingence** „ C_{norm} “ nabývá hodnot v intervalu $\langle 0,1 \rangle$ a určuje sílu závislosti mezi znaky, přičemž platí, že čím vyšší je jeho hodnota, tím vyšší je stupeň závislosti mezi sledovanými jevy:

- do 0,15 - nízká (slabá) závislost
- 0,15 - 0,25 - střední
- 0,26 - 0,50 - vysoká (silná)
- 0,51 a více - velmi vysoká (silná)

Příloha č. 3

Ozdobená značka obce

Ozdobená značka obce, Kněžpole 2010 (vlastní foto P. Kaňová)

Příloha č. 4

Máj před domem stárky

Máj před domem stárky, Březolupy 2010 (vlastní foto V. Hrabicová)

Příloha č. 5

Krojovaný pár z Topolné na první hodový den

Krojovaný pár z Topolné na první hodový den – pohled zepředu, Topolná 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

Krojovaný pár z Topolné na první hodový den – pohled zezadu, Topolná 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

Příloha č. 6

Úvaz tureckého šátku na záušnice

Úvaz tureckého šátku na záušnice, Nedachlebice 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Příloha č. 7

Oblékání spodnic

Oblékání spodnic, Březolupy 2004 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Příloha č. 8

Oblečení stárkovského páru z Březolup

Oblečení stárkovského páru z Březolup – pohled zepředu, Březolupy 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

Oblečení stárkovského páru z Březolupy – pohled zezadu, Březolupy 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

Příloha č. 9

Oblečení na druhý hodový den

Dívky v kacabajkách, Březolupy 2009 (vlastní foto I. Gregorová)

Dívka v jupce a chlapec v sámkové košili, Březolupy 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Příloha č. 10

Šňůrování na pánské kordule

Šňůrování na pánské kordule, Svárov 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Příloha č. 11

Malé demižónky, které si krojovaní chlapci nesou v průvodu

Malé demižónky, které si krojovaní chlapci nesou v průvodu, Březolupy 2010 (vlastní foto M. Sekanina)

Příloha č. 12

Povolení hodů u starosty

Starosta povoluje hody, Kněžpole 2010 (vlastní foto P. Kaňová)

Příloha č. 13

Sólo pro stárky na večerní hodové zábavě

Sólo pro stárky na večerní hodové zábavě, Nedachlebice 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Příloha č. 14

Chasa předvádí secvičenou besedu

Chasa na večerní hodové zábavě předvádí secvičenou besedu, Svárov 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Příloha č. 15

Holúbek

Holúbek, Nedachlebice 2010 (vlastní foto L. Slovenčíková)

Příloha č. 16

Na zdraví a na hody!

Na zdraví a na hody!, Nedachlebice 2010 (vlastní foto P. Marášková)

Příloha č. 17

Chasa o babských hodech

Chasa o babských hodech, Kněžpole 2010 (vlastní foto P. Kaňová)

Příloha č. 18

Řeč stárky ke stárkovi a chaso (Březolupy 2010)

*„Tak vás tady v uličce všechny pěkně vítám, tebe stárku, chaso, muziko aj přátelé,
ať sů ty naše březolupské hody jaksepatří veselé.*

Tož když ste došli až k nám,

nic sa nebojte, šak já vám po štamprlce dám.

Děkuju vám za to, že ste si ně vyvolili za stárku

a tú našu májku usadili do správného járku.

O našich březolupských hodoch přeca všeci v okolí dobře víja,

že sa velice poctivo a do rána slavíja.

A proto sa sem ti přespolní jezdí podívat,

jak umíme juchat, tančit a zpívat.

Mládenci, vy mě slubte, že nebudete enom u vínečka či pivečka ve sklepě sedět,

ale že si budete nejvíce svých hodových družek hledět.

A né, že sa necháte zahanbit přespolníma šohajama,

kterí majů ve zvyku brzo ležat zmožení pod stolama.

My děvčice mosíme kolem svých šohajků protáčet suknice,

aby nám mohly závidět aj tetiny ze súdnej lavice.

A kdyby sa nekomu zachtělo vlézt nám do sóla,

tak ho stárek zkrátí tak rychlo, jak umí dat v nedachlebicách góla.

Mám pro tebe, stárku, hodové právo, však co nám práce dalo, co barevného kvítí

a stříbra sa na něm třpytí.

Tobě ho dnes odevzdávám,

abys ho po celé hody chráníl a z ruky nedával.

Ale dost už bylo planého řečňování,

tak nám k tomu hodování,

staroměstská kapelo, hraj veselo,

aby sa o tych letošních hodoch eště po dlúhé roky široko daleko vědělo!“

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Slovenčíková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Jitka Skopalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Tradice hodů v Regionu Za Moravú z hlediska konzumace alkoholu
Název v angličtině:	The tradition of feast in the “Region Za Moravú“ in light of alcohol consumption
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá užíváním alkoholu během hodových slavností v Regionu Za Moravú. Věnuje se charakteristice vybrané oblasti, popisu hodových tradic obecně i specificky v jednotlivých obcích, problematice konzumace alkoholu a ukazuje místo alkoholu v průběhu hodů. Cílem práce je ukázat spojitost hodů a konzumace alkoholu, k čemuž byly využity metody zúčastněného pozorování a ankety. Z výsledků vyplývá, že během hodů jsou alkoholické nápoje konzumovány více než při jiných příležitostech a opilost krojovaných je více tolerovaná.
Klíčová slova:	Tradice, hody, mikroregion, alkohol, rituální a sociální funkce alkoholu
Anotace v angličtině:	This thesis focuses on alcohol consumption during the feast's festivities in the area called “Region Za Moravú”. It is engaged in the characteristic of chosen area, the description of feast's traditions from the general view as well as from the specific view of individual villages, and in the problematic of alcohol consumption. Also it shows the position of alcohol during the feasts. The purpose of this thesis is to show the connection between the feasts and alcohol consumption. There were used the methods of participant observation and questionnaires for this research. From the results there is possible to see that during the feasts the alcoholic drinks are consumed more than during the other occasions. The next conclusion is that the drunkenness of festival participants is more tolerated than during the other occasions.
Klíčová slova v angličtině:	Traditions, feast, micro region, alcohol, ritual and social functions of alcohol

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Anketa Příloha č. 2: Použité statistické testy a koeficienty, jejich interpretace Příloha č. 3: Ozdobená značka obce Příloha č. 4: Máj před domem stárky Příloha č. 5: Krojovaný pár z Topolné na první hodový den Příloha č. 6: Úvaz tureckého šátku na záušnice Příloha č. 7: Oblékání spodnic Příloha č. 8: Oblečení stárkovského páru z Březolup Příloha č. 9: Oblečení na druhý hodový den Příloha č. 10: Šňůrování na pánské kordule Příloha č. 11: Malé demižónky, které si krojovaní chlapci nesou v průvodu Příloha č. 12: Povolení hodů u starosty Příloha č. 13: Sólo pro stárky na večerní hodové zábavě Příloha č. 14: Chasa předvádí secvičenou besedu Příloha č. 15: Holúbek Příloha č. 16: Na zdraví a na hody! Příloha č. 17: Chasa o babských hodech Příloha č. 18: Řeč stárky ke stárkovi a chase
Rozsah práce:	148 stran
Jazyk práce:	Český jazyk